

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

940

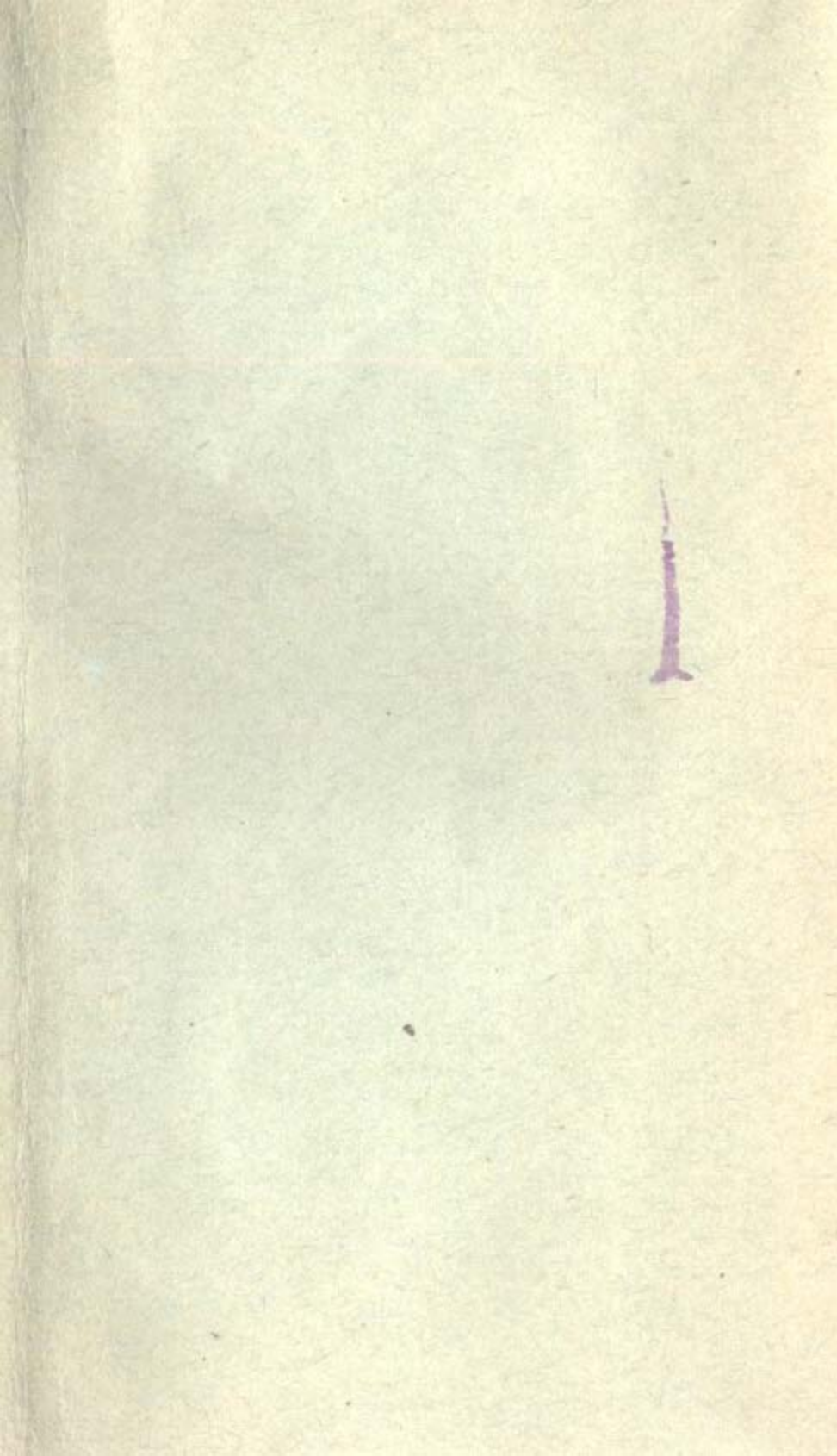
၁၆၆၆၆၆၆၆

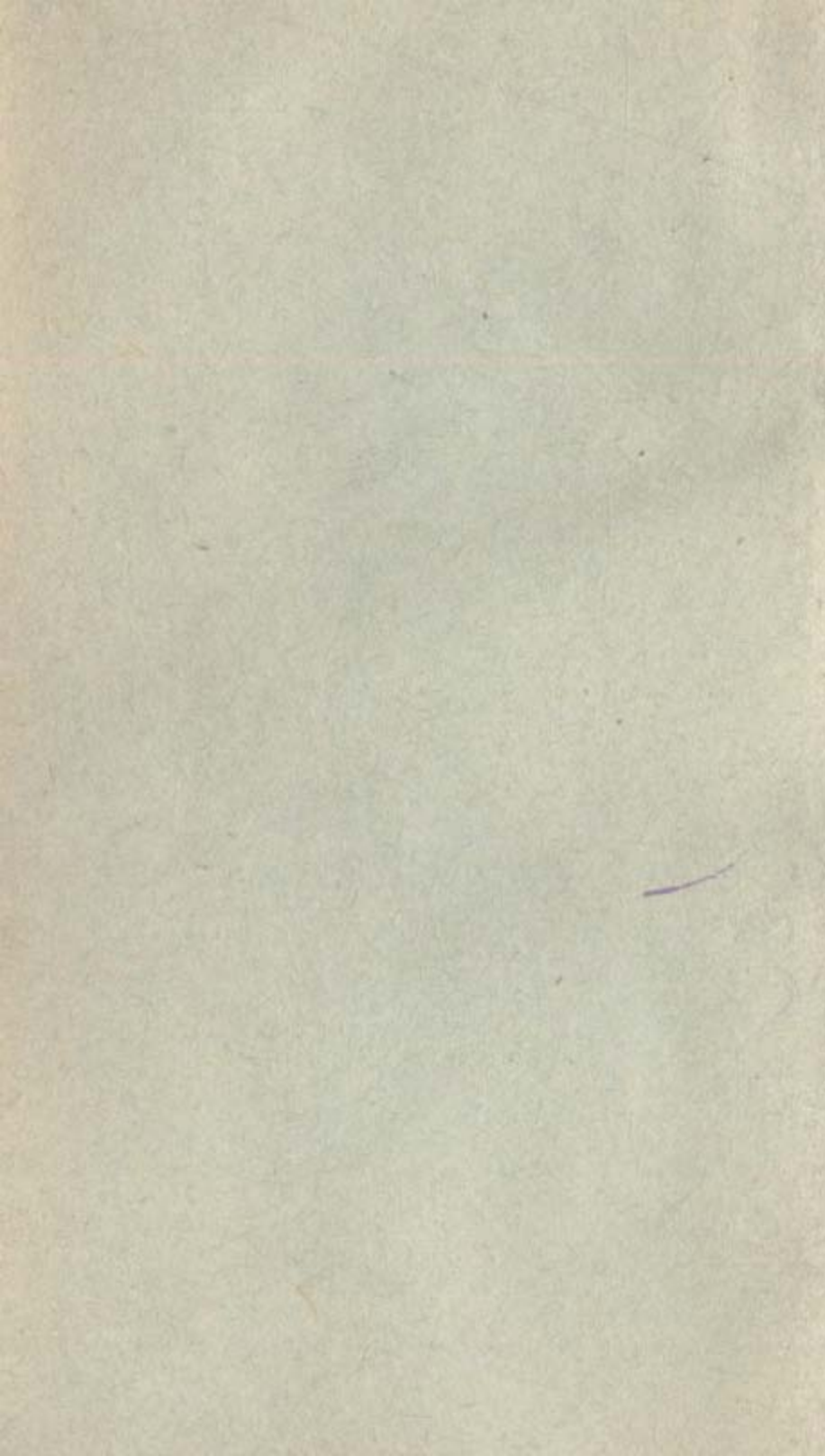
၁၈၅၄

၁၆၆၆၆၆၆၆

၁-၄၃

2010

h-43
ΣΟΦΙΑ

5.

ΣΟΛΟΜΩΝΟΣ

(132)

Ի Մ Ա Ս Տ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ՍՈՂՈՄՈՎՆԻ

SAPIENTIA SALOMONIS

09461

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ
1922

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի սոչրբե Ղազար

1854

9287-ur

1070

Ա. Զ Դ

Կամեցեալ 'ի լոյս ընծայել ըզ-
գիրս Իմաստութեան, 'ի Յոյն, 'ի
Հայ և 'ի Լատին բարբառ՝ յօ-
րինակ ընտիր Թարգմանութեան
'ի Հայունս, բաղդատութեամբ
ընդ միմեանս այլ և այլ օրինակաց
երեցունց լեզուացս՝ զհամաբանսն
'ի նոսա ընտրանօք կարգեցաք յա-
ռաջիկայս տպագրութիւն . իսկ
զկարի անմիաբանսն ուրոյն նշա-
նակեցաք 'ի վախճան մատենիս :

1. Ἀγαπήσατε δικαιοσύνην οἰκρίνοντες τὴν γῆν, φρονήσατε περὶ τοῦ Κυρίου ἐν ἀγαθότητι, καὶ ἐν ἀπλότητι καρδίας ζητήσατε αὐτόν.

Ἐπισημαίνεται ὅτι ἐύρισκεται τοῖς μὴ πειράζουσιν αὐτόν, ἐμφανίζεται δὲ τοῖς μὴ ἀπιστοῦσιν αὐτῷ.

Σκολιοὶ γὰρ λογισμοὶ χωρίζουσιν ἀπὸ Θεοῦ, δοκιμαζομένη τε ἡ δύναμις ἐλέγχει τοὺς ἄφρονους.

Ἐπισημαίνεται ὅτι εἰς κακότεχρον ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ κατοικήσει ἐν σώματι κατὰ χρεω ἁμαρτίας.

1. Diligite justitiam, qui iudicatis terram. Sentite de Domino in bonitate, et in simplicitate cordis quaerite illum.

Quoniam invenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem eis, qui fidem habent in illum.

1. Սիրեցէք զարդարութիւնս
ոյք գառիք զերկիր, խորհեցա-
րուք զՏեառնէ բարութեամբ, և
միամտութեամբ սրտիւ խնդրե-
ցէք զնա :

Զի գտանի այնոցիկ որ ոչ փոր-
ձեն զնա, և երևի որոց ոչ թերա-
հաւատեն 'ի նմանէ :

Զի խորհուրդք թիւրք անջա-
տեն յԱստուծոյ, և զօրութիւնս
փորձ՝ յանդիմանէ զանզգամս :

Զի յանձն չարարուեալիմաս-
տութիւնս ոչ մտցէ, և ոչ բնակէ
'ի մարմնի վարեցելոյ մեղօք :

Perversae enim cogitationes se-
parant a Deo : probata autem vir-
tus corripit insipientes.

Quoniam in malevolam ani-
mam non introibit sapientia, ne-
que habitabit in corpore subdito
peccatis.

Ձի սուրբ հոգին իմաստու-
թեան փախիցէ՛ի նենգութենէ,
և մերժեսցի՛ի խորհրդոց անմտաց,
և յանդիմանեսցէ՛ի հասանել¹ ի
վերայ անիրաւութեանց :

Ձի մարդասէր է հոգին իմա-
ստութեան, և ոչ արդարացուցա-
նէ զհայհոյիչն՝ ի շրթանց իւրոց .
զի երիկամանց նորա է վկայ Աս-
տուած, և սրտի նորա ոստիկան
Ճշմարիտ, և լեզուի նորա ունկն-
դիր :

Ձի հոգի Տեառն ելից զտիե-
զերս, և որ ունի զամենայն՝ ունի
զգիտութիւն բարբառոյ :

Վասն այնորիկ և որ շնջեն զան-

Spiritus enim sanctus disci-
plinae 2 effugiet dolum, et aufe-
ret se a cogitationibus, quae sunt
sine intellectu, et corripietur su-
perveniente iniquitate.

Benignus est enim spiritus
sapientiae, et non liberabit ma-
ledicum a labiis suis: quoniam

Ἅγιον γὰρ πνεῦμα σοφίας φεύ-
 ξεται δόλον, καὶ ἀπαναστήσεται ἀ-
 πὸ λογισμῶν ἀσυνέτων, καὶ ἐλεγχ-
 θήσεται ἐπελθούσης ἀδικίας.

Φιλάνθρωπον γὰρ πνεῦμα σο-
 φίας, καὶ οὐκ ἀθρώσει βλάβη-
 μον ἀπὸ χειλέων αὐτοῦ, ὅτι τῶν
 νεφρῶν αὐτοῦ μάρτυς ὁ Θεός, καὶ
 τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπίσκοπος ἀ-
 ληθείας, καὶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ
 ἀκουστής.

Ὅτι πνεῦμα Κυρίου ἐπλήροσεν
 τὴν οἰκουμένην, καὶ τὸ συνέχον τὰ
 πάντα γινῶσιν ἔχει φωνῆς.

Διὰ τοῦτο φθεγγόμενος ἄδικα

renum illius testis est Deus, et
 cordis illius scrutator est verus,
 et linguae ejus auditor.

Quoniam spiritus Domini re-
 plevit orbem terrarum : et qui
 continet omnia, scientiam habet
 vocis.

Propter hoc qui loquitur ini-

οὐ δὲ μὴ λάθῃ, οὐ δὲ μὴ παροδεύ-
σῃ αὐτὸν ἐλέγχουσα ἢ δίκη.

Ἐν γὰρ διαβουλίαις ἀσεβοῦς ἐ-
ξέτασις ἔσται, λόγων δὲ αὐτοῦ ἀκρό-
πρὸς Κύριον ἤξει εἰς ἔλεγχον ἀνο-
μημάτων αὐτοῦ.

Ὅτι οὐς ζηλώσεως ἀκροᾶται τὰ
πάντα, καὶ θροῦς γογγυσμῶν οὐκ
ἀποκρύπτεται.

Φυλάξασθε τοίνυν γογγυσμὸν ἀ-
νωφελῆ, καὶ ἀπὸ καταλαλιᾶς φεί-
σασθε γλώσσης· ὅτι φθῆγμα λα-
θραῖον κενὸν οὐ πορεύσεται, στό-
μα δὲ καταψευδόμενον ἀναιρεῖ ψυ-
χὴν.

qua, nemo latebit, nec praete-
riet illum corripiciens iudicium.

In cogitationibus enim impii
interrogatio erit, sermonum au-
tem illius auditio ad Deum ve-
niet, ad correptionem iniquita-
tum illius.

Quoniam auris zeli audit o-

իրաւս՝ ոչ ծածկեսցի . և ոչ իրաւունք առ նովաւ առանց կշտամբութեան անցցեն :

Ձի խորհրդոց ամպարչտաց 3 հարցևփորձ եղիցի , և բանից նոցա լուր առ Տէր հասցէ՝ ՚ի կըշտամբութիւն անօրէնութեանց նոցա :

Ձի ունկն նախանձաւորութեան լսէ զամենայն , և շնչիւն քրթմնջանաց ոչ ծածկեսցի :

Այսուհետև զգոյշ լերուք յանօգուտ քրթմնջենէ , և ՚ի բամբասանաց խնայեցէք զլեզու . զի շունջ գաղանի՝ գատարի՝ ոչ անցցէ , և բերան ստախոս սպանանէ զանձն :

omnia, et tumultus murmuratio-
num non abscondetur.

Custodite ergo vos a murmu-
ratione, quae nihil prodest, et a
detractione parcite linguae, quo-
niam sermo obscurus in vacuum
non ibit: os autem, quod menti-
tur, occidit animam.

Մի ցանկայք մահու մոլորու-
թեամբ կենաց ձերոց, և մի ձգէք
յանձինս զսատակումն գործովք
ձեռաց ձերոց :

Ձի Աստուած զմահ ոչ արար ,
և ոչ խնդայ ընդ կորուստ կենդա-
նեաց :

Քանզի հաստատեաց 'ի լինել
զամենայն , և 'ի փրկութիւն են
գործք աշխարհի : Ձիք 'ի նոսա
դեղ սատակման , և ոչ թագաւո-
րութիւն դժոխոց 'ի վերայ երկրի :

Ձի արդարութիւն անմահ է :

Իսկ ամսարիշտք ձեռօք և բա-
նիւք կոչեցին զնա առ իւրեանս ,

Nolite zelare mortem in errore
vitae vestrae, neque acquiratis
perditionem operibus manuum
vestrarum.

Quoniam Deus mortem non
fecit, nec laetatur in perditione
vivorum.

Creavit enim ut essent omnia;

Μὴ ζηλοῦτε θάνατον ἐν πλάνῃ
ζωῆς ὑμῶν, μηδὲ ἐπισπᾶσθε ὄλε-
θρον ἔργοις χειρῶν ὑμῶν.

"Ὅτι ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίη-
σεν, οὐδὲ τέρεται ἐπ' ἀπωλεία
ζώντων.

"Ἐκτισε γὰρ εἰς τὸ εἶναι τὰ πάν-
τα, καὶ σωτήριοι αἱ γενέσεις τοῦ
κόσμου, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς
φάρμακον ὄλεθρου, οὔτε ἄδου βα-
σιλειον ἐπὶ γῆς.

Δικαιοσύνη γὰρ ἀθάνατός ἐ-
στιν.

'Ἀσεβεῖς δὲ ταῖς χερσὶ καὶ
τοῖς λόγοις προσεκαλέσαντο αὐ-

et salutare generationes mundi :
et non est in illis medicamentum
exterminii, nec inferorum re-
gnum in terra.

Justitia enim immortalis est.

Impii autem manibus et ver-
bis accersierunt illam : aestiman-

τόν, φίλον ἡγησάμενοι αὐτόν ἐτάκησαν, καὶ συνθήκην ἔθεντο πρὸς αὐτόν, ὅτι ἄξιοί εἰσι τῆς ἐκείνου μερίδος εἶναι.

2. Ἐιπον γὰρ ἐν ἑαυτοῖς λογισάμενοι οὐκ ὀρθῶς· Ὀλίγος καὶ λυπηρὸς ἔστιν ὁ βίος ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις ἐν τελευτῇ ἀνθρώπου, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ὁ ἀναλύσας ἐξ ἄδου.

Ὅτι αὐτοσχεδίως ἐγεννήθημεν, καὶ μετὰ τοῦτο ἐσόμεθα ὡς οὐχ ὑπάρξαντες, ὅτι καπνὸς ἢ πνοή ἐν ῥίσις ἡμῶν, καὶ ὁ λόγος σπινθήρ ἐν κινήσει καρδίας ἡμῶν,

tes illam amicum, defluerunt, et sponsionem posuerunt ad illam, quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.

2. Dixerunt enim cogitantes intra se non recte: Exigua, et cum taedio vita nostra, et non est remedium in fine hominis,

բարեկամ՝ համարեցան զնա, և հալեցան, և դաշինս կռեցին ընդ նմա. զի արժանի իսկ են բաժանակից նմա լինելոյ:

2. Խորհեցան յանձինս իւրեանց զանուղղայս, և ասեն. Սակաւ և ցաւագին են կեանք մեր, և ոչ գոյբժշկութիւն՝ ի վախճանի մարդոյ. և չերևեցաւ որ դարձաւ ՚ի դժոխոց:

Ձի յանկարծակի իմն եղեաք, և յետ այսորիկ լինիցիմք իբրև ըզչեղեալք. զի իբրև զծուխ է շունչ յրանգունս մեր, և իբրև զկայծակն բանն ՚ի շարժման սրտի մերում.

et non est agnitus qui sit reversus ab inferis.

Quia casu nati sumus, et post haec erimus tanquam non fuerimus: quoniam fumus est flatus in naribus nostris, et sermo scintilla in motione cordis nostri;

Յորոյ շիջանեւն՝ մոխիր լինի
մարմինն, և ոգին սփռի իբրև զօդ
թոյլ:

Եւ անունս մեր մոռասցի ժա-
մանակաւ, և ոչ ոք յիշատակեսցի
զգործս մեր:

Անցցեն կեանք մեր իբրև ըզ-
հետս ամսոյ, և իբրև զչաման-
դաղ ցրուեսցին հալածեալք ՚ի
ճառագայթից արեգական, և ՚ի
տապոյ նորա ծանրացեալք:

Զի անցք ստուերի են կեանք
մեր, և չիք խափան վախճանի
մարդոյ 4. զի կնքեցաւ, և ոչ ոք
գարձուցանէ:

Qua extincta, cinis evadet cor-
pus, et spiritus diffundetur tan-
quam mollis aer.

Et nomen nostrum oblivio-
nem accipiet in tempore, et ne-
mo memoriam habebit operum
nostrorum.

Et transibit vita nostra tan-

Οὐ βροσθέντος τέφρα ἀποβή-
σεται τὸ σῶμα, καὶ τὸ πνεῦμα δια-
χυθήσεται ὡς χαῦνος ἀήρ.

Καὶ τὸ ὄνομα ἡμῶν ἐπιλησθή-
σεται ἐν χρόνῳ, καὶ οὐδεὶς μνημο-
νεύσει τῶν ἔργων ἡμῶν.

Καὶ παρελεύσεται ὁ βίος ἡμῶν
ὡς ἵχνη νεφέλης, καὶ ὡς ὀμίχλη
διασκεδασθήσεται διωχθεῖσα ὑπὸ
ἀκτίνων ἡλίου, καὶ ὑπὸ θερμότη-
τος αὐτοῦ βαρυνθεῖσα.

Σκιᾶς γὰρ πάροδος ὁ βίος ἡ-
μῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀναποδι-
σμός τῆς τελευτῆς ἡμῶν, ὅτι κα-
τεσφραγίσθη, καὶ οὐδεὶς ἀναστρέ-
φει.

quam vestigium nubis, et sicut
nebula dissolvetur, quae fugata
est a radiis solis, et a calore illius
aggravata.

Umbrae enim transitus est vita
nostra, et non est reversio finis
nostri: quoniam consignata est,
et nemo revertitur.

Δεῦτε οὖν καὶ ἀπολαύσωμε
τῶν ὄντων ἀγαθῶν, καὶ χρησώμε
θα τῇ κτίσει ὡς ἐν νεότητι σπου
δαίως.

Οἴνου πολυτελοῦς καὶ μύρα
πλησθῶμεν, καὶ μὴ παροδευσάτω
ἡμᾶς ἄνθος ἔαρος.

Στεφώμεθα ῥόδων κάλυξι πρί
ἢ μαρανθῆναι.

Μηδεὶς ἡμῶν ἄμοιρος ἔστω τῇ
ἡμετέρας ἀγερωχίας, πανταχῇ κα
ταλίπωμεν σύμβολα τῆς εὐφροσι
νης, ὅτι αὕτη ἡ μερίς ἡμῶν καὶ
κλήρος οὗτος.

Καταδυναστεύσωμεν πένητα δι

Venite ergo, et fruamur boni
nis quae sunt, et utamur crea
tura tanquam in juventute cele
riter.

Vino pretioso, et unguentis non
impleamus, et non praetereat non
flos veris.

Արդ եկայք և վայելեսցուք ՚ի բարութիւնս որ կանս, և վարեսցուք արարածովքս զբարեալք ՚ի բերև ՚ի մանկութեան :

Պէսպէս գինեօք և անոյշ իւրովք լցցուք . մի անցցէ առ մեօք ծաղիկ գարնայնոյ :

Բողորիւք վարդից սպակեսցուք՝ մինչ չև թառամեալ իցեն :

Մի ոք ամենևին լիցի անմասն ՚ի մեծամեծար ուրախութենէս մերմէ . յամենայն տեղիս թողցուք զնշանակ ուրախութեան . զի այն է բաժին մեր, և սոյն վիճակ :

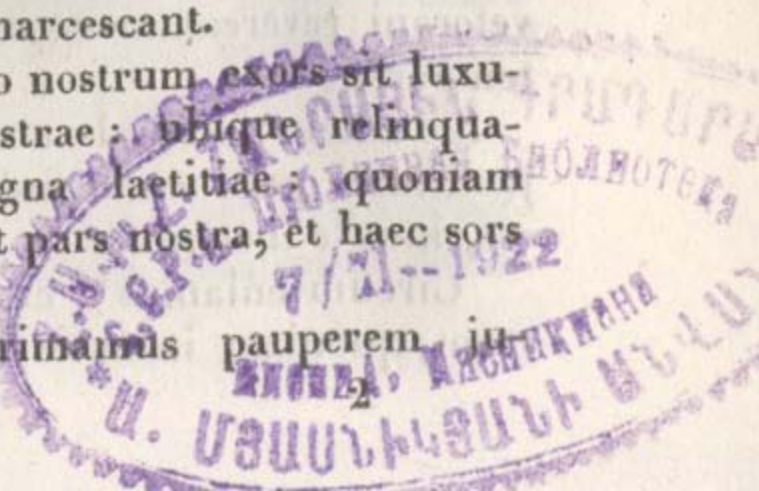
Եւ բռնադատեսցուք զանանկն 5

1004
1946

Coronemus nos rosis, antequam marcescant.

Nemo nostrum exors sit luxuriae nostrae: ubique relinquamus signa laetitiae: quoniam haec est pars nostra, et haec sors nostra.

Opprimamus pauperem, iu-

անիրաւութեամբ . մի խնայեացուք յայրին , մի խորշեացուք 'ի բազմաժամանակեայ ալեաց ծերոյն :

Եւ օրէնս արդարութեան՝ բռնութիւն մեր եղիցի . զի տկարութիւն՝ անպիտան յանդիմանի :

Դարանակալ լիցուք արդարոյն , զի դժպէսի եղև մեզ , և հակառակ կայ գործոց մերոց , և նախատինս դնէ մեզ զյանցանս օրինացն , և բամբասէ զմեզ մեղօք մանկութեան մերոյ :

Խոստանայ ունել զգիտութիւն Աստուծոյ , և որդի Տեառն զանձըն իւր անուանէ :

stum, non parcamus viduae, nec veterani revereamur canos multi temporis.

Sit autem fortitudo nostra lex justitiae: quod enim infirmum est, inutile invenitur.

Circumveniamus ergo justum, quoniam insuavis est no-

καιον, μὴ φεισώμεθα χήρας, μηδὲ
πρεσβύτου ἐντραπῶμεν πολιὰς πο-
λυχρονίους.

Ἔστω δὲ ἡμῶν ἡ ἰσχὺς νόμος
τῆς δικαιοσύνης, τὸ γὰρ ἀσθενὲς
ἄχρηστον ἐλέγχεται.

Ἐνεδρεύσωμεν δὲ τὸν δίκαιον,
ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι, καὶ ἐ-
ναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν, καὶ
ὄνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα νόμου,
καὶ ἐπιφημίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα
παιδείας ἡμῶν.

Ἐπαγγέλλεται γνῶσιν ἔχειν
Θεοῦ, καὶ παῖδα Κυρίου ἑαυτὸν ὀ-
νομάζει.

Factus est nobis in terro-
re, et contrarius est operibus no-
stris, et exprobrat nobis peccata
legis, et diffamat in nos peccata
pueritiae nostrae.

Promittit se scientiam Dei ha-
bere, et filium Domini se nomi-
nat.

Ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν.

Βαρύς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ, καὶ ἐξηλλαγμέναί αἱ τρίβοι αὐτοῦ.

Εἰς κίβδηλον ἐλογίσθημεν αὐτῷ, καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν· μακαρίζει ἔσχατα δικαίων; καὶ ἀλαζονεύεται πατέρα Θεόν.

Ἰδῶμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀληθεῖς, καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ.

Εἰ γὰρ ἐστὶν ὁ δίκαιος υἱὸς

Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum.

Gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius, et immutatae sunt viae ejus.

Tanquam nugaces aestimati sumus ab illo, et abstinet se a

Եւ եղև 'ի յանդիմանութիւն
մտաց մերոց :

Ծանր է մեզ և տեսանելն զնա .
զի աննմանի են այլոց կեանք նո-
րա , և այլազգի շաւիղք նորա :

Ի գարշութիւն համարեցաք
նմա , և խորշի 'ի ճանասպարհաց
մերոց՝ իբրև 'ի սղծութեանց . ե-
րանէ զվախճան արդարոց , և
հպարտացեալ՝ հայր կոչէ զԱս-
տուած :

Տեսցուք թէ ճշմարիտ իցեն
բանք նորա , և փորձեսցուք զվախ-
ճան նորա :

Եթէ իցէ արդարև 6 որդի Աս-

viis nostris tanquam ab im-
munditiis : praefert novissima
justorum , et gloriatur patrem
Deum.

Videamus si sermones illius
veri sint, et tentemus quae ven-
tura sunt illi.

Si enim est justus filius Dei,

տուճոյ, պաշտպանեացէ նմա, և
փրկեացէ զնա Աստուած 'ի ձե-
ռաց հակառակօրդաց :

Թշնամանօք և գանիւք խոշտան-
գեսցուք զնա, զի զչափ առցուք
զհեղութեան նորա, և խելամուտ
լիցուք անօխակալութեան նորա :

Մահու խայտառակութեան
դատեսցուք զնա, եթէ լինիցի այ-
ցելութիւն նորա 'ի բանից իւրոց :

Զայս խորհեցան և խաբեցան .
զի կուրացոյց զնոսա չարութիւնն
իւրեանց :

Եւ ոչ ծանեան զխորհուրդս
Աստուծոյ, և ոչ վարձուց ակն
կալան սրբութեան, և ոչ ընարե-
ցին զպատիւ ոգւոց անարատից :

suscipiet illum, et liberabit illum
de manibus contrariorum.

Contumelia et tormento inter-
rogemus eum, ut sciamus mode-
stiam illius, et probemus patien-
tiam illius.

Morte turpissima condemne-
mus eum : erit enim ei respe-

Θεοῦ, ἀντιλήφεται αὐτοῦ, καὶ ρύ-
σεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνδραστηκό-
των.

Ἔβρει καὶ βασιάνῳ ἐτάσωμεν
αὐτὸν, ἵνα γνῶμεν τὴν ἠπειρείκειαν
αὐτοῦ, καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνε-
ξικακίαν αὐτοῦ.

Θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσω-
μεν αὐτὸν· ἔσται γὰρ αὐτοῦ ἐπι-
σκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ.

Ταῦτα ἐλογίσαντο, καὶ ἐπλανή-
θησαν· ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτούς ἡ
κακία αὐτῶν.

Καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια Θεοῦ,
οὐδὲ μισθὸν ἤλπισαν ὀσιότητος,
οὐδὲ ἔκριναν γέρας ψυχῶν ἀμώ-
μων.

ctus ex sermonibus illius.

Haec cogitaverunt, et errave-
runt: excaecavit enim illos mali-
tia eorum.

Et nescierunt mysteria Dei,
neque mercedem speraverunt ju-
stitiae, nec judicaverunt honorem
animarum sanctarum.

Ὅτι ὁ Θεὸς ἔκτισε τὸν ἄνθρωπον ἐπ' ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ εἰκόνα τῆς ἰδίας ἰδιότητος ἐποίησεν αὐτόν.

Φθόνῳ δὲ διαβόλου θάνατος εἰσηλθὼν εἰς τὸν κόσμον· πειράζουσι δὲ αὐτόν οἱ τῆς ἐκείνου μερίδος ὄντες.

3. Δικαίων δὲ ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀψηται αὐτῶν βάσανος.

Ἐδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἢ ἕξοδος αὐτῶν.

Καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα· οἱ δὲ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ.

Quoniam Deus creavit hominem inexterminabilem, et ad imaginem suavitatis fecit illum.

Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum. Experiuntur autem illum, qui sunt ex parte illius.

3. Justorum autem animae in

Զի Աստուած հաստատեաց զմարդն յանեղծութիւն, և ՚ի պատկեր իւրոյ բարերարութե 7 արար զնա :

Նախանձու բանասարկուին եմուտ մահ յաշխարհ, և փորձեն զնա որ նորա վիճակին սակի են :

3. Բայց ոգիք արդարոյ ՚ի ձեռին Աստուծոյ են, և ոչ մերձեցի ՚ի նոսա մահ 8 :

Թուեցան յաչս անզգամաց թէ մեռան, և համարեցան չարչարանք՝ եւք նոցա,

Եւ գնալն ՚ի մէնջ՝ բեկումն. բայց նոքա են ՚ի խաղաղութեան :

manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis.

Visi sunt oculis insipientium mori, et aestimata est afflictio exitus illorum,

Et quod a nobis est iter, exterminium: illi autem sunt in pace.

Ձի թէպէտ և յաչս մարդկան
տանջեցան, այլ յոյս նոցա լի է
անմահութեամբ:

Եւ սակաւիկ ինչ խրատեալք,
գտցեն զմեծ բարերարութիւն. զի
Աստուած փորձեաց զնոսա, և
եդիտ զնոսա իւր արժանիս:

Իբրև զոսկի 'ի բովս քննեաց
զնոսա, և իբրև զողջակէզ զոհի
ընկալաւ զնոսա:

Եւ 'ի ժամանակի այցելու-
թեան իւրեանց պայծառասցին,
և իբրև զկայծակն ընդ եղէգն ըն-
թասցին:

Դատեսցին զազգս, և կալցին
զժողովուրդս, և թագաւորեսցէ

Et enim si coram hominibus
tormenta passi sunt, spes eorum
immortalitate plena est.

Et in paucis vexati, in multis
bene disponentur: quoniam Deus
tentavit eos, et invenit eos dignos
se.

Tanquam aurum in fornace

Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν
κολασθῶσιν, ἢ ἐλπίς αὐτῶν ἀθα-
νασίας πλήρης.

Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες μεγά-
λα εὐεργετηθήσονται, ὅτι ὁ Θεὸς
ἐπίρασεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐ-
τούς ἀξίους ἑαυτοῦ.

Ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐ-
δοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὄλο-
κάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐ-
τούς.

Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν
ἀναλάμψουσι, καὶ ὡς σπινθήρες ἐν
καλάμῃ διαδραμοῦνται.

Κρινοῦσιν ἔθνη, καὶ κρατήσου-
σι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν

probavit illos, et quasi holocau-
stum hostiae accepit illos.

Et in tempore visitationis i-
psorum fulgebunt, et tanquam
scintillae in arundinetis discar-
rent.

Judicabunt nationes, et do-
minabuntur populis, et regna-

Χύριος εἰς τοὺς αἰῶνας.

Οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Οἱ δὲ ἀσεβεῖς κατὰ ἐλογίσαντο ἐξουσίαν ἐπιτιμίαν, οἱ ἀμελήσαντες τοῦ δικαίου καὶ τοῦ Χυρίου ἀποστάντες.

Σοφίαν γὰρ καὶ παιδείαν ὁ ἐξουθενῶν ταλαίπωρος, καὶ κενὴ ἢ ἐλπίς αὐτῶν, καὶ οἱ κόποι ἀνόνητοι, καὶ ἄχρηστα τὰ ἔργα αὐτῶν.

bit Dominus eorum in perpetuum.

Qui confidunt in illo, intelligent veritatem: et fideles in dilectione acquiescent illi: quoniam gratia et misericordia in sanctis ejus, et visitatio in electis ejus.

Impii autem secundum quae

նոցա Տէր յաւիտեան :

Յուսացեալք 'ի նա՝ իմասցին զճշմարտութիւն . և հաւատարիմք սիրով՝ ակն կալցին նմա . զի շնորհք և ողորմութիւն 'ի վերայ սրբոց նորա , և այցելութիւն 'ի վերայ ընտրելոց նորա :

Իսկ ամպարիշտք ըստ խորհրդոց իւրեանց ընկալցին զսպառիժս , որ անփոյթ արարին զիրաւանց , և էզէն ասպտամբք 'ի Տեառնէ :

Զի որ զիմաստութիւն և ըզխրատ անարգէ՝ թշուառական է , և ընդունայն է յոյս նոցա , և վաստակք նոցա անօգուտ , և անպիտան գործք նոցա :

cogitaverunt , correptionem habebunt , qui neglexerunt iustum , et a Domino recesserunt .

Sapientiam enim et disciplinam qui abjicit , infelix est : et vacua est spes illorum , et labores sine fructu , et inutilia opera eorum .

Կանայք նոցա անմիտք, և չարաբար մանկունք նոցա,

Եւ անիծեալ ծնունդք նոցա. զի երանեալ է ամուլն անարատ՝ որ ոչ գիտաց զանկողինս յանցանաց. ընկալցի ստուղ յայցելութեան ոգւոց:

Եւ ներքինի՝ որ ոչ գործեաց ձեռօք զանօրէնութիւն, և ոչ խորհեցաւ զՏեառնէ չարութիւն, տացի նմա շնորհ ընախ ըստ հաւատոցն, և վիճակ ցանկալի՝ ի տաճարի Տեառն:

Զի ըստ վաստակոց բարեաց ստուղ փառաւոր է, և արմատ անսխալ յիմաստութենէ:

Mulieres eorum insensatae sunt, et nequissimi filii eorum.

Maledicta generatio eorum; quoniam beata sterilis immaculata, quae non cognovit stratum in delicto: habebit fructum in respectione animarum.

Et eunuchus qui non est o-

Αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἄφρονες, καὶ
πονηρὰ τὰ τέκνα αὐτῶν.

Ἐπικατάρατος ἡ γένεσις αὐτῶν,
ὅτι μακαρία στείρα ἢ ἀμίαντος,
ἣτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν παραπ-
τώματι, ἔξει καρπὸν ἐν ἐπισκοπῇ
ψυχῶν.

Καὶ εὐνοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμενος
ἐν χειρὶ ἀνόμημα, μηδὲ ἐν θυμη-
δεῖς κατὰ τοῦ Κυρίου πονηρὰ· δο-
θήσεται γὰρ αὐτῷ τῆς πίστεως χά-
ρις ἐκλεκτῆ, καὶ κληρὸς ἐν ναῷ Κυ-
ρίου θυμηρέστερος.

Ἄγαθῶν γὰρ πόνων καρπὸς εὐ-
κλεῆς, καὶ ἀδιάπτωτος ἡ ρίζα τῆς
φρονήσεως.

peratus manu iniquitatem, ne-
que cogitavit contra Dominum
mala. Dabitur enim fidei ejus e-
lecta gratia, et pars in templo Do-
mini delectabilis.

Bonorum enim laborum glo-
riosus est fructus, et quae non
concidit radix sapientiae.

Τέκνα δὲ μοιχῶν ἀτέλεστα ἔ-
 σται; καὶ ἐκ παρανόμου κοίτης
 σπέρμα ἀφανισθήσεται.

Ἐάν τε γὰρ μακρόβιοι γένων-
 ται, εἰς οὐδὲν λογισθήσονται, καὶ
 ἄτιμον ἐπ' ἐσχάτων τὸ γῆρας αὐ-
 τῶν.

Ἐάν τε ὀξέως τελευτήσωσιν, οὐχ
 ἔξουσιν ἐλπίδα, οὐδὲ ἐν ἡμέρᾳ δια-
 γνώσεως παραμύδιον.

Γενεᾶς γὰρ ἀδίκου χαλεπά τὰ
 τέλη.

4. Κρείσσων ἀτεκνία μετὰ ἀ-
 ρετῆς, ἀθανασία γὰρ ἐστὶν ἐν
 μνήμῃ αὐτῆς, ὅτι καὶ παρὰ Θεῶ

Filii autem adulterorum non
 perfecti erunt, et ab iniquo tho-
 ro semen exterminabitur.

Et si quidem longae vitae e-
 runt, in nihilum computabun-
 tur, et sine honore erit novissima
 senectus illorum.

Et si celerius defuncti fue-

Որդիք չնացելոց թերահատարք
եղիցին . և զաւակ անօրէն անկող-
նոց սատակեցի :

Եթէ երկայնակեացք եղիցին՝
յոչինչ համարեցին , և անարգի
ի վախճանի ծերու թիւն նոցա :

Եւ եթէ արագ սատակեցին՝
ոչ կալցին յոյս , և ոչ յաւուրն
յանդիմանութեան մխիթարու-
թիւն :

Զի ազգի անօրինի չարաչար
կատարած :

4. Լաւ է անզաւակութիւն հան-
դերձ քաջութեամբ , քանզի ան-
մահութիւն է յիշատակ նորա . զի

rint non habebunt spem, nec in
die agnitionis solatium.

Nationis enim iniquae dirae
sunt consummationes.

4 Melius est esse sine filiis
cum virtute ; immortalis est
enim memoria illius : quoniam

և յԱստուծոյ ճանաչի, և 'ի մարդկանէ :

Ի հպել նորա՝ նմանող լինին նմա, և 'ի մեկնել նորա՝ անձկան առ նա . և 'ի յաւիտեան պսակաւորս ճեմեցուցանէ 9, անթառամ նահատակութեանցն պատերազմի յաղթեալ :

Բազմաճնունդ բազմութիւն ամպարշտաց անպիտան լիցի . և 'ի փուտ շառաւեղաց մի տայցէ արմատս 'ի խոր, և մի հիմն խախուտ հաստատեսցի :

Զի թէպէտ և ոստովք առ ժամանակ մի պտկեսցէ, սակայն զաղփաղփուն կանդաղեալն 'ի հողմոյ

et apud Deum nota est, et apud homines.

Cum praesens est, imitantur illam : et desiderant eam, cum se abduxerit : et in perpetuum coronata triumphat, incoinquinatorum certaminum praelium vincens.

γνωσκεται και παρα ανθρωποις.

Παρουσαν τε μιμουνται αυτην,
και ποθειουσιν απελθεισαν, και εν
τω αιωνι στεφανηφορουσα πομπευει
τον των αμιαντων αντων αγωνα
νικησασα.

Πολυγονον δε ασεβων πληθος
ου χρησιμευσει, και εκ νοθων
μοσχευματων ου δωσει ριζαν εις
βαψος, ουδε ασφαλη βασιν εδρα-
σει.

Καν γαρ εν κλαδοις προς και-
ρον ανασταλη, επισφαλως βεβη-
κοτα υπο ανεμου σαλευθησεται,

Multigena autem impiorum
multitudo non erit utilis, et adul-
terinae plantationes non dabunt
radices altas, nec stabile firma-
mentum collocabunt.

Nam etsi in ramis ad tempus
germinaverint, infirmiter posi-
ta a vento commovebuntur, et

καὶ ὑπὸ βίας ἀνέμων ἐκρίζωθή-
σεται.

Περίκλασθήσονται κλώνες ἀλε-
λεστοί, καὶ ὁ καρπὸς αὐτῶν ἄχρη-
στος, ἄωρος εἰς βρωσιν, καὶ εἰς οὐ-
δὲν ἐπιτήδειος.

Ἐκ γὰρ ἀνόμων ὕπνων τέκνα
γεννώμενα μάρτυρές εἰσι πονη-
ρίας κατὰ γονέων ἐν ἐξετασμῷ αὐ-
τῶν.

Δίκαιος δὲ εἰάν φθάσῃ τελευτῆ-
σαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται.

Γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυ-
χρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῷ ἐτῶν μεμέ-
τρηται.

a violentia ventorum eradicabun-
tur.

Confringentur rami inconsum-
mati, et fructus illorum inutilis,
acerbus ad manducandum, et ad
nihilum aptus.

Ex iniquis enim somnis filii
qui nascuntur, testes sunt ne-

չարժեացի, և 'ի բռնութենէ հողմոյ արմատաքի խլեացի :

Բեկեացին շուրջ զնովաւ շառաւիղք թերահատարք, և ստուղնոցա անպիտան, տարածամ 'ի կերակուր, և յոչ ինչ սպիտանացու :

Զի յանօրէն անկողնոց 10 որդիք ծնեալք՝ վկայք են չարեաց ծնողաց իւրեանց 'ի հարցափորձի իւրեանց :

Իսկ արդարն՝ եթէ հասցէ 'ի վախճանել, 'ի հանգստեան եղիցի :

Զի ծերութիւն սպառուական՝ ոչ բազմաժամանակեայն է, և ոչ որ թուով ամացն չափիցի .

quittiae parentum in interrogatione sua.

Justus autem si morte praecoccupatus fuerit, in refrigerio erit.

Senectus enim venerabilis est non diuturna, neque annorum numero computata :

Այլ ալիք՝ իմաստութիւն մար-
դոյ են . և հասակ ծերութեան՝
կեանք անարատք :

Զի հաճոյ եղեալ Աստուծոյ
սիրեցաւ , և կենդանւոյն 'ի միջոյ
մեղաւորաց փոխեցաւ :

Յափշտակեցաւ՝ զի մի չարու-
թիւն ինչ շրջեսցէ զիմաստութիւն
նորա , կամ նենգութիւն սլա-
տրիցէ զանձն նորա :

Զի չարակնութիւն անզգամու-
թեան շացուցանէ զբարիս . և
յաճութիւն ցանկութեան խու-
ճասէ զմիտս անմեղս :

Կատարեալ 'ի սակաւուն ելից
զժամանակս երկայնս :

Canities autem est prudentia
hominibus, et aetas senectutis vi-
ta immaculata.

Placens Deo factus, dilectus
est: et vivens inter peccatores,
translatus est.

Raptus est ne malitia muta-

Πολιά δὲ ἐστὶν φρόνησις ἀνδρώ-
ποις, καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκη-
λίδωτος.

Ἐυάρεστος τῷ θεῷ ηγεόμενος ἡ-
γαπήθη, καὶ ζῶν μεταξὺ ἀμαρτω-
λῶν μετετέθη.

Ἐρπάγη μὴ κακία ἀλλάξη σύ-
νεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυ-
χήν αὐτοῦ.

Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀ-
μαυροῖ τὰ καλὰ, καὶ ῥεμβασμὸς
ἐπιθυμίας μεταλλεύει νοῦν ἀκα-
κον.

Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε
χρόνους μακρούς.

ret intellectum illius, aut fictio
deciperet animam illius.

Fascinatio nugacitatis obscu-
rat bona, et inconstantia concu-
piscientiae transvertit sensum sine
malitia.

Consummatus in brevi exple-
vit tempora multa.

Ἄρεστή γάρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας.

Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοία τὸ τοιοῦτο, ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὀσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Κατακρωεῖ δὲ δίκαιος καρμῶν τοὺς ζῶντας ἀσεβεῖς, καὶ νεότης τελεσθεῖσα ταχέως πολυετές γῆρας ἀδίκου.

Ὁφονται γάρ τελευτὴν σοφοῦ, καὶ οὐ νοήσουσι τί ἐβουλεύσατο

Placita enim erat Domino anima illius : propter hoc properavit de medio iniquitatis.

Populi autem videntes, et non intelligentes, nec ponentes in praecordiis talia. Quoniam gratia et misericordia est in sanctis

Ձի ցանկալի էր Տեառն անձն
նորա, վասն այնորիկ տաղնապե-
ցաւ 'ի միջոյ չարեաց :

Իսկ ժողովուրդք տեսին՝ և ոչ
խմացան, և ոչ եղին 'ի մտի այս-
պիսի ինչ, եթէ իրաւունք Աս-
տուծոյ 'ի վերայ սրբոց իւրոց, և
այցելութիւն 'ի վերայ ընտրելոց
նորա :

Դատասպարտէ արդար հան-
գուցեալ զամպարիշտս կենդա-
նիս, և մանկութիւն վաղվաղակի
վախճանեալ՝ զբազմամեայ ծե-
րութիւն անիրաւի :

Ձի տեսցեն զվախճան իմաստ-
նոյ, և ոչ իմասցին՝ զինչ խորհե-

ejus, et respectus in electis il-
lius.

Condemnat autem justus mor-
tuus vivos impios, et juvenus ce-
lerius consummata longaeuam se-
nectutem injusti.

Videbunt enim finem sapien-
tis, et non intelligent, quid co-

ցաւ վասն նորա, և առ իմէ՛ զգու-
շացաւ նմա Տէր :

Տեսցեն և անգոսնեացեն զնա .
այլ զնոքօք Տէր ծիծաղեսցի :

Եւ եղիցին յետ այնորիկ՝ ի կոր-
ծանումն անարգութեան, և ՚ի
թշնամանս ընդ մեռեալսն յաւի-
տենից :

Զի պայթուցէ զնոսա ան-
շշունչս ուռուցեալս, և շարժես-
ցէ զնոսա ՚ի հիմանց, և մինչև ՚ի
սպառ խոսպանասցին, և եղիցին ՚ի
ցաւս . և յիշատակ նոցա կորիցէ :

Հասցեն ՚ի մթերս մեղաց իւ-
րեանց տագնասլեալք, և կշտամ-

gitaverit de illo, et quare unie-
rit illum Dominus.

Videbunt et contempnent: illos
autem Dominus irridebit.

Et erunt post haec deciden-
tes sine honore, et in contu-
melia inter mortuos in perpe-
tuum.

περὶ αὐτοῦ, καὶ εἰς τί ἠσφαλίσατο
αὐτὸν ὁ Κύριος.

Ὁφονται καὶ ἐξουθενήσουσιν,
αὐτούς δὲ ὁ Κύριος ἐκγελάσε-
ται·

Καὶ ἔσονται μετὰ τοῦτο εἰς πτώ-
μα ἄτιμον, καὶ εἰς ὕβριν ἐν νεκροῖς
δι' αἰῶνος.

Ὅτι ῥήξει αὐτούς ἀφώνους
πρηνεῖς, καὶ σαλεύσει αὐτούς ἐκ
θεμελίων, καὶ ἕως ἐσχάτου χερ-
σωθήσονται, καὶ ἔσονται ἐν ὁ-
δύνῃ, καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν ἀπο-
λεῖται.

Ἐλεύσονται ἐν συλλογισμῶ ἀ-
μαρτημάτων αὐτῶν δειλοὶ, καὶ ἐ-

Quoniam dirumpet illos si-
ne voce inflatos, et commovebit
illos a fundamentis, et usque ad
supremum desolabuntur, et erunt
in dolore, et memoria illorum
periet.

Venient in cogitationem pec-
catorum suorum timidi, et tra-

λέγξει αὐτοὺς ἐξεναντίας τὰ ἀνομήματα αὐτῶν.

5. Τότε στήσεται ἐν παρρησία πολλῇ ὁ δίκαιος κατὰ πρόσωπον τῶν ὀλιψάντων αὐτόν, καὶ τῶν ἀθετούντων τοὺς πόνους αὐτοῦ.

Ἰδόντες ταραχθήσονται φόβῳ δευνῶ, καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας.

Ἐροῦσιν ἑαυτοῖς μετανοοῦντες, καὶ διὰ στενοχωρίαν πνεύματος στενάξοντες, Οὗτος ἦν ὃν ἔσχομέν ποτε εἰς γέλωτα καὶ εἰς παραβολὴν ὄνειδισμού.

ducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

5. Tunc stabunt justi in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt, et qui abstulerunt labores eorum;

Videntes turbabuntur timore

բեացեն զնոսա յանդիման անօրէ-
նութիւնք իւրեանց :

Տ. Յայնժամ կացցէ արդարն բա-
զում համարձակութեամբ հան-
դէպ նեղաց իւրոց, և որոց ան-
գոսնէին զվաստակս նորա,

Տեսեալ զնա՝ խռովեցին ան-
հնարին երկիւղել, և զարհուրե-
ցին ՚ի վերայ սքանչելի փրկու-
թեան նորա :

Եւ զղջացին ՚ի միտս իւրեանց,
և առ նեղութեան անձանց յո-
գւոց հանցեն, և ասացեն. Այս
այն այր է, զոր երբեմն մէք ծաղր
առնէաք, և յառակս նախատա-
նաց :

horribili, et mirabuntur in sub-
tatione insperatae salutis.

Dicent intra se paenitentiam
agentes, et prae angustia spiritus
gementes: Hic est quem habui-
mus aliquando in risum, et in
similitudinem impropertii.

Մեք անմիտք զվարս գորա մո-
լորութիւն համարէաք, և զվախ-
ճան գորա անարգութիւն :

Զիւրդ համարեցաւ ընդ որդիս
Աստուծոյ, և ընդ սուրբս միճակ
գորա :

Ուրեմն մոլորեցաք 'ի ճանա-
սպարհէ ճշմարտութեանն. և լոյսն
արդարութեան ոչ լուսաւորեաց
զմեզ, և արեգակն արդարու-
թեան ոչ ծագեաց 'ի սիրտս մեր :

Անօրէնութեան և կորստեան
շաւղօք լցաք, և գնացաք ընդ ան-
կոխ անասպատ, և զճանասպարհս
Տեառն ոչ ծանեաք :

Զի՞նչ շահ եղև մեզ հսկար-

Nos insensati vitam illius ae-
stimabamus insaniam, et finem
illius sine honore.

Quomodo computatus est in-
ter filios Dei, et inter sanctos
sors illius est?

Ergo erravimus a via verita-
tis, et justitiae lumen non lu-

Οἱ ἄφρονες τὸν βίον αὐτοῦ ἐλογισάμεθα μανίαν, καὶ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἄτιμον.

Πῶς κατελογίσθη ἐν υἱοῖς Θεοῦ, καὶ ἐν ἀγίοις ὁ κληρὸς αὐτοῦ ἐστιν ;

Ἄρα ἐπλανήθημεν ἀπὸ ὁδοῦ ἀληθείας, καὶ τὸ τῆς δικαιοσύνης φῶς οὐκ ἔλαμψεν ἡμῖν, καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης οὐκ ἀνέτειλεν ἡμῖν.

Ἄνομίας ἐνεπλήσθημεν τρίβοις καὶ ἀπωλείας, καὶ διωδύσαμεν ἐρήμους ἀβάτους, τὴν δὲ ὁδὸν Κυρίου οὐκ ἔγνωμεν.

Τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἢ ὑπερηφα-

xit nobis, et sol justitiae non est ortus nobis.

Impleti sumus in viis iniquitatis et perditionis, et ambulavimus solitudines difficiles ; viam autem Domini ignoravimus.

Quid nobis profuit superbia ?

νία; καὶ τί πλοῦτος μετὰ ἀλαζο-
νείας συμβέβληται ἡμῖν;

Παρῆλθεν ἐκεῖνα πάντα ὡς
σκιά, καὶ ὡς ἀγγελία παρατρέ-
χουσα.

Ὡς ναῦς διερχομένη κημαινό-
μενον ὕδωρ, ἧς διαβάσης οὐκ ἔστιν
ἴχνος εὐρεῖν, οὐδὲ ἀτραπὸν τρόπιος
αὐτῆς ἐν κύμασιν.

Ἡ ὡς ὀρνέου διπτάντος ἀέ-
ρα, οὐδ' ἐν εὐρίσκεται τεκμήριον
πορείας, πληγῇ δὲ ταρσῶν μα-
στιζόμενον πνεῦμα κούφον καὶ
σχιζόμενον βία ῥοίζου, κινουμέ-

et quid divitiarum jactatio con-
tulit nobis?

Transierunt omnia illa tan-
quam umbra, et tanquam nun-
cius percurrens.

Et tanquam navis, quae per-
transit fluctuantem aquam, cu-
jus, cum praeterierit, non est

տուլթիւնն, և զինչ մեծուլթիւն
ամբարտաւանուլթեանն իցէ մեզ
նպաստաւոր:

Անց այն ամենայն իբրև զըս-
տուեր, և իբրև զհամբաւ առն
ընթացեալ¹¹.

Եւ իբրև զնաւ սահեալ ՚ի ջուրց
կուտակելոց, զորոյ իբրև անցանի-
ցէ՝ ոչ գոյ զհետան գտանել, և ոչ
զչաւիղս գնացից նորա ՚ի մեջ ա-
լեաց.

Կամ իբրև զհաւու թռուցելոյ
յօդս, որոյ ոչ գտանին նշմարանք
գնացից. բախելով մագլացն պա-
տառեալ զհողմն թեթև, և հեր-
ձեալ բռնուլթեամբ՝ ընդ ոլորոս

vestigium invenire, neque se-
mitam carinae illius in flucti-
bus.

Aut tanquam avis, quae tran-
svolat in aëre, cuius nullum in-
venitur argumentum itineris ;
sed percussione alarum verbe-
rans levem ventum, et scindens

մտանէ, յածել թևոցն յառաջադէմ սլանայ. և յետ այնորիկ ոչ գտանի նշանակ ամբառնալոյն 'ի նմա.

Կամ իբրև 'ի նետէ 12 ձգելոյ 'ի նպատակ՝ կտրեալ օդն վաղվաղակի յինքն կարկատեցաւ՝ առ 'ի չգիտելոյ զանցս նորա.

Նոյնպէս և մեք եղեալք՝ սլակասեցաք. և առաքինու թեան նշանակ ոչ կարացաք ցուցանել, բայց 'ի չարիս մեր մաշեցաք:

Զի յոյս ամսարշտի իբր զփռ շի յարուցեալ 'ի հողմոյ, և իբրև զսարդի ոստայն և զեղեամն 13 'ի

per vim stridoris, commotis alis transvolavit, et post hoc nullum signum invenitur itineris in eo.

Aut tanquam sagitta emissa in locum destinatum, divisus aër continuo in se reclusus est, ut ignoretur transitus illius.

Sic et nos nati desivimus es-

νων πτερύγων διωδεδύθη, καὶ με-
τὰ τοῦτο οὐχ εὐρέθη σημεῖον ἐπι-
βάσεως ἐν αὐτῷ.

Ἡ ὡς βέλους βληθέντος ἐπὶ σκο-
πόν, τμηθεὶς ὁ ἀήρ εὐθέως εἰς ἐ-
αυτὸν ἀνελύθη, ὡς ἀγνοῆσαι τὴν
δίοδον αὐτοῦ.

Οὕτως καὶ ἡμεῖς γεννηθέντες
ἐξελίπομεν· καὶ ἀρετῆς μὲν ση-
μεῖον οὐδὲν ἔχομεν δεῖξαι, ἐν
δὲ τῇ κακίᾳ ἡμῶν κατεδαπανή-
θημεν.

Ὅτι ἐλπίς ἀσεβοῦς ὡς φερόμε-
νος χουῖς ὑπὸ ἀνέμου, καὶ ὡς
πάχνη ὑπὸ λαίλαπος διωχθεῖ-

se, et virtutis quidem nullum
signum valuimus ostendere: in
malignitate autem nostra con-
sumpti sumus.

Quoniam spes impii tanquam
pulvis est, quae a vento tolle-
tur, et tanquam spuma gra-
cilis, quae a procella dispergi-

σα λεπτή, καὶ ὡς καπνὸς ὑπὸ ἀνέμου διεχύθη, καὶ ὡς μνηστὴρ καταλύτου μονοήμερου παρώδευσε.

Δίκαιοι δὲ εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστῳ.

Διὰ τοῦτο λήφονται τὸ βασίλειον τῆς εὐπρεπείας, καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου, ὅτι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν.

Λήφεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν.

tur, et tanquam fumus a vento diffusus est, et tanquam memoria hospitis unius diei prae-
terit.

Justi autem in perpetuum vivunt, et apud Dominum est merces illorum, et cogitatio eorum apud Altissimum.

մրրկէ հալածեալ մանր , և իբրև
զծուխ մաշեալ 'ի հողմոյ , կամ
իբրև զյիշատակ իջաւորի միոյ ա-
ւուր գնացելոյ 14 :

Բայց արդարք յաւիտեան կեց-
ցեն , և 'ի Տեառնէ վարձք նոցա ,
և խնամք նոցա 'ի Բարձրելոյն :

Վասն այնորիկ ընկալցին զար-
քայու թեանն վայելչութիւն , և
զթագն գեղեցկութեան 'ի ձեռա-
նէ Տեառն . զի աջով իւրով հո-
վանի լիցի նոցա , և բազկաւ իւ-
րով վերակացու լիցի նոցա :

Առցէ սպառազինութիւն ըզ-
նախանձ իւր , և վառեացէ զարա-
րածս առ 'ի խնդրելոյ վրէժս 'ի
թշնամեաց :

Ideo accipient regnum deco-
ris, et diadema speciei de ma-
nu Domini: quoniam dextera
sua teget eos, et brachio defen-
det illos.

Accipiet armaturam zelum
suum, et armabit creaturam ad
ultionem inimicorum.

Զգեցցի զրահս զարդարու-
թիւն , և գիցէ սաղաւարտ զգա-
տաստանն անաչառ :

Առցէ վահան զսրբութիւն
անվկանդ 15 :

Եւ սրեացէ զհատու բարկու-
թիւնն 'ի սուսեր . պատերազմես-
ցի խառն ընդ նմա և աշխարհս առ
անդգամս :

Գնասցեն նետք կորովիք փայ-
լատականց , և իբրև 'ի լայնալիճ'
աղեղանէ յամսրոցն ոստիցեն 'ի
նսպատակս .

Եւ 'ի քարընկէց բարկութենէ
թափեսցի լիով կարկուռ :

Զայրագնեսցի 'ի վերայ նոցա

Induet pro thorace justitiam,
et accipiet pro galea iudicium
certum.

Sumet scutum inexpugnabile
aequitatem.

Acuet autem diram iram in
lanceam , et pugnabit simul
cum illo orbis terrarum contra

Ἐνδύσεται θώρακα δικαιοσύνης,
καὶ περιθήσεται κόρυθα κρίσεως ἀνυ-
πόκριτον.

Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον
ὁσιότητα.

Ὁξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργὴν εἰς
ρόμφαιαν, συνεκπολεμήσει δὲ αὐ-
τῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοῖς παράφρο-
νας.

Πορεύονται εὐστοχοὶ βολίδες
ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου
τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἀ-
λοῦνται.

Καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλή-
ρεις ριφήσονται χάλαζαι.

Ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὁ

insensatos.

Ibunt directe emissiones ful-
gurum, et tanquam a bene cur-
vato arcu nubium ad certum lo-
cum insilient.

Et a petrosa irae plenae mit-
tentur grandines.

Excandescet in illos aqua ma-

δωρ θαλάσσης, ποταμοί δὲ συγκλύ-
σουσιν ἀποτόμως.

Ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα
δυνάμεως, καὶ ὡς λαίλαψ ἐκλι-
μήσει αὐτούς· καὶ ἐρημώσει πᾶ-
σαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κα-
κοπραγία περιτρέψει θρόνους ду-
ναστῶν.

6. Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς καὶ
σύνετε, μάθετε δικασταὶ περάτων
γῆς.

Ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλή-
θους, καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις
ἐθνῶν.

Ὅτι ἐδόθη παρὰ τοῦ Κυρίου
ἡ κράτησις ὑμῖν, καὶ ἡ δυνα-

ris, et flumina concurrent du-
riter.

Contra illos stabit spiritus
virtutis, et tanquam turbo venti
dividet eos, et ad eremum per-
ducet omnem terram iniquitas,
et malignitas evertet sedes po-
tentium.

ջուր ծովու , և դեսք ողողեսցեն
յանինայ .

Ի դիմի հարցի նոցա հողմն
բռնութեան , և իբրև զմրրիկ հո-
սեսցէ զնոսա . աւերեսցէ զամե-
նայն երկիր անօրէնութիւն . և
խարդախութիւնկործանեսցէ զա-
թոռս բռնաւորաց :

6 . Առարուք թագաւորք , և ՚ի
միտ առէք . ուսարուք դատաւորք
ծագաց երկրի :

Ունկն դիք որ ունիք զբազմու-
թիւն , և պերճացեալդ էք ՚ի վե-
րայ ամբոխից ազգաց .

Զի՛ի Տեառնէ տուաւ ձեզ հա-
րըստութիւնդ և իշխանութիւնդ ,

6. Audite ergo reges, et intel-
ligite, discite iudices finium
terrae.

Praebete aures vos, qui con-
tinetis multitudinem, et placetis
vobis in turbis nationum.

Quoniam data est a Domino
potestas vobis, et virtus ab Al-

'ի Բարձրելոյն , որ պահանջեցէ զգործս ձեր , և քննեցէ զխորհուրդս :

Ձի սպասաւորք էք նորա թագաւորութեանն , և ոչ դատիք ուղղութեամբ . և ոչ պահեցէք զօրէնս նորա , և ոչ դնացէք ըստ կամացն Աստուծոյ :

Ահիւ և տագնապաւ հասցէ 'ի վերայ ձեր . զի դատաստան անաչառ իշխանաց լինի :

Այլ ուամիկն ներելի ողորմութեան է . հզօրք հզօրագոյնս պահանջեցին :

Ձի ոչ առնու ակն ամենե

tissimo, qui interrogabit opera vestra, et cogitationes scrutabitur.

Quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte iudicatis, neque custodistis legem, neque secundum voluntatem Dei ambulastis.

στεία παρά Ὑψίστου, ὃς ἐξετάσει
 ὑμῶν τὰ ἔργα, καὶ τὰς βουλάς διε-
 ρευνήσει.

Ὅτι ὑπηρεταὶ ὄντες τῆς αὐ-
 τοῦ βασιλείας οὐκ ἐκρίνατε ὀρ-
 θῶς, οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον, οὐ-
 δὲ κατὰ τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ ἐπο-
 ρεύσθητε.

Φρικτῶς καὶ ταχέως ἐπιστή-
 σεται ὑμῖν, ὅτι κρίσις ἀπότο-
 μος ἐν τοῖς ὑμερέχουσιν γίνε-
 ται.

Ὁ γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός
 ἐλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτα-
 σθήσονται.

Οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρόσω-

Horrende et cito apparebit
 vobis, quoniam iudicium du-
 rissimum in his qui praesunt,
 fit.

Exiguo enim conceditur mise-
 ricordia: potentes autem poten-
 ter tormenta patientur.

Non enim subtrahet personam

πον ὁ πάντων δεσπότης, οὐδέ ἐντραπήσεται μέγεθος· ὅτι μικρὸν καὶ μέγαν αὐτὸς ἐποίησεν, ὁμοίως τε προνοεῖ περὶ πάντων.

Τοῖς δὲ κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα.

Πρὸς ὑμᾶς οὖν ὧ τυράννοι οἱ λόγοι μου, ἵνα μάθῃτε σοφίαν καὶ μὴ παραπέσητε.

Οἱ γὰρ φυλάξαντες ὁσίως τὰ ὅσια ὁσιωθήσονται, καὶ οἱ διδάχθέντες αὐτὰ εὐρήσουσιν ἀπολογία.

Ἐπιθυμήσατε οὖν τῶν λόγων

cujusque Dominus, nec reverebitur magnitudinem: quoniam pusillum et magnum ipse fecit, et aequaliter cura est illi de omnibus.

Fortioribus autem fortior instat cruciatio.

Ad vos ergo, o tyranni, sunt

ցունց Տէրն , և ոչ խորշի 'ի մե-
ծութենէ . զի զփոքր և զմեծ ինքն
արար , և զմիօրինակ խնամ՝ ունի
ամենեցուն :

Բայց 'ի վերայ զօրաւորաց՝ զօ-
րաւոր քննութիւն հասանէ :

Արդ՝ առ ձեզ , ո՛վ բռունք , են
բանք իմ , զի ուսանիցիք զիմաս-
տութիւն , և մի սխալիցիք :

Զի որք պահեցին սրբութեամբ
զսրբութիւն՝ սրբեսցին . և որք ու-
սան զնոսա՝ գտցեն պատասխա-
նատրութիւն :

Արդ՝ ցանկացարուք բանից ի-

sermones mei , ut discatis sa-
pientiam , et non excidatis .

Qui enim custodierint juste
justa , justificabuntur : et qui di-
cerint ista , inuenient quid re-
spondeant .

Concupiscite ergo sermones

մոց • փափաքեցէք , և խրատես-
ջիք :

Լուսաւոր և անթառամ է ի-
մաստուլթիւն , և դիւրաւ երևի
սիրողաց իւրոց , և գտանի խըն-
դրողաց իւրոց :

Հասանէ առ ցանկացողս իւր՝
առ յառաջագոյն ճանաչելոյ :

Որ կանխեաց առ նա՝ ոչ վաս-
տակեսցի . զի գեգերեալ գտցէ
զնա առ գրունս իւր :

Քանզի և զմտաւ ածել զնմա-
նէ՝ կատարեալ իմաստուլթիւն է .
և որ տքնի վասն նորա՝ վաղվաղա-
կի անհոգ լիցի :

meos, diligite, et habebitis disci-
plinam.

Clara est, et quae nunquam
marcescat, sapientia: et facile
videtur ab his qui diligunt eam,
et invenitur ab his qui quaerunt
illam.

Praeoccupat qui se concupi-

μου, ποθήσατε καὶ παιδευθή-
σεσθε.

Λαμπρὰ καὶ ἀμάραντος ἐστὶν
ἡ σοφία, καὶ εὐχερῶς θεωρεῖται
ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων αὐτήν, καὶ
εὐρίσκεται ὑπὸ τῶν ζητούντων αὐ-
τήν.

Φθάνει τοὺς ἐπιθυμοῦντας προ-
γνωσθῆναι.

Ὁ ὀρθρῖσας πρὸς αὐτήν οὐ κο-
πιάσει, πάρεδρον γὰρ εὐρήσει τῶν
πυλῶν αὐτοῦ.

Τὸ γὰρ ἐνθυμηθῆναι περὶ αὐ-
τῆς φρονήσεως τελειότης, καὶ ὁ ἀ-
γρυπνήσας δι' αὐτήν ταχέως ἀμέ-
ριμνος ἔσται

scunt, ut illis se prior ostendat.

Qui de luce vigilaverit ad il-
lam, non laboravit: assidentem
enim illam inveniet foribus suis.

Cogitare enim de illa sensus
est consummatus: et qui vigi-
laverit propter illam, cito erit se-
curus.

Ὅτι τοὺς ἀξίους αὐτῆς αὕτη περιέρχεται ζητοῦσα, καὶ ἐν ταῖς τρίβοις φαντάζεται αὐτοῖς εὐμενῶς, καὶ ἐν πάσῃ ἐπινοίᾳ ὑπαντᾷ αὐτοῖς.

Ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς ἡ ἀληθεστάτη παιδείας ἐπιθυμία, φροντίς δὲ παιδείας ἀγάπη.

Ἀγάπη δὲ τήρησις νόμων αὐτῆς, προσοχὴ δὲ νόμων βεβαίωσις ἀφθαρσίας.

Ἀφθαρσία δὲ ἐγγύς εἶναι ποιεῖ Θεοῦ.

Ἐπιθυμία ἄρα σοφίας ἀνάγει ἐπὶ βασιλείαν.

Εἰ οὖν ἤδεσθε ἐπὶ θρόνοις

Quoniam dignos se ipsa circum-
mit quaerens, et in viis ostendit
se illis hilariter, et in omni pro-
videntia occurrit illis.

Initium enim illius verissi-
ma est disciplinae concupiscen-
tia. Cura autem disciplinae di-
lectio.

Et dilectio eustoditio le-

Ձի ինքնին շրջի խնդրել զար-
ժանաւորս իւր . և 'ի շաւիղս ե-
րևի նոցա քաղցրութեամբ , և յա-
մենայն հնարագիտութիւնս պա-
տահէ նոցա :

Ձի սկիզբն նորա ճշմարիտ ցան-
կութիւն խրատու է :

Եւ խնամ խրատու՝ սէր , և
պահպանութիւն օրինաց նորա՝
դու թ . մտադիւրութիւն օրինաց՝
հաստատութիւն անեղծութեան :

Իսկ անեղծութիւն՝ մերձաւոր
լինել առնէ Աստուծոյ .

Եւ ցանկութիւն իմաստու-
թեան՝ տանի յարքայութիւն :

Արդ եթէ ցանկայք աթոռոց

gum illius est, custoditio autem
legum confirmatio incorruptio-
nis est.

Incorruptio autem facit esse
proximum Deo.

Concupiscentia itaque sapien-
tiae deducit ad regnum.

Si ergo delectamini sedibus

և գաւազանաց իշխանութեան՝
բռունք ժողովրդոց, սլաւութեցէք
զիմաստութիւն, զի յաւիտեան
Թագաւորիցէք:

Իսկ եթէ զինչ է իմաստու-
թիւն, և որպէս եղև՝ սլաւմեցից,
և ոչ Թաքուցից՝ ի ձէնջ զխոր-
հուրդս. այլ ի սկզբանէ արարա-
ծոց քննեցից 16, և ածից յայտ
զգիտութիւն նորա. և ոչ ստե-
րիւրեցայց ի ճշմարտութենէն:

Եւ ոչ նախանձու մաշեալ գնա-
ցից ընդ նմա. զի այն ոչ հաղորդի
ընդ իմաստութեան:

Բազմութիւն իմաստանոց՝ փրր-
կութիւն աշխարհի. և Թագաւոր

et sceptris, tyranni populorum,
diligite sapientiam, ut in per-
petuum regnetis.

Quid est autem sapientia, et
quemadmodum facta sit, refe-
ram, et non abscondam vobis
sacramenta, sed ab initio nati-
vitas investigabo, et ponam in

καὶ σκήπτροις τύραννοι λαῶν, τιμήσατε σοφίαν, ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε.

Τί δέ ἐστὶ σοφία καὶ πῶς ἐγένετο, ἀπαγγελῶν, καὶ οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυστήρια, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς γενέσεως ἐξιχνιάσω, καὶ θήσω εἰς τὸ ἐμφανές τὴν γνῶσιν αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ παροδεύσω τὴν ἀλήθειαν.

Οὔτε μὴν φθόνῳ τετηκότι συνοδεύσω, ὅτι οὗτος οὐ κοινωνήσει σοφία.

Πλήθος δὲ σοφῶν σοτηρία κόσμου, καὶ βασιλεὺς φρόνιμος εὖ-

lucem scientiam illius, et non praeteribo veritatem.

Neque cum invidia tabescente iter habebō: quoniam talis homo non erit particeps sapientiae.

Multitudo autem sapientum sanitas est orbis terrarum: et

στάθεια δήμου.

Ἵνατε παιδεύετε τοῖς ῥήμασί μου, καὶ ὠφελήθησεσθε.

7. Ἐγὼ μὲν καὶ γὰρ θνητὸς ἄνθρωπος, ἴσος ἅπασιν, καὶ γηγενοῦς ἀπόγονος πρωτοπλάστου.

Καὶ ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ, παγεῖς ἐν αἵματι ἐκ σπέρματος ἀνδρὸς καὶ ἡδονῆς ὑπνώ συνελθούσης.

Καὶ ἐγὼ δὲ γενόμενος ἔσπασα τὸν κοινὸν ἀέρα, καὶ ἐπὶ τὴν

rex sapiens populi stabilimentum est.

Ergo accipite disciplinam per sermones meos, et proderit vobis.

7. Sum quidem et ego mortalis homo, similis omnibus, et

հանճարեղ՝ հաստատու[թիւն ժողովրդոց :

Այսուհետև խրատեցարուք բանիւք իմովք, և օգտեցարուք :

7. Եմ՝ եմ և ես մարդ մահկանացու՝ հանդոյն ամենեցուն, և ծնունդ հողածնի նախաստեղծին :

Եւ յորովայնի մօր նկարեցայ մարմին, և տասնամսեայ ժամանակաւ՝ մածեալ արեամբ՝ ի սերմանէ առն, և ի ցանկու[թենէքնոյ ի վերայ հասելոյ :

Եւ ես եղեալ՝ զհասարակաց օդն ձգեցի յիս, և ի նոյն ի նմա-

ex genere terreni illius qui prior factus est.

Et in ventre matris figuratus sum caro, decem mensium tempore, coagulatus in sanguine, ex semine hominis, et delectamento somno conveniente.

Et ego nato hausi communem aërem, et in similiter fa-

նապիշտ յերկիր անկայ, զառաջին
բարբառն զնմանն ամենեցուն
նոյնգունակ լացեալ:

Ի խանձարուրս սնայ և ՚ի հոգս:

Ոչ ոք ՚ի թագաւորաց այլազգ
ինչ սկիզբն կալաւ լինելոյ:

Մի մուտ է ամենեցուն յաշ-
խարհ, և մի ել հասարակաց:

Վասն այնորիկ խնդրեցի աղօ-
թիւք, և տուաւ ինձ հանձար .
կոչեցի, և եկն ինձ հոգի իմաս-
տութեան:

Եւ նախամեծար ընտրեցի զնա-
քան զիշխանութիւնս և զաթոռս .
և զմեծութիւն ոչինչ համարեցայ
առ նորա համեմատութեամբ:

ctam decidi terram, primam vo-
cem similem omnibus aequae plo-
rans.

In involumentis nutritus sum,
et in curis.

Nemo enim ex regibus habuit
aliud nativitatis initium.

Unus ergo est omnibus in-

ὁμοιοπαθεῖ κατέπεσον γῆν, πρώ-
την φωνὴν τὴν ὁμοίαν πᾶσι ἴσα
κινάων.

Ἐν σπαργάνοις ἀνετρέφην, καὶ
ἐν φροντίσιν.

Οὐδεὶς γὰρ βασιλέων ἐτέραν ἔ-
σχε γενέσεως ἀρχήν.

Μία δὲ πάντων εἴσοδος εἰς τὸν
βίον, ἕξοδος τε ἴση.

Διὰ τοῦτο ἠυξάμην, καὶ φρό-
νησις ἐδόθη μοι, ἐπεκαλεσάμην,
καὶ ἦλθε μοι πνεῦμα σοφίας.

Προέκρινα αὐτὴν σκήπτρων καὶ
θρόνων, καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἠγησά-
μην ἐν συγκρίσει αὐτῆς.

troitus ad vitam, et similis e-
xitus.

Propter hoc optavi, et datus
est mihi sensus: invocavi, et ve-
nit in me spiritus sapientiae.

Praeposui illam regnis, et sedi-
bus: et divitias nihil esse duxi in
comparatione illius.

Οὐδὲ ὁμοίωσα αὐτῇ λίθον τίμιον, ὅτι ὁ πᾶς χρυσὸς ἐν ὄψει αὐτῆς ψάμμος ὀλίγη, καὶ ὡς πηλὸς λογισθήσεται ἄργυρος ἐναντίον αὐτῆς.

Ἐπὲρ ὑγίαιαν καὶ εὐμορφίαν ἠγάπησα αὐτήν, καὶ προειλόμην αὐτήν ἀντὶ φωτὸς ἔχειν, ὅτι ἀκοίμητον τὸ ἐκ ταύτης φέγγος.

Ἡλθε δέ μοι τὰ ἀγαθὰ ὁμοῦ πάντα μετ' αὐτῆς, καὶ ἀναρίθμητος πλοῦτος ἐν χερσὶν αὐτῆς.

Ἐυφράνθη δὲ ἐπὶ πάντων, ὅτι αὐτῶν ἠγεῖται σοφία, ἠγ-

Nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua, et tanquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius.

Super salutem, et speciem dilexi eam, et proposui pro luce

Ոչ նմանեցուցի նմա զականս
սպառուականս . զի ամենայն ոսկի
առ նովաւ՝ իբրև սակաւ մի ա-
ւաղ, և իբրև զկաւ համարեացի
արծաթ առաջի նորա :

Քան զառողջութիւն և զգե-
ղեցկութիւն՝ սիրեցի զնա, և ըն-
տրեցի զնա նախ փոխանակ լուսոյ
ունել . զի անքուն է լոյսն որ 'ի
նմանէ :

Եւ եկին ինձ բարութիւնք մի-
անգամայն ընդ նմա, և անթիւ
մեծութիւնք 'ի ձեռին նորա :

Ուրախ եղէ ընդ ամենեւին ո-
րոց առաջնորդէր իմաստութիւն.

habere illam, quoniam inextin-
guibile est lumen illius.

Venerunt autem mihi omnia
bona pariter cum illa, et innu-
merabilis opulentia per manus
illius.

Et laetatus sum in omnibus,
quoniam antecedebat ista sa-

բայց գիտէի ոչ զնա՝ թէ ծնունդ
իցէ սոցա :

Առանց նենգութեան ուսայ,
և առանց նախանձու բաշխեցից,
զմեծութիւն նորա ոչ թաքուցից:

Զի անպակաս գանձ է նա
մարդկան . որով որք վարեցան՝
առ Աստուած առաքեցին զբա-
րեկամութիւն, վասն առ ՚ի խրա-
տուէ պարգևացն ընծայեալք :

Բայց ինձ տացէ Աստուած ա-
սել ըստ միաս, և խորհել արժա-
նաւոր ըստ բանից ասացելոց . զի
նա իսկ և իմաստութեան առաջ-
նորդ է, և իմաստնոց ուղղիչ :

Զի ՚ի ձեռին նորա եմք, և մեք

pientia: et ignorabam, quoniam
horum ipsa generatio est.

Et sine fictione didici, et sine
invidia communico, et opulen-
tiam illius non abscondo.

Infinitus enim thesaurus est
hominibus: quo qui usi sunt,
participes facti sunt amicitiae

νόουν δὲ αὐτὴν γένεσιν εἶναι τούτων.

Ἄδολως τε ἔμαθον, ἀφθόνως τε μεταδίδωμι, τὸν πλοῦτον αὐτῆς οὐκ ἀποκρύπτομαι.

Ἄνεκλιπῆς γὰρ θησαυρός ἐστὶν ἀνθρώποις, ὃν οἱ χρησάμενοι πρὸς Θεὸν ἐστείλαντο φιλίαν διὰ τὰς ἐκ παιδείας δωρεάς συσταθέντες.

Ἐμοὶ δὲ δῶη ὁ Θεὸς εἰπεῖν κατὰ γνώμην, καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν λεγομένων, ὅτι αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστί, καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής.

Ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς

Dei, propter disciplinae dona commendati.

Mihi autem Deus det dicere ex sententia, et praesumere digna horum quae dicenda sunt: quoniam ipse, et sapientiae dux est, et sapientium emendator.

In manu enim illius et nos,

καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν, πᾶσά τε φρό-
νησις καὶ ἐργασιῶν ἐπιστήμη.

Αὐτὸς γάρ μοι ἔδωκε τῶν ὄν-
των γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστα-
σιν κόσμου, καὶ ἐνέργειαν στοι-
χείων.

Ἄρχῃν καὶ τέλος καὶ μεσότητα
χρόνων, τροπῶν ἀλλαγῆς καὶ με-
ταβολῆς καιρῶν.

Ἐνιαυτῶν κύκλους καὶ ἀστέρων
θέσεις.

Φύσεις ζώων καὶ θμοῆς θη-
ρίων, πνευμάτων βίας καὶ διαλο-
γισμοὺς ἀνθρώπων, διαφορᾶς φυ-
τῶν καὶ δυνάμεις ριζῶν.

et sermones nostri, et omnis sa-
pientia, et operum scientia.

Ipse enim dedit mihi horum
quae sunt, scientiam veram, ut
sciam dispositionem orbis ter-
rarum, et virtutem elemento-
rum,

Initium, et consummationem,
et medietatem temporum, vicis-

և բանք մեր, և ամենայն հան-
ճար, և գործոց խելամուռթիւնն :

Զի նա ետ ինձ զանվրէպ գի-
տուրթիւն զեղելոցս, գիտել զհաս-
տատուրթիւն աշխարհի, և զազ-
գեցուրթիւն բնուրթեանց .

Զսկիզբն և զկատարած և զմէջ
ժամանակաց . զշրջանաց փոփոխ-
մունս, և զշրջել ժամանակաց .

Զտարեաց բոլորմունս, և զաս-
տեղաց գիրս .

Զբարս անասնոց, և զգազա-
նուրթիւն գազանաց . զհողմոց
բռնուրթիւնս, և զխորհուրդս
մարդկան . զայլակերպուրթիւնս
տնկոց, և զզօրուրթիւնս արմատոց .

situdinum permutationes, et mu-
tationes temporum,

Annorum cursus, et stellarum
dispositiones,

Naturam animalium, et iras
bestiarum, vim ventorum, et
cogitationes hominum, differen-
tias plantarum, et virtutes ra-
dicum :

Որ ինչ ծածուկ , և որ ինչ
յայտնի՝ գիտացի . զի ամենեցուն
ճարտարապետն ուսոյց ինձ ի-
մաստու թիւն :

Զի գոյ՝ ի նմա հոգի մտաւոր ,
սուրբ , միածին , բազմաբաշխ :
նուրբ , գիւրաշարժ , սլարզ , ան-
արատ , յայտնի , անվրէպ , բա-
րեսէր , երագ , անարգել , բարե-
րար ,

Մարդասէր , հաստատուն , ըզ-
գուշաւոր , անհոգ , ամենազօր ,
ամենահայեաց , և ամենայն իրաց
բաւական՝ մտաւորաց , սրբոց ,
նրբից :

Quaecumque sunt absconsa ,
et evidentia, didici. Omnium e-
nim artifex docuit me sapientia.

Est enim in illa spiritus in-
telligens, sanctus, unicus, mul-
tiplex, subtilis, bene mobilis,
disertus, immaculatus, manife-
stus, inviolabilis, bonum amans,

Ὅσα τέ ἐστί κρυπτά καὶ ἐμφανῆ, ἔγνω. Ἡ γὰρ πάντων τεχνίτις ἐδίδαξέ με σοφία.

Ἐστί γάρ ἐν αὐτῇ πνεῦμα νοερὸν, ἅγιον, μονογενές, πολυμερές, λεπτόν, εὐκίνητον, τρανόν, ἀμόλυτον, σαφές, ἀπήμαντον, φιλάγαθον, ὄξύ, ἀκώλυτον, ἐυεργετικόν,

Φιλάνθρωπον, βέβαιον, ἀσφαλές, ἀμέριμνον, παντοδύναμον, πανεπίσκοπον, καὶ διὰ πάντων χωροῦν πνευμάτων νοερῶν καθαρῶν λεπτοτάτων.

acutus, quem nihil vetat, munificus,

Benignus, stabilis, securus, sine solitudine, omnipotens, omnia spectans, et per omnes penetrans spiritus intelligibiles mundos subtilissimos.

Πάσης γὰρ κινήσεως κινητικώ-
τερον σοφία, διήκει δὲ καὶ χω-
ρεῖ διὰ πάντων διὰ τὴν καθαρό-
τητα.

Ἄτρις γὰρ ἐστὶ τῆς τοῦ Θεοῦ
δυνάμεως, καὶ ἀπόρροια τῆς τοῦ
Παντοκράτορος δόξης εἰλικρινής·
διὰ τοῦτο οὐδὲν μεμιαμμένον εἰς
αὐτὴν παρεμπίπτει.

Ἀπαύγασμα γὰρ ἐστὶ φωτὸς
αἰδίου, καὶ ἔσοπτρον ἀκηλίδω-
τον τῆ τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας,
καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐ-
τοῦ.

Μία δὲ οὔσα πάντα δύνα-
ται, καὶ μένουσα ἐν αὐτῇ τὰ

Omnibus enim motibus mo-
bilibior est sapientia. Attingit au-
tem, et penetrat per omnia pro-
pter munditiam.

Vapor est enim virtutis Dei,
et emanatio Omnipotentis glo-
riae sincera. Ideo nihil inqui-

Քան զամենայն շարժումն 17
 շարժնագոյն է իմաստութիւն .
 դարմանէ և ընդմտանէ ընդ ամե-
 նայն վասն յստակութեան :

Քանզի ճաճանչ է Աստուծոյ
 զօրութեանն , և ծագումն ճշմա-
 ըիտ փառաց Ամենակալին . վասն
 այնորիկ և ոչ մի ինչ պղծեալ
 խառնի 'ի նա :

Քանզի նշոյլ է մշտնջենաւոր
 լուսոյն , և հայելի անարատ Աս-
 տուծոյ ազդեցութեանն , և պատ-
 կեր առատութեան նորա :

Մի է , և ամենայնի կարող .
 կայ յինքեան , և զամենայն նորո-

natum in illam incurrit.

Splendor est enim lucis aeter-
 nae, et speculum sine macula o-
 perationis Dei, et imago bonita-
 tis illius.

Et cum sit una, omnia po-
 test: et in se permanens omnia

դէ, և ըստ ազգաց յոգիս սուրբս
փոփոխի, բարեկամս Աստուծոյ
և մարգարէս յարդարէ :

Ոչ զոք սիրէ Աստուած՝ բայց
զայն որ ընդ իմաստութեան բնա-
կիցէ :

Ձի գեղեցկագոյն է նա քան
զարեգակն, և քան զամենայն
դիրս աստեղաց. ընդ լուսոյ հա-
մեմատեալ՝ առաւել գտանի :

Ձի զնա գիշեր փոխանակէ,
բայց իմաստութեանն ոչ յաղթէ
չարութիւն :

8. Ձգտի 'ի ծագաց մինչ 'ի

innovat: et per nationes in a-
nimas sanctas se transferens,
amicos Dei et prophetas consti-
tuit.

Neminem enim diligit Deus,
nisi eum, qui cum sapientia in-
habitat.

Est enim haec speciosior so-

πάντα καινίζει, καὶ κατὰ γενεάς
εἰς ψυχὰς ὁσίας μεταβαίνουσα,
φίλους Θεοῦ καὶ προφήτας κατα-
σκευάζει.

Οὐδὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὁ Θεός, εἰ
μὴ τὸν σοφία συνοικοῦντα.

Ἔστι γὰρ αὕτη εὐπρεπεστέρα ἡ-
λίου, καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄστρον θέ-
σιν, φωτὶ συγκρινομένη εὐρίσκεται
προτέρα.

Τοῦτο μὲν γὰρ διαδέχεται
νύξ, σοφίας δὲ οὐκ ἀντισχύει κα-
κία.

8. Διατείνει δὲ ἀπὸ πέρατος

le, et super omnem dispositio-
nem stellarum, luci comparata
prior invenitur.

Illi enim succedit nox, sa-
pientiam autem non vincit ma-
litia.

8. Attingit ergo a fine ad fi-

εἰς πέρας εὐρώστως, καὶ διοικεῖ τὰ πάντα χρηστῶς.

Ταύτην ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῶ, καὶ ἐραστὴς ἐγενόμην τοῦ κάλλους αὐτῆς.

Ἐυγένειαν δοξάζει συμβίωσιν Θεοῦ ἔχουσα, καὶ ὁ πάντων Δεσπότης ἠγάπησεν αὐτήν.

Μύστις γὰρ ἐστὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπιστήμης, καὶ αἰρέτις τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Εἰ δὲ πλοῦτός ἐστὶν ἐπιδυμητόν κτῆμα ἐν βίῳ, τί σοφίας

nem fortiter, et disponit omnia suaviter.

Hanc amavi, et exquisivi a juventute mea, et quaesivi sponsam mihi assumere, et amator factus sum formae illius.

Generositatem glorificat, con-

Ծագասօգտակարառողջութեամբ,
և դարմանէ զամենայն քաղցրութեամբ :

Ձնա սիրեցի, և քննեցի 'ի մանկութենէ իմմէ, և խնդրեցի ածել ինձ հարսնութեան. և եղէ ցանկացող գեղոյ նորա :

Ձաղնուականութիւնն փառաւորէ 18, զի կենաց հաղորդութիւն ունի ընդ Աստուծոյ, և ամենեցունց Տէրն սիրեաց զնա :

Ձի խորհրդակից է Աստուծոյ իմաստութեանն, և ցանկացող գործոց 19 նորա :

Եթէ մեծութիւն ցանկալի է 'ի կենաց ստացուածս, իսկ զինչ

tubernium habens Dei : et omnium Dominus dilexit illam.

Doctrix enim est disciplinae Dei, et electrix operum illius.

Et si divitiae sunt desiderabilis possessio in vita, quid sa-

իցէ մեծագոյն քան զիմաստու-
թիւն՝ որ զամենայն առնէ :

Եթէ հանճար գործիցէ ինչ՝ ո՞
քան զնա յեղէլոցս իցէ առաւել
ճարտարապետ :

Եթէ զարդարութիւն ոք սի-
րէ, վաստակք նորա առաքինու-
թիւնք են. զի զգիտութիւն և ըզ-
հանճար ուսուցանէ, և զարդա-
րութիւն, և զարութիւն. քան
զորս պիտանագոյն ինչ չիք 'ի
կեանս մարդկան :

Իսկ եթէ բազմահմուտ ոք լի-
նել ցանկանայցէ՝ գիտէ զառա-
ջինն, և զհանդերձեալսն նկատել-
ճանաչէ զգարձուածս բանից, և

*piencia locupletius, quae opera-
tur omnia?*

*Si autem sensus operatur,
quis horum, quae sunt, magis
quam illa est artifex?*

*Et si justitiam quis diligit,
labores hujus sunt virtutes: so-
brietatem enim et prudentiam*

φίας πλουσιώτερον τῆς τὰ πάντα ἐργαζομένης;

Εἰ δέ φρόνησις ἐργάζεται, τίς αὐτῆς τῶν ὄντων μᾶλλον ἐστὶ τεχνίτης;

Καὶ εἰ δικαιοσύνην ἀγαπᾷ τις, οἱ πόνοι ταύτης εἰσὶν ἀρεταί· σωφροσύνην γὰρ καὶ φρόνησιν ἐκδιδάσκει, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν, ὧν χρησιμώτερον οὐδέν ἐστίν ἐν βίῳ ἀνθρώποις.

Εἰ δέ καὶ πολυπειρίαν ποθεῖ τις, οἶδε τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα εἰκάζειν, ἐπίσταται στροφᾶς λόγων καὶ λύσεις ἀνιγμά-

docet, justitiam, et virtutem, quibus utilius nihil in vita hominibus.

Et si multitudinem scientiae desiderat quis, scit praeterita, et de futuris aestimat: scit versutias sermonum, et dissolutio-

των, σημεῖα καὶ τέρατα προγι-
νώσκει, καὶ ἐκβάσεις καιρῶν καὶ
χρόνων.

Ἐκρῖνα τοίνυν ταύτην ἀγα-
γέσθαι πρὸς συμβίωσιν, εἰδὼς ὅτι
ἔσται μοι σύμβουλος ἀγαθῶν,
καὶ παραίνεσις φροντίδων καὶ λύ-
πης.

Ἐξω δὲ αὐτὴν δόξαν ἐν ὄχλοις,
καὶ τιμὴν παρὰ πρεσβυτέροις ὀ-
νέος.

Ὅξυς εὐρεθήσομαι ἐν κρίσει,
καὶ ἐν ὄψει δυναστῶν θαυμασθή-
σομαι.

Τιγῶντά με περιμενοῦσι, καὶ

nes argumentorum : signa et
monstra scit, antequam fiant, et
eventus temporum et saeculo-
rum.

Proposui ergo hanc adduce-
re mihi ad convivendum : sciens
quoniam erit mihi consultrix
bonorum, et erit solatium cu-

զմեկնու թիւնս առականաց . զնշանս
և զարուեստս յառաջագոյն գի-
տէ , և զելս ժամուց և ժամանա-
կաց :

Արդ եղի 'ի մտի զնա ածել
ինձ կենաց կցորդ , ծանուցեալ՝
թէ է ինձ խորհրդակից բարեաց ,
և մխիթարիչ հոգոց և արամու-
թեան :

Կալայց վասն նորա փառս 'ի
մէջ ժողովրդոց , և պատիւ ա-
ռաջի ծերոց մանուկ 20 :

Սուր գտայց 'ի դատաստանի ,
և յաչս հղօրաց փառաւորեցայց :

Ի լուել իմում՝ անսասցեն ինձ ,

rarum et taedii.

Habebo propter hanc clarita-
tem ad turbas, et honorem apud
seniores juvenis.

Acutus inveniar in iudicio, et
in conspectu potentium admira-
bilis ero.

Tacentem me substinebunt ,

և 'ի բարբառել՝ ուշ եդեալ հայես-
ցին յիս . և 'ի խօսել իմում՝ ա-
ռաւել՝ ափ 'ի բերան լինիցին :

Կալայց վասն նորա անմահու-
թիւն, և յիշատակ յաւիտենա-
կան այնոցիկ զորս յետ իմ թո-
ղուցում :

Դարմանեցից զժողովուրդս ,
և ազգք հնազանդեացին ինձ :

Սարսեացեն յինէն՝ իբրև լուի-
ցեն , բռունք սոսկալիք . 'ի մէջ
բազմութեան երեւեցայց առատ ,
և 'ի մէջ սրտերազմի առաքինի :

Մտեալ 'ի տուն իմ հանգեայց
նովաւ . զի ոչ ունի դառնութիւն
անակցութիւն²¹ նորա, և ոչ ցաւս

et loquentem me respicient, et
sermocinante me plura, manum
ori suo imponent.

Habebo, per hanc, immorta-
litate[m] : et memoriam aeternam
his, qui post me futuri sunt, re-
linquam.

Disponam populos, et natio-

φθεγγομένω προσέξουσι, καὶ λα-
λοῦντος ἐπιπλεῖον, χεῖρα ἐπιθήσου-
σιν ἐπὶ στόμα αὐτῶν.

"Ἐξω δὲ αὐτὴν ἀθανασίαν, καὶ
μνήμην αἰώνιον τοῖς μετ' ἐμὲ ἀ-
πολείψω.

Διοικήσω λαούς, καὶ ἔθνη ὑπο-
ταγήσεταιί μοι.

Φοβηθήσονται με ἀκούσαντες
τύραννοι φρικτοὶ, ἐν πλήθει φα-
νοῦμαι ἀγαθός, καὶ ἐν πολέμῳ
ἀνδρεῖος.

Εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκόν μου
προσαναπαύσομαι αὐτῇ· οὐ γάρ
ἔχει πικρίαν ἢ συναναστροφή

nes erunt mihi subditae.

Timebunt me audientes ty-
ranni horrendi : in multitudine
bonus videbor, et in bello for-
tis.

Intrans in domum meam,
conquiescam cum illa : non e-
nim habet amaritudinem con-

αὐτῆς, οὐδὲ οὐδύνην ἢ συμβίωσις αὐτῆς, ἀλλὰ εὐφροσύνην καὶ χαρὰν.

Ταῦτα λογισάμενος ἐν ἑμαυτῷ, καὶ φροντίσας ἐν καρδίᾳ μου, ὅτι ἀθανασία ἐστὶν ἐν συγγενείᾳ σοφίας.

Καὶ ἐν φιλίᾳ αὐτῆς τέρψις ἀγαθή, καὶ ἐν πόνοις ἔργων χειρῶν αὐτῆς πλοῦτος ἀνεκλιπῆς, καὶ ἐν συγγυμνασίᾳ ὁμιλίας αὐτῆς φρόνησις, καὶ εὐκλειαὴ ἐν κοινωνίᾳ λόγων αὐτῆς, περιήειν ζητῶν ὅπως λάβω αὐτὴν εἰς ἑμαυτόν.

versatio illius, nec taedium convictus illius, sed laetitiam et gaudium.

Haec cogitans apud me, et commemorans in corde meo: quoniam immortalitas est in cognitione sapientiae.

Et in amicitia illius delecta-

հաղորդութիւնն կենաց նորա, այլ
ուրախութիւնն և խնդութիւնն :

Զայս խորհեցայ յանձին՝ հո-
գացեալ ՚ի սրտի իմում, թէ ան-
մահութիւնն է ազգականութիւնն
իմաստութեանն .

Եւ ՚ի բարեկամութեան նորա
վայելչութիւնն բարեաց, և ՚ի վաս-
տակս գործոց ձեռաց նորա մե-
ծութիւնն անպակաս . և ՚ի կրթու-
թեան խօսից նորա հանճար, և
փառաւորութիւնն ՚ի հաղորդու-
թեան բանից նորա . և շրջէի խըն-
դրէի, որպէս զի առից զնա առ
իս :

tio bona, et in laboribus ope-
rum manuum ejus honestas si-
ne defectione, et in coëxercita-
tione conversationis illius pru-
dentia, et praeclaritas in com-
municatione sermonum ipsius :
circum ibam quaerens, ut mihi
illam assumerem.

Մանուկ էի մտալարժ , և ուզւոյ բարւոյ դիպեցայ :

Մանաւանդ զի ազնուագոյն էի , և եկի 'ի մարմին անարատ :

Գիտացի թէ ոչ այլազգ լինիցիմ ժուժկալ , բայց եթէ Աստուած տայցէ . նա և այն իմաստութիւն է , ճանաչել թէ յումմէ է շնորհն . անկայ առաջի Տեառն , և աղաչեցի զնա յամենայն սրտէ իմմէ , և ասացի 22 .

Թ . Աստուած հարց' և Տէր ողորմութեան քոյ . դու ես որ արարեր զամենայն բանիւ քով :

Եւ իմաստութեամբ քով կազ

Puer autem eram ingeniosus, et sortitus sum animam bonam.

Magis autem cum essem bonus, veni ad corpus incoinquinatum.

Et ut scivi quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapien-

Παῖς δὲ ἤμην εὐφυῆς, ψυχῆς τε
ἐλαχον ἀγαθῆς.

Μᾶλλον δὲ ἀγαθὸς ὢν, ἤλθον
εἰς σῶμα ἀμίαντον.

Γνούς δὲ ὅτι οὐκ ἄλλως ἔ-
σομαι ἐγκρατής, εἰάν μὴ ὁ Θεὸς
ᾧ, καὶ τοῦτο δ' ἦν φρονήσεως τὸ
εἰδέναι τίνος ἡ χάρις, ἐνέτυχον
τῷ Κυρίῳ, καὶ ἐδεήθην αὐτοῦ,
καὶ εἶπον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας
μου.

9. Θεὲ πατέρων καὶ Κύριε τοῦ
ἐλέους σου, ὁ ποιήσας πάντα ἐν λό-
γῳ σου.

Καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατεσκευά-

tiae, scire cujus esset hoc do-
num: adii Dominum, et depre-
catus sum illum, et dixi ex totis
praecordiis meis.

9. Deus patrum, et Domine mi-
sericordiae tuae, qui fecisti omnia
in verbo tuo.

Et sapientia tua constituisti

σας ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζη τῶν
ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων.

Καὶ διέπη τὸν κόσμον ἐν ὁσιότητι
καὶ δικαιοσύνη, καὶ ἐν εὐθύτητι
φυγῆς κρίσιν κρίνη.

Δός μοι τὴν τῶν σῶν θρόνων πα-
ρεδρον σοφίαν, καὶ μὴ με ἀποδοκι-
μᾶσης ἐκ παίδων σου.

Ὅτι ἐγὼ δοῦλος σός καὶ υἱός
τῆς παιδείσκης σου, ἄνθρωπος ἀ-
σθενής καὶ ὀλιγοχρόνιος, καὶ ἐ-
λάσσω ἐν συνέσει κρίσεως καὶ νό-
μων.

Κἄν γάρ τις ἦ τέλειος ἐν

hominem, ut dominetur creatu-
ris, quae a te factae sunt.

Et disponat orbem terra-
rum in aequitate et justitia, et
in directione cordis iudicium ju-
dicet.

Da mihi sedium tuarum as-

մեցեր զմարդն, զի տիրեսցէ արա-
րածոց 'ի քէն եղեւոց :

Եւ վարեսցէ զաշխարհ սրբու-
թեամբ և արդարութեամբ, և
ուղղութեամբ ոգւոյ դատեսցի
դդատաստան :

Տուր ինձ զքոյոց աթոռոցդ ըզ-
դարանակալ իմաստութիւն. և մի
խոտան առնէր զիս 'ի քոց ծա-
ռայից :

Զի ես ծառայ քո եմ, և որ-
դի ազախնոյ քոյ . մարդ տկար և
սակաւ ժամանակեան, և կրասեր
իմաստութեան դատաստանի և
օրինաց :

Զի թէպէտ և իցէ ոք կատա-

sistricem sapientiam, et noli me
reprobare a pueris tuis.

Quoniam servus tuus sum ego,
et filius ancillae tuae, homo in-
firmus et exigui temporis, et
minor ad intellectum iudicii et
legum.

Nam et si quis erit consum-

րեալ յորդիս մարդկան, և առ
'ի քէն իմաստութիւնդ հեռի է 'ի
նմանէ՝ յոչինչ համարեացի:

Ի ու ընարեցեր զիս թագաւոր
ժողովրդեան քում, և դատաւոր
ուստերաց քոյ և դատերաց:

Ասացեր շինել տաճար 'ի լե-
րին սրբութեան քոյ, և 'ի քա-
ղաքի բնակութեան քոյ սեղան,
'ի նմանութիւն սրբոյ խորանին,
զոր յառաջագոյն պատրաստե-
ցեր 'ի սկզբանէ:

Ընդ քեզ և իմաստութիւն՝
որ գիտէ զգործս քո, և մօտ էր՝
յորժամ առնէիր զաշխարհս և
ճանաչէր, զինչ հաճոյ իցէ յաչս

matus inter filios hominum, si
ab illo fugerit sapientia tua, in
nihilum computabitur.

Tu elegisti me regem populi
tui, et iudicem filiorum tuorum
et filiarum.

Dixisti aedificare templum iu
monte sancto tuo, et in civitate

υιοῖς ἀνθρώπων, τῆς ἀπό σοῦ σοφίας ἀπούσης, εἰς οὐδέν λογισθήσεται.

Σύ με προειλω βασιλέα λαοῦ σου, καὶ δικαστήν υἱῶν σου καὶ θυγατέρων.

Εἶπας οἰκοδομηῆσαι ναὸν ἐν ὄρει ἁγίῳ σου, καὶ ἐν πόλει κατασκευησέως σου θυσιαστήριον, μίμημα σκηνῆς ἁγίας ἣν προητοίμασας ἀπ' ἀρχῆς.

Καὶ μετὰ σοῦ ἡ σοφία ἡ εἰδυῖα τὰ ἔργα σου, καὶ παροῦσα ὅτε ἐποίεις τὸν κόσμον, καὶ ἐπισταμένη τί ἀρεστόν ἐν ὀφθαλ-

habitationis tuae altare, similitudinem tabernaculi sancti, quod praeparasti ab initio.

Et tecum sapientia, quae novit opera tua, quae et adfuit tunc cum orbem terrarum faceres, et scit quid placitum sit

μοῖς σου, καὶ τί εὐθὲς ἐν ἐντο-
λαῖς σου.

Ἐξαπόστειλον αὐτήν ἐξ ἀγίων
οὐρανῶν, καὶ ἀπὸ θρόνου δόξης
σου πέμψον αὐτήν, ἵνα συμπα-
ροῦσά μοι κοπιάσῃ, καὶ γνῶ τι
εὐάρεστόν ἐστὶ παρὰ σοί.

Οἶδε γὰρ ἐκείνη πάντα καὶ συ-
νιεῖ, καὶ ὁδηγήσει με ἐν ταῖς πρά-
ξεσί μου σωφρόνως, καὶ φυλάξει
με ἐν τῇ δόξῃ αὐτῆς.

Καὶ ἔσται προσδεκτὰ τὰ ἔργα
μου, καὶ διακρινῶ τὸν λαόν σου δι-
καίως, καὶ ἔσομαι ἄξιος θρόνων
πατρὸς μου.

Τίς γὰρ ἄνθρωπος γνώσεται

*in oculis tuis, et quid directum
in praeceptis tuis.*

*Emitte illam de caelis sanctis,
et a sede majestatis tuae mitte
illam, ut mecum sit et mecum
laboret, et sciam quid acceptum
sit apud te.*

Scit enim illa omnia, et in-

քո , և զինչ ուղղութիւնն 'ի սլա-
տուիրանս քո :

Առաքեա զդա 'ի սրբութեանց
երկնից , և յաթոռոյ փառաց քոց
արձակեա զդա , զի եկեալ գաղա-
րեսցէ առ իս , և գիտացից՝ զինչ
հաճոյ իցէ առաջի քո :

Քանզի գիտէ դա զամենայն , և
խելամուտ է . և առաջնորդեսցէ
ինձ՝ ի գործս իմ՝ զգաստութեամբ .
և սլահեսցէ զիս փառօք իւրովք :

Եւ եղիցին ընդունելի գործք
իմ . և գատեցայց զժողովուրդս քո
արդարութեամբ , և եղէց արժա-
նի աթոռոյ հօր իմոյ :

Զի ո՞վ է մարդ՝ որ գիտիցէ ըզ-

telligit, et deducet me in operi-
bus meis sobrie, et custodiet me
in sua potentia.

Et erunt accepta opera mea,
et disponam populum tuum ju-
ste, et ero dignus sedium patris
mei.

Quis enim hominum poterit

խորհուրդս Աստուծոյ, կամ ո՞վ
ածիցէ զմտաւ, թէ զինչ կամիցի
Տէր:

Զի խորհուրդք մահկանացուաց
զանգիտողք են, և զաղփաղփուէք
հնարագիտութիւնք մեր:

Զի մարմին եղծանելի ծանրա-
ցուցանէ զոգի, և հակէ հողելէն
յարկս՝ զմիտս բազմահոգս:

Եւ հազիւ նկատեմք զերկրա-
ւորս, և որ ինչ առ ռոս 23 կայցէ՝
աշխատութեամբ գտանեմք. իսկ
որ ինչ յերկինս է՝ ո՞վ քննեացէ:

Եւ զխորհուրդս քս ո՞վ գիտաց՝
եթէ ոչ գու ետուր իմաստու-

scire consilium Dei? aut quis
poterit cogitare quid velit Do-
minus?

Cogitationes enim mortalium
timidae, et incertae providentiae
nostrae.

Corruptibile enim corpus ag-
gravat animam, et terrena in-

βουλήν Θεοῦ; ἢ τίς ἐνθυμηθήσεται τί θελεῖ ὁ Κύριος;

Λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοὶ, καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαὶ ἡμῶν.

Φθαρτὸν γὰρ σῶμα βαρύνει ψυχὴν, καὶ βρίθει τὸ γεῶδες σκῆνος νοῦν πολυφροντίδα.

Καὶ μόλις εἰκάζομεν τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν χερσὶν εὐρίσκομεν μετὰ πόνου· τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς τίς ἐξιχνίασε;

Βουλήν δέ σου τίς ἔγνω, εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν, καὶ ἔπεμψας

habitatio deprimit sensum multa curantem.

Et difficile aestimamus quae in terra sunt: et quae in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quae autem in caelis sunt, quis investigabit?

Sensum autem tuum quis scivit, nisi tu dederis sapientiam,

τὸ ἅγιόν σου Πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων ;

Καὶ οὕτως διωρρώθησαν αἱ τρίβοι τῶν ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἀρεστά σου ἐδιδάχθησαν ἄνθρωποι, καὶ τῇ σοφίᾳ ἐσώθησαν.

10. Ἄυτη πρωτόπλαστον πατέρα κόσμου μόνον κτισθέντα διεφύλαξε, καὶ ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ παραπτώματος ἰδίου,

Ἐδωκέ τε αὐτῷ ἰσχύον κρατῆσαι ἀπάντων.

Ἀποστάς δὲ ἀπ' αὐτῆς ἄδικος ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, ἀδελφοκτόνοις συναπώλετο θυμοῖς,

et miseris Spiritum sanctum tuum de altissimis?

Et sic correctae sunt semitae eorum, qui in terris sunt, et quae tibi placent, didicerunt homines, et per sapientiam sanati sunt.

10. Haec illum, qui primus formatus est, patrem orbis ter-

Թիւն , և առաքեցեր զսուրբ Հո-
գիդ քո 'ի բարձանց :

Եւ ապա ուղղեցան շաւիղք
երկրաւորացս , և զհաճոյս քո ու-
սան մարդիկ , և իմաստուԹեամբ
քո փրկեցան :

10 . Նա զնախաստեղծ զհայրն
աշխարհի զմիայն հաստատեալ
սլահեաց ,

Եւ փրկեաց զնա 'ի յանցանաց
իւրոց , և ետ նմա զորուԹիւն ու-
նեւոյ զամենայն :

Մերժեցաւ 'ի նմանէ անիրաւն
իւրով բարկուԹեամբ , ընդ եղբայ-
րասպան սրտմտուԹիւնս կորեաւ :

rarum, cum solus esset creatus,
custodivit.

Et eduxit illum a delicto suo,
et dedit illi virtutem continendi
omnia.

Ab hac autem ut recessit in-
justus in ira sua, fratricidis fu-
roribus simul periit.

Ասան որոյ և զհեղեղեալ երկիր միւսանգամ փրկեաց իմաստութիւնն՝ չնչին փայտիւն՝ արդարոյն նաւապետեալ :

Նոյն և 'ի միաբանութիւն չարութեան ազգացն շփոթեւոց ծանեալ զարդարն , և պահեաց զնաանարատ Աստուծոյ . և 'ի վերայ որդւոյն գթութեամբք պահեաց զհզօրն :

Նա զարդարն 'ի կորստական ամպարչտաց փախուցեալ փրկեաց յիջանել հրոյն զհինգ քաղաքան ,

Որ 'ի վկայութիւն չարութեանն ծխեալ կայ խոսպանացեալ . և անկատար ժամանակօք տունկք մըր .

Propter quem, inundatam terram rursus salvavit sapientia, per contemptibile lignum justum gubernans.

Haec et in consensu superbiae nationibus confusis, scivit justum, et conservavit eum si-

Δι' οὖν κατακλυζομένην γῆν
 πάλιν διέσωσε σοφία, δι' εὐτε-
 λοῦς ξύλου τὸν δίκαιον κυβερνή-
 σασα.

Αὕτη καὶ ἐν ὁμοιοῖα πονη-
 ρίας ἐθῶν συγχυθέντων ἔγνω
 τὸν δίκαιον, καὶ ἐτήρησεν αὐ-
 τὸν ἀμεμπτον Θεῶ, καὶ ἐπὶ τέ-
 κνου σπλάγχθοις ἰσχυρὸν ἐφύλα-
 ζεν.

Αὕτη δίκαιον ἐξαπολλυμένων ἀ-
 σεβῶν, ἐρρύσατο φυγόντα πῦρ κα-
 ταβάσιον Πενταπόλεως.

Ἦς ἔτι μαρτήριον τῆς πονη-
 ρίας καπνίζομένη καδέστηκε
 χέρσος, καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρ-

ne querela Deo, et super filii vi-
 scera fortem custodivit.

Haec justum pereuntibus im-
 piis liberavit fugientem a descen-
 dente igne in Pentapolim.

Quibus in testimonium ne-
 quitiae fumigabunda constat de-
 serta terra, et imperfectis ger-

ποφοροῦντα φυτά· ἀπιστούσης
φυχῆς μνημεῖον ἑστηκυῖα στήλη
άλός.

Σοφίαν γὰρ σαροδεύσαντες οὐ
μόνον ἐβάβησαν τοῦ μή γνῶναι
τὰ καλὰ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀφροσύ-
νης ἀπέλιπον τῷ βίῳ μνημόσυ-
νον, ἵνα ἐν οἷς ἐσφάλησαν μηδὲ λα-
θεῖν δυνηθεῖσι.

Σοφία δὲ τοὺς θεραπεύσαντας
αὐτὴν ἐκ πόνων ἐρρύσατο.

"Αυτὴ φυγάδα ὀργῆς ἀδελφοῦ
δίκαιον ὠδήγησεν ἐν τρίβοις εὐ-
θείαις, ἔδειξεν αὐτῷ βασιλείαν
Θεοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ γνῶσιν ἀ-

minibus fructificantes arbores ;
incredulae animae memoria, stans
figmentum salis.

Sapientiam enim praetereun-
tes non tantum in hoc laesi
sunt, ut ignorarent bona, sed
et insipientiae reliquerunt vitae
memoriam, ut in his, quae

գաբերք . անհաւատի ոգւոյն յի-
շատակ հաստատեալ զարձանն
աղի :

Զի որոյ զիմաստութեամբ զանց
արարեալ՝ ոչ միայն մնասեցան առ-
'ի չճանաչելոյ զբարիս, այլև զան-
մասութեան յիշատակ թողին յաշ-
խարհի . զի որովք յանցեանն , մի
կարասցեն ծածկել :

Իմաստութիւն զողոքիչս իւր
փրկեաց 'ի ցաւոց :

Նա փախուցելոյ 'ի բարկու-
թենէ եղբօրն առաջնորդեաց ար-
դարոյն 'ի շաւիղս ուղիղս . եցոյց
նմա զարքայութիւն Աստուծոյ ,

peccaverunt, nec latere potuis-
sent.

Sapientia autem hos, qui se
observarunt, a doloribus libe-
ravit.

Haec profugum irae fratris
justum deduxit per vias rectas,
ostendit illi regnum Dei, et
dedit illi scientiam sanctorum :

և ետ զգիտութիւն սրբոց . յա-
ջողեաց նմա շահս 'ի վաստակոց
իւրոց , և բազմացոյց զպտուղ
նորա :

Յազահութեան բռնաւորաց
նորա պաշտպանեաց նմա , և մե-
ծացոյց զնա :

Եւ պահեաց 'ի թշնամեաց . և
'ի դարանակալաց նորա զգուշա-
ցաւ , և 'ի զօրաւոր պատերազմի
արար զնա յաղթող . զի գիտաս-
ցէ , թէ քան զամենայն ինչ զօրա-
ւոր է աստուածապաշտութիւն :

Նա զարդարն վաճառեալ ոչ
եթող 'ի ձեռանէ . այլ 'ի մեղաց
փրկեաց զնա . ընդ նմա էջ 'ի
գուբ :

honestavit illum in laboribus ,
et complevit labores illius.

In fraude circumvenientum
illum adfuit, et honestum fecit
illum.

Custodivit illum ab inimicis,
et a seductoribus tutavit, et cer-

γίων, εὐπόρησεν αὐτὸν ἐν μόχθοις, καὶ ἐπλήθυνε τοὺς πόνους αὐτοῦ.

Ἐν πλεονεξία κατισχυόντων αὐτὸν παρέστη, καὶ ἐπλούτισεν αὐτόν.

Διεφυλάξεν αὐτὸν ἀπὸ ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ ἐνεδρευόντων ἠσφαλίσατο, καὶ ἀγῶνα ἰσχυρὸν ἐβράβευσεν αὐτῷ, ἵνα γνῶ, ὅτι παντὸς δυνατωτέρα ἐστὶν εὐσέβεια.

Αὕτη πραΰντα δίκαιον οὐκ ἐγκατέλιπεν, ἀλλὰ ἐξ ἁμαρτίας ἐρρύσατο αὐτόν· συγκατέβη αὐτῷ εἰς λάκκον,

tamen forte dedit illi, ut vinceret, ut sciret, quoniam omnium potentior est pietas.

Haec venditum justum non dereliquit, sed a peccato liberauit eum: descendit cum illo in foveam.

Καὶ ἐν δεσμοῖς οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἕως ἤνεγκεν αὐτῷ σκῆπτρα βασιλείας καὶ ἐξουσίαν τυραννούντων αὐτοῦ· ψευδεῖς τε ἔδειξε τοὺς μωμησαμένους αὐτόν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δόξαν αἰώνιον.

Αὕτη λαὸν ὅσιον καὶ σπέρμα ἀμεμπτον ἐρρύσατο ἐξ ἔθνους θλιβόντων.

Εἰσηλθεὺν εἰς φυγὴν θεράποντος Κυρίου, καὶ ἀντίστη βασιλευσι φοβεροῖς ἐν τέρασι καὶ σημείοις.

Ἀπέδωκεν ὀσίοις μισθὸν κόπων αὐτῶν, ὠδήγησεν αὐτοὺς ἐν ὁδῷ

Et in vinculis non dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni, et potentiam adversus eos, qui eum deprimebant: et mendaces ostendit, qui maculaverant illum, et dedit illi claritatem aeternam.

Haec populum justum, et se-

Եւ 'ի կապանս ոչ եթող զնա 'ի
 ձեռանէ , մինչև եբեր նմա գաւա-
 զան թագաւորու թեան , և իշխա-
 նու թիւն 'ի վերայ բռնաւորաց նո-
 րա . սուտ եցոյց զբամբասողս նո-
 րա , և ետ նմա զփառան յաւի-
 տենական :

Նա զժողովուրդն սուրբ և զգա-
 ւակն 24 անարատ փրկեաց յազ-
 գէ նեղւաց :

Եմուտ յոգի ծառայի Տեառն ,
 և ընդդէմ դարձաւ թաղաւորաց
 ահաւորաց՝ արուեստիւք և նշա-
 նօք :

Հատոյց սրբոցն զվարձս վաս-
 տակոց նոցա . առաջնորդեաց նո-

men sine querela liberavit a na-
 tione eorum, qui illum opprime-
 mebant.

Intravit in animam servi Do-
 mini, et stetit contra reges hor-
 rendos in portentis et signis.

Reddidit justis mercedem la-
 borum suorum, deduxit illos

ցա ընդ ճանապարհ սքանչելի .
եղև նոցա հովանի 'ի տուէ, և
բոց աստեղաց 'ի դիշերի :

Անցոյց զնոսա ընդ ծովն Կար-
միր, և տարաւ զնոսա ընդ ջուրս
բազումս :

Զթշնամիս նոցա ընկղմեաց, և
'ի խորոց անդնդոց ած զնոսա 'ի
վեր: Վասն այնորիկ արդարք կո-
ղոպտեցին զամպարիշտս,

Եւ օրհնեցին, Տէր, զանուն քո
սուրբ. և զձեռն քո՝ որ մարանչեր
'ի վերայ նոցա, օրհնեցին միան-
գամայն :

Զի իմաստութիւն եբաց զբե-

in via mirabili: et fuit illis in ve-
lamentum die, et in lucem stel-
larum per noctem.

Transtulit illos per mare Ru-
brum, et transvexit illos per a-
quam nimiam.

Inimicos autem illorum de-
mersit, et de profundo abyssi

θαυμαστῆ, καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς σκέπην ἡμέρας, καὶ εἰς φλόγα ἀστρων τὴν νύκτα.

Διεβίβασεν αὐτοὺς θαλάσσαν Ἐρυθρὰν, καὶ διήγαγεν αὐτοὺς δι' ὕδατος πολλοῦ.

Τοὺς δὲ ἐχθρούς αὐτῶν κατέκλυσε, καὶ ἐκ βάθους ἀβύσσου ἀνέβρασεν αὐτούς.

Διὰ τοῦτο δίκαιοι ἐσκύλευσαν ἀσεβεῖς, καὶ ὕμνησαν, Κύριε, τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν σου, τὴν τε ὑπέρμαχόν σου χεῖρα ἤνεσαν ὁμοθυμαδόν.

Ὅτι ἡ σοφία ἠνοιξε στόμα κω-

ejecit eos. Ideo justi tulerunt spolia impiorum.

Et decantaverunt, Domine, nomen sanctum tuum, et victricem manum tuam laudaverunt pariter.

Quoniam sapientia aperuit os

φῶν, καὶ γλώσσας νηπίων ἔθηκε
τρανάς.

11. Ἐνώδωσε τὰ ἔργα αὐτῶν ἐν
χειρὶ προφήτου ἁγίου.

Λιώδευσαν ἔρημον ἀοίκητον, καὶ
ἐν ἀβάτοις ἔπηξαν σκηνάς.

Ἀντέστησαν πολεμίοις, καὶ ἠ-
μύναντο ἐχθρούς.

Ἐδίψησαν καὶ ἐπεκαλέσαντό σε,
καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκ πέτρας ἀκρο-
τόμου ὕδωρ, καὶ ἱάμα δίψης ἐκ
λίθου σκληροῦ.

Διὼν γὰρ ἐκολάσθησαν οἱ ἐχ-
θροὶ αὐτῶν, διὰ τούτων αὐτοὶ ἀ-
ποροῦντες εὐεργετήθησαν.

mutorum, et linguas infantium
fecit disertas.

11. Direxit opera eorum in ma-
nu prophetae sancti.

Iter fecerunt per desertum,
quod non habitabatur: et in in-
viis fixerunt casas.

Steterunt contra hostes, et de
inimicis se vindicaverunt.

րան համերց , և զլեզուս տղայոց
եղ պարզասուս :

11. Յաջողեաց զգործս նոցա
'ի ձեռն մարգարէին սրբոյ :

Շքեցան ընդ անասպատանչէն,
և յանկոխս հարին զսորանս :

Ընդդէմ դարձան սատերազ-
մողաց , և վանեցին զթշնամիս :

Ծարաւեցան և կարդացին առ-
քեզ , և տուաւ նոցա ջուր յա-
սպառած վիմէ , և փափաք 25 ծա-
րաւոյ 'ի խիստ վիմէ :

Զի որովք տանջեցան թշնամիք
նոցա , նոքիմքք սոքա կարօտեալք
գտին բարերարութիւն :

Sitierunt, et invocaverunt te,
et data est illis aqua de petra du-
rissima, et requies sitis de lapide
duro.

Per quae enim poenas passi
sunt inimici illorum, per haec,
cum iis quibus deerat, bene a-
ctum est.

Որոց փոխանակ մշտնջենաւոր
գետոյն 26 , արեամբ կարմրացե-
լոյ խռովեցելոյ ,

Ի կշտամբու թիւն տղայակոտոր
հրամանին , ետուր ջուր առա-
տու թեան յանյոյս :

Յուցեալ վասն յայնժամու ծա-
րաւոյ , որպէս տանջեցեր զհա-
կառակորդսն :

Յորժամ զչափ առին , թէսլէտ
և ողորմութեամբ խրատեցան ,
ծանեան թէ զիւրդ բարկու-
թիբ դատեալ ամբարիշտք տան-
ջիցին .

Զսոսա իբրև հայր խրատեալ

Nam pro fonte sempiterni flu-
minis, sanguine immundo tur-
bati in redargutionem praecepti
de occidendis parvulis; dedisti
ipsis abundantem aquam inspe-
rate.

Ostendens per sitim, quae
tunc fuit, quomodo adversarios

Ἐντὶ μὲν πηγῆς ἀεννάου ποταμοῦ αἵματι λυθρῶδει ταραχθέντος,

Εἰς ἔλεγχον νηπιοκτόνου διατάγματος, ἔδωκας αὐτοῖς δαψιλῆς ὕδωρ ἀνελπίστως.

Δείξας διὰ τοῦ τότε δίψους πῶς τοὺς ὑπεναντίους ἐκόλασας.

Ὅτε γὰρ ἐπειράσθησαν, καίπερ ἐν ἐλέει παιδευόμενοι, ἔγνωσαν πῶς ἐν ὀργῇ κρινόμενοι ἀσεβεῖς ἐβασανίζοντο.

Τούτους μὲν γὰρ ὡς πατὴρ νου-

punivisses.

Cum enim tentati sunt, et quidem cum misericordia disciplinam accipientes, scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta passi sunt.

Hos siquidem tanquam pater

θετῶν ἐδοκίμασας, ἐκείνους δὲ ὡς ἀπότομος βασιλεὺς καταδικάζων ἐξήτασας.

Καὶ ἀπόντες δὲ καὶ παρόντες ὁμοίως ἐτρύχοντο.

Διπλῆ γὰρ αὐτούς ἔλαβε λύπη καὶ στεναγμὸς μνημῶν τῶν παρελθουσῶν.

Ὅτε γὰρ ἤκουσαν διὰ τῶν ἰδίων κολάσεων εὐεργετουμένους αὐτούς, ἤσθοντο τοῦ Κυρίου.

Τὸν γὰρ ἐν ἐκθέσει πάλαι ριφέντα ἀπεῖπον χλευάζοντες, ἐπὶ τέλει τῶν ἐκβάσεων ἐθαύμασαν, οὐχ ὁμοια δικαίοις διψήσαντες.

monens probasti, illos autem tanquam rex durus condemnans interrogasti.

Et absentes autem et praesentes similiter torquebantur.

Duplex enim taedium accepit illos, et gemitus cum memoria praeteritorum.

փորձեցեր , և զնոսա իբրև զսաս-
տիկ [Թադաւոր դատասպարտեալ
կշտամբեցեր :

Հեռացեալք և մօտեալք՝ ըզ-
նոյն օրինակ վտանկէին :

Ձի կրկին կալաւ զնոսա տրտ-
մու[թիւն և հեծու[թիւն անցեւոց
յիշատակաց :

Ձի յորժամ լսէին իւրեանց
տանջանօքն երախտաւորեալք՝
առնուին զքո չափ , Տէր :

Ձի զոր երէկ և 'ի վազուց հե-
տէ ընկեցեալ ուրացան , և ծաղթ
առնէին , 'ի վախճանի նոցին ե-
լիցն զարմանային . զի ոչ նման
արդարոցն ծարաւեալք :

Cum enim audirent per sua
tormenta bene cum illis agi, sen-
serunt Dominum.

Quem enim in expositione o-
lim projectum repudiaverunt de-
ridentes, in fine eventuum mira-
ti sunt: non similiter justis si-
tientes.

Փոխանակ անմիտ խորհրդոց
անիրաւու թեան իւրեանց, որովք
մոլորեալն պաշտէին զանմուռնչ
սողունս և զճճիս վատթարս, ար-
ձակեցեր՝ ի վերայ նոցա բազմու-
թիւն անխօսուն անասնոց ՚ի
վրէժխնդրութիւն :

Զի գիտասցեն, թէ որովք մե-
ղանչէ ոք՝ նոքիմքք 27 և տանջի :

Զի ոչ չքաւորէր ամենազօր
ձեռն քո, որ հաստատեաց զաշ-
խարհ յանկերպարանն իւթոյ՝ ար-
ձակել ՚ի վերայ նոցա բազմութիւն
արջոց, կամ առիւծս սասաիկս,
կամ նորագործս լի բարկու-

Pro cogitationibus autem in-
sensatis iniquitatis illorum, quia
quidem errantes colebant mu-
tos serpentes, et bestias super-
vacuas, immisisti illis multitu-
dinem mutorum animalium in
vindictam.

Ut scirent, quia per quae

Ἀντί δὲ λογισμῶν ἀσυνέτων ἀδικίας αὐτῶν, ἐν οἷς πλανηθέντες ἐθρήσκουον ἄλογα ἔρπετά καὶ κνώδαλα εὐτελῆ, ἐπαπέστειλας αὐτοῖς πλήθος ἀλόγων ζώων εἰς ἐκδίκησιν,

Ἴνα γνῶσιν ὅτι δι' ὧν τις ἀμαρτάνει, διὰ τούτων κολάζεται.

Οὐ γὰρ ἠπόρει ἡ παντοδύναμος σου χεὶρ καὶ κτίσασα τὸν κόσμον ἐξ ἀμόρφου ὑλης, ἐπιπέμφαι αὐτοῖς πλήθος ἄρκτων, ἢ θρασεῖς λέοντας,

Ἡ νεοκτίστους θυμοῦ πλήρεις

peccat quis, per haec torque-
tur.

Non enim impotens erat om-
nipotens manus tua, et quae
creavit orbem terrarum ex infor-
mi materia, immittere illis mul-
titudinem ursorum, aut audaces
leones,

Aut novi generis ira plenas

θῆρας ἀγνώστους, ἤτοι πυρπνόου
φυσῶντας ἄσθμα, ἢ βρόμους λικ-
μωμένους καπνοῦ, ἢ δεινούς ἀπ'
ὀμμάτων σπινθῆρας ἀστράπτον-
τας.

Ἐν οὐ μόνον ἡ βλάβη ἠδύνατο
συνεκτρίψαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ἡ ὄ-
ψις ἐκφοβήσασα διολέσαι.

Καὶ χωρὶς δὲ τούτων. ἐνὶ πνεύ-
ματι πεσεῖν ἐδύνατο ὑπὸ τῆς δί-
κης διωχθέντες, καὶ λικμηθέντες
ὑπὸ πνεύματος δυνάμεώς σου· ἀλ-
λὰ πάντα μέτρῳ καὶ ἀριθμῶ καὶ
σταθμῶ διέταξας.

ignotas bestias, aut vaporem
igneum spirantes, aut profe-
rentes odores fumi, aut hor-
rendas ab oculis scintillas emit-
tentes.

Quarum non solum laesura
poterat illos exterminare, sed

Թեամբ դազանս անձանօթս, կամ հրաշունչս փորատողս 28 գոռու-
 Թեան, կամ զհոսիչս ծխոյն շա-
 րաւոյ, կամ որ սաստիկ կայծա-
 կունս յաչաց փայլատակեցուցա-
 նիցեն :

Որոց ոչ միայն վնասն կարող էր խորտակել զնոսա, այլ և տե-
 սիլն ասիւ սատակել :

Եւ առանց այնոցիկ միով իսկ հողմով կարէիր կործանել, հա-
 լածեալք և հոսեալք ՚ի դատաս-
 տանաց ոգւոյ զօրութեան քոյ :
 Այլ զամենայն չափով և թուով
 և կշռով կարգեցեր :

et aspectus per timorem occi-
 dere.

Sed et sine his, uno spiritu po-
 terant occidi, persecutionem pas-
 si ab ipso iudicio, et dispersi
 per spiritum virtutis tuae : sed
 omnia mensura, et numero, et
 pondere disposuisti.

Ձի մեծապէս կարող լինել յամենայն ժամ առ քեզ է . և զօրութեան բազկի քոյ ո՞վ է որ ընդդէմ դառնայցէ :

Ձի իբրև զմէտ մի 'ի նժարից կշռոց է ամենայն աշխարհս առաջի քո , և իբրև զկաթ մի առաւօտի ցօղոյ՝ որ իջանէ յերկիր :

Այլ ողորմիս ամենեցուն՝ զի յամենայնի կարող ես . և անտես առնես զմեղս մարդկան ապաշխարութեամբ :

Ձի սիրես զամենայն ինչ որ է , և ոչ գարշիս յումէքէ յորոց արարեր . զի ոչ եթէ առատել հաստատեցեր ինչ :

Multum enim valere, tibi superest semper, et virtuti brachii tui quis resistet ?

Quoniam tanquam momentum staterae, sic est totus orbis terrarum ante te, et tanquam gutta roris antelucana, quae descendit in terram.

Τὸ γὰρ μεγάλως ἰσχύειν πάροσι σοι πάντοτε, καὶ κράτει βραχίονός σου τίς ἀντιστήσεται;

Ὅτι ὡς ῥοπή ἐκ πλαστίγγων ὄλος ὁ κόσμος ἐναντίον σου, καὶ ὡς ῥάνις ὀρόσου ὀρθρινή κατελθοῦσα ἐπὶ γῆν.

Ἐλεεῖς δὲ πάντα, ὅτι πάντα δύνασαι, καὶ παρορᾷς ἀμαρτήματα ἀνθρώπων εἰς μετάνοιαν.

Ἀγαπᾷς γὰρ τὰ ὄντα πάντα, καὶ οὐδὲν βδελύσσει ὧν ἐποίησας, οὐδὲ γὰρ ἂν μισῶν τι κατεσκεύασας.

Sed misereris omnium, quoniam omnia potes, et dissimulas peccata hominum propter poenitentiam.

Diligis enim omnia quae sunt, et nihil odisti eorum quae fecisti: neque enim odio habens aliquid constituisses.

Πῶς δὲ ἔμεινεν ἂν τι εἰ μὴ σὺ
ἤθελῃσας, ἢ τὸ μὴ κληθεῖν ὑπὸ
σοῦ διετηρήσει;

Φεῖδῃ δὲ πάντων, ὅτι σά ἐστὶ
Δέσποτα φιλόψυχε.

12. Τὸ γὰρ ἄφθαρτόν σου Πνεῦ-
μά ἐστίν ἐν πᾶσι.

Διὸ τοὺς παραπίπτοντας κατ'
ὀλίγον ἐλέγχεις, καὶ ἐν οἷς ἀ-
μαρτάνουσιν ὑπωμιμνήσκων νου-
θετεῖς, ἵνα ἀπαλλαγέντες τῆς
κακίας πιστεύσωσιν ἐπὶ σέ, Κύ-
ριε.

Καὶ γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκήτο-
ρας τῆς ἀγίας σου γῆς μισήσας,

Quomodo autem posset ali-
quid permanere, nisi tu voluis-
ses? aut quod a te vocatum non
esset, conservaretur?

Parcis autem omnibus: quo-
niam tua sunt, Domine, qui a-
mas animas.

12. Incorruptus enim spiritus
tuus est in omnibus.

Քանզի զիանորդ կայր ինչ՝ եթէ
դու ոչ կամէիր. և կամ որ ՚ի քէն
չէր կոչեցեալ՝ զիանորդ պահէր :

Խնայեա յամենեսեան, զի քո
էն Տէր ոգեսէր :

12. Զի անեղծ հոգիդ քո է
յամենեսին :

Վասն որոյ զյանցաւորս առ
սակաւ սակաւ յանդիմանես, և
որովք մեղանչենն, յուշարարեալ
խրատես. զի զերծեալք ՚ի չա-
րեաց՝ հաւատասցեն ՚ի քեզ, Տէր :

Նաև զհին բնակիչս սրբոյ եր-
կրի քո ատեցեր,

Ideo hos, qui exerrant, par-
tibus corripis : et de quibus pec-
cant, admonens alloqueris : ut
relicta malitia, credant in te,
Domine.

Et illos enim antiquos in-
habitatores sanctae terrae tuae
odiens,

Վասն զգարշէլի գործսն գործեւոյ՝ զկախարդութեանց, և զանսուրբ նուիրացն,

Զորդեկոտորսն զանողորմս, և զաղեկերս մարդկեղէն մարմնոցն՝ զոր սնուցանէին, և արեան ՚ի միջոյ խորհրդականաց քոց աստուածեղինաց,

Եւ զճոխս և զճնողս անձանց անօգնականաց կամեցար կորուսանել ՚ի ձեռն հարցն մերոց,

Զի արժանի գերութիւն ընկալցի ծառայից Աստուծոյ՝ որ առ ՚ի քէն քան զամենայն առաւել պատուական էր՝ երկիրն :

Quoniam odibilia opera faciebant per medicamina, et sacrificia injusta,

Et filiorum suorum necatores sine misericordia, et comestorum viscerum humanarum carniū convivium, et sanguinis a medio sacramento tuo,

Ἐπί τῷ ἔχθιστα πράσσειν ἔργα φαρμακείων, καὶ τελετὰς ἀνοσίους,

Τέκνων τε φονέας ἀνελεήμονας, καὶ σπλαγχνοφάγους ἀνδρωπίνων σαρκῶν δοίναν, καὶ αἵματος,

Ἐκ μέσου μυσταθείας σου, καὶ αὐθέντας γονεῖς ψυχῶν ἀβοηθήτων, ἐβουλήθης ἀπολέσαι διὰ χειρῶν πατέρων ἡμῶν.

Ἴνα ἀξίαν ἀποικίαν δέξῃται Θεοῦ παίδων ἢ παρά σοί πασῶν τιμιωτάτη γῆ.

Et auctores caedis parentes animarum inauxiliatarum voluisti perdere per manus parentum nostrorum,

Ut dignam peregrinationem perciperet puerorum Dei, quae tibi omnium charior est terra.

Ἄλλὰ καὶ τούτων ὡς ἀνθρώπων
ἐφείσω, ἀπέστειλάς τε προδρόμους
τοῦ στρατοπέδου σου σφῆκας, ἵνα
αὐτούς καταβραχὺ ἐξολοθρεύσω-
σιν.

Οὐκ ἀδυνατῶν ἐν παρατάξει ἀ-
σεβεῖς δικαίοις ὑποχειρίους δοῦναι,
ἢ ἡηρίοις δεινοῖς, ἢ λόγῳ ἀποτόμῳ
ὑφ' ἐν ἐκτρίψαι.

Κρίνων δὲ καταβραχὺ ἐδίδους
τόπον μετανοίας, οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι
πονηρὰ ἢ γένεσις αὐτῶν, καὶ ἔμ-
φυτος ἢ κακία αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ
μὴ ἀλλαγῆ ὁ λογισμὸς αὐτῶν εἰς
τὸν αἰῶνα.

Sed et his tanquam homi-
nibus pepercisti, et misisti an-
tecessores exercitus tui vespas,
ut illos paullatim extermina-
rent.

Non quia impotens eras in
bello subjicere impios justis,
aut bestiis saevis, aut verbo du-

Այլ և 'ի նոսա իբրև 'ի մար-
գիկ խնայեցեր . արձակեցեր կա-
րասկետս զօրու քոյ զսլիծակն , զի
զնոսա առ սակաւ սակաւ սատա-
կեսցեն :

Ոչ տկարացեալ 'ի սլատերազ-
մի տալ զամսարիշտս ընդ ձե-
ռամբ արդարոց , կամ անհնարին
գազանօք , կամ բանիւ միանգա-
մայն համառօտս խորտակել .

Այլ առ սակաւ սակաւ դա-
տելոմն տայիր տեղի ապաշխա-
րութեան , ոչ անգիտացեալ՝ թէ
չար է արար²⁹ նոցա , և ընտաբոյս
չարութիւնն նոցա , և ոչ փոխին
խորհուրդք նոցա յաւիտեան :

ro simul exterminare ;

Sed partibus judicans dabis
locum poenitentiae , non igno-
rans , quoniam iniqua est natio
eorum , et naturalis malitia ipso-
rum , et quoniam non mutabi-
tur cogitatio illorum in perpe-
tuum.

Ձի զաւակ անիծեալ էր 'ի սկզբանէ . ոչ եթէ երկուցեալ ինչ յումեքէ՝ յորոյ վերայ մեղան չէինն շնորհէիր զներեւն :

Քանզի ո՞վ ասիցէ ցքեզ՝ թէ զինչ գործեցեր . և կամ ո՞վ է որ ընդդէմ դառնայցէ դատաստանի քում . և ո՞վ կշտամբեսցէ զքեզ յազգացն կորուսելոց՝ զոր դու աւրարեր . կամ ո՞վ գայցէ ընդ քեզ՝ 'ի հակառակութիւն՝ 'ի վրէժխընդրութիւն մարդոց անիրաւաց :

Քանզի և ոչ Աստուած այլ գոյ բաց 'ի քէն՝ որում փոյթ իցէ վասն ամենեցուն . զի յայտ աւրասցես՝ թէ ոչ տարապարտուց դատեցեր :

Semen enim erat maledictum ab initio : nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.

Quis enim dicet : Quid fecisti ? aut quis stabit contra iudicium tuum ? quis autem imputabit tibi, si perierint natio-

Σπέρμα γὰρ ἦν κατηραμένον ἀπ' ἀρχῆς· οὐδὲ εὐλαβούμενός τωα, ἐφ' οἷς ἠμάρτανον ἄδειαν ἐδίδους.

Τίς γὰρ ἐρεῖ. Τί ἐποίησας; ἢ τίς ἀντιστήσεται τῷ κρίματί σου; τίς δὲ ἐγκαλέσει σοι κατὰ ἔθνων ἀπολωλότων, ἃ σὺ ἐποίησας; ἢ τίς εἰς κατάστασίν σοι ἐλεύσεται ἔκδικος κατὰ ἀδίκων ἀνθρώπων;

Οὔτε γὰρ Θεός ἐστὶ πλην σοῦ, ὃ μέλει περὶ πάντων, ἵνα δείξῃς ὅτι οὐκ ἀδίκως ἔκρινας.

nes, quas tu fecisti? aut quis adstandum contra te veniet vindex pro iniquis hominibus?

Nec enim est alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non injuste judicasti.

Οὔτε βασιλεὺς ἢ τύραννος ἀντοφθαλμῆσαι δυνήσεται σοι περιῶν ἐκόλασας.

Δίκαιος δὲ ὢν δικαίως τὰ πάντα διέπεις, αὐτὸν τὸν μὴ ὀφείλοντα κολασθῆναι καταδικάσαι ἀλλότριον ἡγούμενος τῆς σῆς δυνάμεως.

Ἡ γὰρ ἰσχὺς σου δικαιοσύνης ἀρχή, καὶ τὸ πάντων σε δεσπόζειν, πάντων φείδεσθαι σε ποιεῖ.

Ἴσχὺν γὰρ ἐνδείκνυσαι ἀπιστούμενος ἐπὶ δυνάμεως τελειότητι, καὶ ἐν τοῖς οὐκ εἰδόσι τὸ

Neque rex, neque tyrannus in conspectu tuo poterit inquirere de his, quos perdidisti.

Cum autem sis justus, juste omnia disponis: ipsum, qui non deberet puniri, condemnare exterum existimans a tua virtute.

Եւ ոչ թաղաւոր կամ բռնաւոր բառնալ զակն 'ի վեր կարիցէ ընդդէմ քո՝ վասն որոց տանջեցեր :

Քանզի արդար ես, և արդարութեամբ վարեա զամենայն զայն որ պարան իցէ տանջելոյ՝ տանջեցեր, օտար համարեալ 'ի քու մէջ զօրութենէ 30 :

Զի քո զօրութիւնդ իշխան է արդարութեան, և տիրելդ քո ամենեցուն՝ խնայել տայ քեզ յամենայն :

Յուզանեա զօրութիւն 'ի վերայ թերահաւատին՝ կատարեալ զօրութեամբ. և զայնոսիկ որ ոչ ճա-

Virtus enim tua justitiae initium est: et hoc ipsum quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facit.

Virtutem enim ostendis tu, cum non crederis in virtute esse consummatus, et in his, qui

նաչեն զզօրութիւն քո, յանդի-
մանես 31 :

Դու որ տիրեսդ զօրութեան՝
հեզութեամբ դատիս, և բազում
խնայութեամբ դարմանես զմեզ.
Քանզի մօտ է առ քեզ՝ յորժամ
կամիցիս, կարող լինել :

Ուսուցեր զժողովուրդն այս-
պիսի գործովք՝ թէ սարտ է ար-
դարոյն լինել մարդասէր. և բա-
րեյոյս արարեր զորդիս քո, զի
տաս 'ի վերայ մեզաց ասպաշխա-
րութիւն :

Զի եթէ զթշնամիս ծառայից
քոց և զմահասպարտս այնչափ
ներելով սատժեցեր, և փրկեցեր,

sciunt audaciam, traducis.

Tu autem dominator virtu-
tis, cum indulgentia iudicas, et
cum magna reverentia disponis
nos : subest enim tibi, cum vo-
lueris, posse.

Docuisti autem populum
tuum per talia opera, quoniam

θράσος ἐξελέγχεις.

Σὺ δὲ δεσπόζων ἰσχύος ἐν ἐπεικείᾳ κρίνεις, καὶ μετὰ πολλῆς φειδοῦς διοικεῖς ἡμᾶς· πάρεστι γάρ σοι ὅταν θέλῃς τὸ δύνασθαι.

Ἐδίδαξας δέ σου τὸν λαὸν διατῶν τοιούτων ἔργων, ὅτι δεῖ τὸν δίκαιον εἶναι φιλάνθρωπον· καὶ ἐυελπίδας ἐποίησας τοὺς υἱούς σου, ὅτι δίδως ἐπὶ ἀμαρτήμασι μετάνοιαν.

Εἰ γὰρ ἐχθρούς παιδῶν σου καὶ ὀφειλομένους θανάτῳ μετὰ τοσαύτης ἐτιμώρησας προσοχῆς

oportet justum esse humanum;
et bonae spei fecisti filios tuos:
quoniam das in peccatis poenitentiam.

Si enim inimicos servorum
tuecrum, et debitos morti, cum
tanta cruciasti attentione et par-

καὶ δεήσεως, δούς χρόνους καὶ τόπον δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς κακίας·

Μετὰ πόσης ἀκριβείας ἔκρινας τοὺς υἱούς σου, ὧν τοῖς πατράσιν ὄρκους καὶ συνθήκας ἔδωκας ἀγαθῶν ὑποσχέσεων;

Ἡμᾶς οὖν παιδεύων, τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν ἐν μυριοτητε μαστιγοῖς, ἵνα σου τὴν ἀγαθότητα μεριμνῶμεν κρίνοντες, κρινόμενοι δὲ προσδοκῶμεν ἔλεος.

Ὅθεν καὶ τοὺς ἐν ἀφροσύνη ζωῆς βιώσαντας ἀδίκως, διὰ τῶν ἰδίων ἐβασάνισας βδελυγμαίων.

simonia, dans tempora et locum, per quae possent mutari a malitia,

Cum quanta diligentia iudicasti filios tuos, quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum?

Cum ergo nobis des discipli-

տուեալ ժամանակս և տեղիս՝ ուրովք զերծանիցին՝ ի չարեաց,

Ամենայն ճշմարտիւ դատեցար զորդիս քո, որոց ընդ հարսն երգմունս և դաշինս արարեր բարեացն աւետեաց:

Արդ զմեզ խրատեալ՝ զթշնամիսն բիւրապատիկ տանջես. զի զքո բարերարութեանդ զչափ աւեալ հոգասցուք, և դատեալք՝ ակն կալցուք ողորմութեան:

Ուստի և զայնոսիկ որ յանմտութեան կեանս կէին տարապարտուց՝ իւրեանց գարշութեամբքն տանջեցեր:

nam, inimicos nostros multipliciter flagellas, ut bonitatem tuam cogitemus judicantes: et cum de nobis judicatur, speremus misericordiam.

Unde et illis, qui in vita insensate et injuste vixerunt, per proprias abominaciones dedisti tormenta.

Քանզի և մոլորութեան ճանապարհօք երկայնագոյնս մոլորեցան՝ աստուածս համարեալ զորս և յանասունս թշնամեացն անարգ էին, զորէն տղայոց անմտաց խաբեալք :

Վասն այնորիկ իբրև անխօսուն մանկանց դատաստան ընդ խաղարձակեցեր :

Եւ զի նոքա խաղովք սաստիցն ոչ խրատեցան, զարժանաւոր Աստուծոյ դատաստանն կրեսցեն :

Զի որովք ինքեանք 'ի չարչարեւն զայրանային, նոքիմք՝ զորս աստուածսն համարէին, տանջեացին, տեսեալ զայն որ յառաջն

Et enim ab ipsis erroris viis longius erraverunt, deos existimantes haec, quae etiam in animalibus inimicorum sunt supervacua, infantium insensatorum more decepti.

Propter hoc tanquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti.

Καὶ γὰρ τῶν πλάνης ὁδῶν μακρότερον ἐπλανήθησαν, Θεοὺς ἱπολαμβάνοντες τὰ καὶ ἐν ζώοις τῶν ἐχθρῶν ἄτιμα, νηπίων δίκην ἀφρόνων ψευσθέντες.

Διὰ τοῦτο ὡς παισὶν ἀλογίστοις τὴν κρίσιν εἰς ἐμπαιγμὸν ἔπεμψας.

Οἱ δὲ παιγνίοις ἐπιτιμήσεως μὴ νουθετηθέντες, ἀξίαν Θεοῦ κρίσιν πειράσουσιν.

Ἐφ' οἷς γὰρ αὐτοὶ πάσχοντες ἠγανάκτουν, ἐπὶ τούτοις οὓς ἐδόκουν Θεοὺς, ἐν αὐτοῖς κολαζόμενοι, ἰδόντες ὃν παλαι ἠρνοῦν-

Qui autem ludibriis increpationis non sunt correcti, dignum Dei judicium experturi sunt.

In his enim in aliquibus parientes indignabantur, in his, quos putabant deos, in ipsis cum exterminarentur, videntes

το εἰδέναι, Θεὸν ἐπέγνωσαν ἀληθῆ· διὸ καὶ τὸ τέρμα τῆς καταδίκης ἐπ' αὐτοὺς ἐπῆλθε.

13. Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες ἄνθρωποι φύσει, οἷς παρῆν Θεοῦ ἀγνωσία, καὶ ἐκ τῶν ὀρωμένων ἀγαθῶν οὐκ ἴσχυσαν εἰδέναι τὸν ὄντα, οὔτε τοῖς ἔργοις προσέχοντες ἐπέγνωσαν τὸν τεχνίτην.

Ἄλλ' ἢ πῦρ, ἢ πνεῦμα, ἢ ταχυνὸν αἴερα, ἢ κύκλον ἀστρῶν, ἢ βίαιον ὕδωρ, ἢ φωστῆρας οὐρανοῦ, πρυτάνεις κόσμου Θεοὺς ἐνόμισαν.

illum quem olim negabant se nosse, verum Deum agnoverunt: propter quod et finis condemnationis venit super illos.

13. Vani enim omnes homines natura, quibus aderat Dei ignoratio, et ex his quae videntur bonis, non potuerunt in-

ուրանային՝ ծանեան, զի Աստուած ճշմարիտ է. վասն որոյ և նշանակ դատասպարատութեան եկն ՚ի վերայ նոցա :

13. Զի ընդունայն էին ամենայն մարդիկ բնութեամբ՝ յորս էր աստուածանդիտութիւն 32. և յերևելի բարութեանցն ոչ կարացին գիտել զայն որ էրն, և ոչ ՚ի գործս հայեցեալ ծանեան ըզճարտարասկան :

Այլ կամ զհուր, կամ զհողմ, կամ զօդ երագ, կամ զաստեղաց շրջանս, կամ զջրոց բռնութիւնս, կամ զլուսաւորս երկնաւորս՝ զարբանեակս աշխարհի, աստուածս համարեցան :

telligere eum, qui est, neque operibus attendentes, agnoverunt quis esset artifex.

Sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum aërem, aut gyrum stellarum, aut nimiam aquam, aut luminaria caeli, rectores orbis terrarum deos, putaverent.

Որոց թէ ընդ գեղն զուարճա-
ցեալք՝ զնոսա աստուածս կարծի-
ցեն, գիտացեն թէ որչափ ևս
նոցա Տէրն առաւել լաւ է. զի
որ գեղեցկու թեան արարչապետն
է, նա հաստատեաց զնոսա :

Ապա թէ ընդ զօրութիւնս և
ընդ ազդեցութիւնս զարմանայ-
ցեն, իմացին 'ի նոցանէն՝ որ-
չափ ևս որ կազմեացն զնոսա, ա-
ռաւել զօրաւոր է :

Զի 'ի մեծութենէ և 'ի գեղեց-
կութենէ արարածոցն ըստ նմին
համեմատութեան և արարչա-
գործն նոցա երևի :

Բայց սակայն տակաւին և նո-
ցա գոյ սակաւ ինչ մեղադրու-

Quorum si specie delectati,
deos putaverunt, sciant quanto
his Dominus sit speciosior: spe-
ciei enim primus generator ea
constituit.

Aut si virtutem, et operatio-
nem mirati sunt, intelligant ab

Ἦν εἰ μὲν τῇ καλλονῇ τερ-
 πόμενοι, ταῦτα Θεοὺς ὑπελάμ-
 βανον, γνώτωσαν πόσῳ τούτων ὁ
 δεσπότης ἐστὶ βελτίων· ὁ γὰρ τοῦ
 κάλλους γενεσιάρχης ἔκτισεν αὐτά.

Εἰ δὲ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ἐκ-
 πλαγέντες, νοησάτωσαν ἀπ' αὐτῶν
 πόσῳ ὁ κατασκευάσας αὐτά δυνα-
 τώτερός ἐστίν.

Ἐκ γὰρ μεγέθους καλλονῆς κτισ-
 μάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐ-
 τῶν θεωρεῖται.

Ἄλλ' ὅμως ἔπι τούτοις ἐστὶ
 μέμφις ὀλίγη, καὶ γὰρ αὐτοὶ τα-

ipsis, quanto qui haec constituit,
 fortior est illis.

Magnitudine enim speciei crea-
 turarum per proportionem potest
 horum creator videri.

Sed tamen adhuc in his mi-
 nor est querela. Et hi enim for-

χα πλανῶνται Θεὸν ζητοῦντες, καὶ θέλοντες εὐρεῖν.

Ἐν γὰρ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀναστρεφόμενοι διερευνῶσι, καὶ πείθονται τῇ ὄψει, ὅτι καλὰ τὰ βλεπόμενα.

Πάλιν δὲ οὐδ' αὐτοὶ συγγνωστοί.

Εἰ γὰρ τοσοῦτον ἴσχυσαν εἰδέναι, ἵνα δύνωνται στοχάσασθαι τὸν αἰῶνα, τὸν τούτων δεσπότην πῶς τάχιον οὐχ εὔρον;

Ταλαίπωροι δὲ καὶ ἐν νεκροῖς αἱ ἐλπίδες αὐτῶν, οἷτινες ἐκάλε-

tasse errant, Deum quaerentes, et volentes invenire.

Et enim cum in operibus illius conversentur, inquirunt, et persuadentur aspectu, quoniam bona sunt, quae videntur.

Iterum autem nec his debet ignosci.

Թիւն . զի և նոքա Թերևս մոլորեալք խնդրեն զԱստուած , և կամին գտանել :

Ընդ գործս նորա յածեալքննեն , և հաւանին տեսլեամբն՝ Թէ բարւոք են երևելիքս :

Գարձեալ և նոքա ոչ են ներելիք :

Զի Թէ այնչափ կարացին գիտել՝ զի բաւական լինիցին նկատել զաշխարհս , զսոցա Տէրն զիարդ ոչ գտին վաղվաղակի :

Թշուառականք են՝ և ՚ի մեռեալս յոյս նոցա , որք համարե-

Si enim tantum potuerunt scire, ut possent aestimare saeculum; quomodo horum Dominum non facilius invenerunt?

Infelices autem sunt, et inter mortuos spes illorum, qui

ցան աստուածս զձեռագործս
մարդկան, զոսկի և զարծաթ զճար-
տարու թեան արուեստ, և զնմա-
նու թիւն անասնոց, կամ զքար ան-
պիտան՝ զձեռագործս նախնեաց:

Ապա թէ ոք ատաղձագործ
հիւսն՝ զփայտ ինչ գեղեցիկ սղո-
ցեալ՝ քերեաց ճարտարու թեամբ
զամենայն կեղև նորա, և հնա-
րեալ վայելուչ անօթ՝ պիտանի
կազմեաց ՚ի սպասաւորու թիւն
կենաց:

Եւ զտաշեղ գործոյն ՚ի սաա-
րաստու թիւն կերակրոյ ծախեալ
յագեցաւ:

Եւ որ ինչ ՚ի նոցանէ անպի-

appellaverunt deos opera ma-
num hominum, aurum et ar-
gentom, artis inventionem, et
similitudines animalium, aut la-
pidem inutilem opus manus an-
tiquae.

Aut si quis lignarius faber
lignum bene mobile secuierit,

σαν Θεοῦς ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων,
 χρυσόν καὶ ἄργυρον τέχνης ἐμμε-
 λέτημα, καὶ ἀπεικάσματα ζώων,
 ἢ λίθον ἄχρηστον χειρός ἔργον ἀρ-
 χαίας.

Εἰ δὲ καὶ τις ὑλοτόμος τέκτων
 εὐτηκτον φυτὸν ἐκπρίσας, περιέ-
 ξυσεν εὐμαθῶς πάντα τὸν φλοι-
 ὸν αὐτοῦ, καὶ τεχνησάμενος εὐ-
 πρεπῶς κατασκεύασε χρήσιμον σκεῦ-
 ος εἰς ὑπηρεσίαν ζωῆς.

Τὰ δὲ ἀποβλήματα τῆς ἐργα-
 σίας εἰς ἐτοιμασίαν τροφῆς ἀναλώ-
 σας ἐνεπλήσθη.

Τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπόβλημα εἰς

et hujus docte eradat corticem
 omnem, et arte usus, decore fa-
 bricet vas utile ad ministerium
 vitae.

Reliquias autem operis, ad
 praeparationem escae insumens
 satiatus sit.

Reliquum autem horum, quod

οὐδὲν εὐχρηστον, ξύλον σκολιόν, καὶ ὄζοις συμπεφυκός, λαβὼν ἔγλυψεν ἐπιμελείᾳ ἐργασίας αὐτοῦ, καὶ ἐμπειρίᾳ συνέσεως ἐτύπωσεν αὐτό, ἀπέεικασεν τε αὐτό εἰκόνι ἀνθρώπου.

Ἡ ζῶη τινὶ εὐτελεῖ ὡμοίωσεν αὐτό, καταχρίσας μίλτω, καὶ φύκει ἐρυθίνης χροῖαν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν κηλίδά τήν ἐν αὐτῷ καταχρίσας.

Καὶ ποιήσας αὐτῷ αὐτοῦ ἄξιον οἶκημα, ἐν τείχῳ ἔδηκεν αὐτό ἀσφαλισάμενος σιδήρῳ.

Ἴνα μὲν οὖν μὴ καταπέση,

ad nullum facit usum, lignum curvum, et verticibus plenum sumens, sculpat diligenter per opus suum, et per scientiam artis figuret illud, assimilet illud imagini hominis.

Aut alicui vili animali illud comparet, perliniens rubrica,

տան և խոտան էր, զփայտն խեղաթիւր և ոստովք վարակեալ, առեալ դրօշեաց մտադիւրու թեամբ գործոյն իւրոյ, և խելամուռ թեամբ իմաստու թեան տըսպաւորեաց զնա, և նմանեցոյց զնա սպառկերի մարդոյ:

Կամ անասնոյ վատթարի ճըշգրտեցոյց զնա. ծեփեաց բռով, և կարմրացոյց սնգուրաւ զգոյն նորա, և զամենայն խնդբունս նորա ծեփեաց հողով:

Եւ արար նմա տուն ըստ նմին արժանի, եդ զնա առ որմն հաստատեալ երկաթով:

Եւ զգուշացաւ նմա՝ զի մի

et rubicundum faciens fuco colorem illius, et omnem maculam, quae in illo est, perliniens.

Et faciens ei dignam habitationem, in pariete ponat, illud confirmans ferro.

Ne forte cadat, prospexit il-

կործանեսցի . գիտէ՛ թէ և իւրում անձինն օգնել ոչ կարէ , քանզի է սլատկեր , և կարօտ է օգնականութեան :

Եւ վասն ամուսնութեան և որդւոց և ստացուածոց իւրոց մատուցեալ շէնջէ առ անշնչին , ազաջէ , և ոչ ամաջէ :

Եւ վասն առողջութեան զայիկարն կարգայ , և վասն կենաց զմեռեալն աղաջէ , և վասն ՚ի թիկունս հասանելոյ տարակուսելոյն մաղթէ :

Եւ վասն ճանապարհորդութեան զայն՝ որ և ոտն յոտանէ չկարէ փոխել . և վասն ընչաւետութեան և գործոց և ձեռաց

li, sciens quoniam non potest adjuvare se; imago enim est, et opus est illi adiutorium.

Et de substantia, et de nuptiis suis, et filiis votum faciens, non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est.

Et pro sanitate quidem in-

προενόησεν αὐτοῦ, εἰδώς ὅτι ἀδυνατεῖ ἑαυτῷ βοηθῆσαι, καὶ γὰρ ἐστὶν εἰκὼν, καὶ χρεῖαν ἔχει βοηθείας.

Περὶ δὲ κτημάτων καὶ γάμων αὐτοῦ καὶ τέκνων προσευχόμενος, οὐκ αἰσχύνεται τῷ ἀψύχῳ προσάλην.

Καὶ περὶ μὲν ὑγείας τὸ ἀσθενές ἐπικαλεῖται, περὶ δὲ ζωῆς τὸν νεκρὸν ἀξιοῖ, περὶ δὲ ἐπικουρίας τὸν ἀπειρότατον ἰκετεύει.

Περὶ δὲ ὁδοιπορίας τὸ μηδὲ βάσει χρῆσθαι δυνάμενον, περὶ δὲ πορισμοῦ καὶ ἐργασίας καὶ χειρῶν ἐσιτυχίας τὸ ἀδρανέστα-

firmum deprecatur, et pro vita mortuum rogat, et in adjutorium inutilem invocat.

Et pro itinere eum, qui ambulare non potest, et de acquirendo, et de operando, et manuum successu petit ab eo, qui

τον ταῖς χερσὶν εὐδράνειαν αἰ-
τεῖται.

14. Πλοῦν τις πάλιν στελλόμε-
νος, καὶ ἄγρια μέλλων διοδεύειν
κύματα, τοῦ φέροντος αὐτὸν
πλοίου σαθρότερον ξύλον ἐπιβοᾷ-
ται.

Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὄρεξις πορισμῶν
ἐπενόησε, τεχνίτης δὲ σοφία κα-
τεσκεύασεν,

Ἡ δὲ σὴ, Πάτερ, διακυβερνᾷ πρό-
νοια, ὅτι ἔδωκας καὶ ἐν θαλάσ-
σῃ ὁδὸν καὶ ἐν κύμασι τρίβον ἀσ-
φαλῆς,

est impotentissimus manibus, po-
tentiam.

14. Iterum alius navigare co-
gitans, et per feros fluctus iter
facere incipiens, navigio por-
tante se fragilius lignum invo-
cat.

կորովուծեան՝ յանարգասաւո-
րէն ձեռօք զարգասաւորուծիւն
խնդրէ :

14. Գարձեալ եթէ 'ի նաւ ե-
լեալ ոք՝ ընդ ամենի ալիս կամի-
ցի ճանապարհորդել, առ փայտն
որ քան զնաւափայտն տկարագոյն
է՝ աղաղակէ :

Զի զայն թէպէտ և ցանկու-
ծիւն շահից հնարեցաւ, և ճար-
տարասպէտ իմաստուծեամբ կազ-
մեաց,

Սակայն քո, հայր, վարէ տես-
չուծիւնդ. զի ետուր և 'ի ծովու
ճանապարհ, և 'ի մէջ ալեաց շա-
ւիղ զգուշաւոր :

Illud enim cupiditas acqui-
rendi excogitavit, et artifex sa-
pientia fabricavit.

Tua autem, Pater, gubernat
providentia, quonam dedisti et
in mari viam, et inter fluctus se-
mitam firmissimam.

Յայտ արարեալ՝ թէ յամենայնի կարող ես փրկել, թէպէտ և առանց ճարտարութեան ոք ելանիցէ՝ ի վերայ :

Բայց կամիս, զի մի դատարկացի գործ իմաստութեանն . վասն այնորիկ չնչին փայտի հաւատան մարդիկ զանձինս իւրեանց, և շրջեալ ընդ ալիսն դոյզն լաստիւն ապրեցան :

Քանզի և՛ ի սկզբանէ՛ ի կորնչել սկայիցն ամբարտաւանից, յոյս աշխարհի ՚ի լաստափայտն ապաւինեալ, եթող աշխարհի զաւակ լինելոյ՝ քո ձեռամբդ նաւապետեալ :

Ostendens quoniam potens es ex omnibus salvare, etiam si sine arte aliquis adeat mare.

Vis autem non esse otiosa sapientiae tuae opera: propter hoc etiam exiguo ligno credunt

Δεικνύς ὅτι δύνασαι ἐκ παντός
σώζειν, ἵνα καὶ ἄνευ τέχνης τις
ἐπιβῆ.

Θέλεις δὲ μὴ ἀργὰ εἶναι τὰ
τῆς σοφίας σου ἔργα, διὰ τοῦτο
καὶ ἐλαχίστῳ ξύλῳ πιστεύου-
σιν ἄνθρωποι ψυχὰς, καὶ διελ-
θόντες κλύδωνα σχεδία διεσώθη-
σαν.

Καὶ ἀρχῆς γὰρ ἀπολλυμένων
ὑπερηφάνων γιγάντων, ἡ ἐλπίς
τοῦ κόσμου ἐπὶ σχεδίας καταφυ-
γοῦσα, ἀπέλιπεν αἰῶνι στέρμα
γενέσεως τῆ σῆ κυβερνηθεῖσα χει-
ρί.

homines animas, et transeuntes
mare per ratem liberati sunt.

Nam et ab initio cum perirent
superbi gigantes, spes orbis ter-
rarum ad ratem confugiens, re-
misit saeculo semen natiuitatis,
manu tua gubernata.

Εὐλόγηται γὰρ ξύλον δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη.

Τὸ δὲ χειροποίητον ἐπικατάρατον αὐτό, καὶ ὁ ποιήσας αὐτό, ὅτι ὁ μὲν εἰργάζετο, τὸ δὲ φθαρτὸν Θεὸς ὠνομάθη.

Ἐν ἴσῳ μισητὰ Θεῷ καὶ ὁ ἀσεβῶν καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ.

Καὶ γὰρ τὸ πραχθὲν σὺν τῷ δράσαντι κολασθήσεται.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐν εἰδαλοῖς ἐθνῶν ἐπισκοπὴ ἔσται, ὅτι ἐν κτίσματι Θεοῦ εἰς βδελυγμα ἐγενήθησαν, καὶ εἰς σκάνδαλα

Benedictum est enim lignum,
per quod fit justitia.

Per manus autem quod fit,
maledictum est, ipsum, et qui
fecit illud: quoniam ille quidem
operatus est: illud autem cum
esset fragile, deus cognomina-
tum est.

Գալուսթ 2:12 1923թ. Տեղադրված

Գրկ ԳԻ
1941թ.
11/21 41մ

Ձի օրհնեալ է փայտն՝ որով
լինի արգարութիւն ,

Եւ ձեռագործն անիծեալ՝
ինքն , և որ արարն զնա . զի նա
արար , և սա եղծանելի՝ Աս-
տուած անուանեցաւ :

Առ հասարակ ատելի են Աս-
տուծոյ և ամալարշտեալն , և ամ-
սլարշտութիւն նորա :

Ձի գործն և գործելին առհա-
սարակ տանջեցին :

Վասն այնորիկ և 'ի կուռս հե-
թանոսաց այցելութիւն եղիցի . զի
'ի ձեջ Աստուծոյ արարածոց 'ի
գարշտութիւն եղեն , և 'ի գայթա-

Similiter enim odio sunt Deo,
et impius, et impietas ejus.

Et enim quod factum est,
cum illo, qui fecit, tormenta
patiatur.

Propter hoc, et in idolis na-
tionum erit visitatio, quoniam
in creatura Dei in abominatio-
nem facta sunt, et in scandala

գղութիւն որդւոց 33 մարդկան ,
 և յորոգայթս ոտից անզգամաց :

Ձի սկիզբն սրունկուծեան
 հնարագիտուծիւն կուոց է . և
 գիւտքնոցա՝ ասպականուծիւն կե-
 նաց :

Ձի ոչ էր 'ի սկզբանէ , և ոչ
 կացցէ յաւիտեան :

Նորակրօնուծեամբ մարդկան
 եմուտ յաշխարհս , և վասն այնո-
 ըիկ 'ի կարճոյ հնարեցաւ վախ-
 ճան նոցա :

Ձի տարաժամ սգով թախ-
 ծեալ հայր , վաղամեռիկ լինելոյ
 որդւոյ իւրոյ արար սպտիկեր . արդ-
 զայն ժամու զմեռեալ մարդն՝

animabus hominum, et in mu-
 scipulam pedibus insipientium.

Initium enim fornicationis est
 exquisitio idolorum, et adin-
 ventio illorum corruptio vitae
 est.

Non enim erant ab initio,
 neque erunt in perpetuum.

ψυχαῖς ἀνθρώπων, καί εἰς παγίδα
ποσὶν ἀφρόνων.

Ἄρχῆ γὰρ πορνείας ἐπίνοια
εἰδωλων, εὕρεσις δὲ αὐτῶν φθορά
ζωῆς.

Οὔτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὔτε εἰς
τὸν αἰῶνα ἔσται.

Κενοδοξία γὰρ ἀνθρώπων εἰ-
σηλθεν εἰς κόσμον, καὶ διὰ τοῦ-
το σύντομον αὐτῶν τέλος ἐπε-
νοήθη.

Ἄωρῳ γὰρ πένθει τρυχόμενος
πατήρ, τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέν-
τος τέκνου εἰκόνα ποιήσας, τὸν
τότε νεκρὸν ἄνθρωπον, νῦν ὡς

Supervacua enim ambitione
hominum intraverunt in orbem
terrarum: et ideo brevis illorum
finis est deliberatus.

Acerbo enim luctu dolens pa-
ter citò rapti filii fecit imagi-
nem, et mortuum tunc homi-
nem, nunc tanquam deum co-

Θεὸν ἐτίμησε, καὶ παρέδωκε τοῖς
ὑποχειρίοις μυστήρια, καὶ τελε-
τάς.

Εἶτα ἐν χρόνῳ κρατυνθέν τὸ
ἀσεβές ἔθος ὡς νόμος ἐφυλάχθη,
καὶ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐδρησκεύε-
το τὰ γλυπτὰ.

Οὕς ἐν ὄφει μὴ δυνάμενοι τι-
μᾶν ἄνθρωποι διὰ τὸ μακρὰν οἰ-
κεῖν, τὴν πόρρωθεν ὄψιν ἀνατυπω-
σάμενοι, ἐμφανῆ εἰκόνα τοῦ τι-
μωμένου βασιλέως ἐποίησαν, ἵνα
τὸν ἀπόντα ὡς παρόντα κολακεύω-
σι διὰ τῆς σπουδῆς.

luit, et constituit subditis sa-
cra, et sacrificia.

Deinde interveniente tempo-
re invalescens impia consuetudo,
tanquam lex custodita est, et
tyrannorum imperio colebantur
figmenta.

Quos in palam cum homines

այժմ իբրև զԱստուած պա-
տուեաց . և աւանդեաց իւրոց
հնազանդելոցն խորհուրդս և
նուէրս :

Ապա ժամանակաւ ձգեալ ամ-
պարիշտ սովորուածիւնն՝ իբրև զօ-
րէնս պահեցաւ , և բռնաւորաց
հրամանաւ կարգէին ՚ի պաշտօն
դրօշեալքն :

Զորս յանդիման պատուել ոչ
կարէին մարդիկ վասն հեռի բնա-
կելոյ՝ զբացական տեսիլն զնոյն օ-
րինակ քանդակեցին և դրօշեցին ,
և յայտնի պատկեր պատուելոյ
Թագաւորին արարին , զի իբրև
զմօտաւոր՝ զհեռաւորն ողորեա-
ցեն փուլթով :

honorare non possent, propter
hoc, quod longe habitarent; e-
longinquo, faciem figurantes, e-
videntem imaginem regis, quem
honorare volebant, fecerunt, ut
illi, qui aberat, tanquam prae-
senti adularentur per hanc so-
licitudinem.

Ի յաճախութիւնս պաշտամանս զանգէտանս յետ այնորիկ ճարտարին համարձակեաց առատութիւն արուեստգիտութեան :

Զի նա թերևս վասն զիշխանին կամեցեալ զմիտան հաճելոյ՝ բռնադատեաց արուեստիւնս ածել զնմանութիւնն 'ի գեղեցկութիւն :

Իսկ բազմութիւննս պատրեալ վասն պաշաճողութեան գործոյն՝ զայն որ յառաջ քան զսակաւ մի պատուեալ էր մարդն, այժմ պաշտօնս համարեցաւ :

Եւ այն եղև կենաց 'ի դարանակալութիւնս, և 'ի գայթաղութիւնս. զի որում յայնժամ առ

Provexit autem ad culturam et hos qui ignorabant artificis eximia diligentia.

Ille enim volens nimirum dominantis placere, elaboravit arte, ut similitudinem in melius revocaret.

Εἰς ἐπίτασιν δὲ θρησκείας καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας ἢ τοῦ τεχνίτου προετρέψατο φιλοτιμία.

Ὁ μὲν γὰρ τάχα τῷ κρατοῦντι βουλόμενος ἀρέσαι, ἐξεβιάσατο τῇ τέχνῃ τὴν ὁμοιότητα ἐπὶ τὸ κάλλιον.

Τὸ δὲ πλῆθος ἐφελκόμενον διὰ τὸ εὐχαρές τῆς ἐργασίας, τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον, νῦν σέβασμα ἐλογίσαντο.

Καὶ τοῦτο ἐγένετο τῷ βίῳ εἰς ἐνεδρον, ὅτι ἢ συμφορᾷ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι, τὸ

Multitudo autem adducta per speciem operis, eum, qui paulo ante honoratus erat homo, nunc numen aestimaverunt.

Et haec fuit vitae humanae deceptio, quoniam aut affectui, aut tyrannidi deservientes ho-

ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύ-
λοις περιέθεσαν.

Εἶτ' οὐκ ἤρκεσε αὐτοῖς τὸ πλα-
ναῖσθαι περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν,
ἀλλὰ καὶ ἐν μεγάλῳ ζῶντες ἀγνοίας
πολέμῳ, τὰ τσαῦτα κακὰ εἰρήνην
προσαγορεύουσιν.

Ἡ γὰρ τεκνοφόνους τελετὰς
ἢ κρύφια μυστήρια, ἢ ἐμμανεῖς
ἐξ ἄλλων δεσμῶν κώμους ἄγον-
τες,

Οὔτε βίους οὔτε γάμους ἔτι
καθαροὺς φυλάσσουν, ἕτερος
δ' ἕτερον ἢ λοχῶν ἀναιρεῖ, ἢ νο-

mines, incommunicabile nomen
lapidibus et lignis imposue-
runt.

Postea non suffecit errare
circa Dei scientiam: sed et in
magno viventes inscientiae bel-
lo tot et tanta mala pacem ap-
pellant.

վշտիբունութեան ծառայէին մարդիկ, արդ զանհաղորդական անունն քարանց և փայտից եղին :

Եւ այն ոչ եղև բաւական նոցա առ 'ի մոլորելոյ յԱստուծոյ գիտութենէն . այլ մինչ 'ի մեծի սպաւերազմի անգիտութեանն կէին, զայնսլիսի չարիս խաղաղութիւն անուանէին .

Կամ զորդեկոտոր նուէրսն, կամ զգաղտնի խորհուրդսն, կամ զմոլեգին յայլոց կրօնից անառակութիւնս բերեալ .

Ոչ զկեանս, և ոչ զամուսնութիւն տակաւին սուրբ սպհեն . այր զընկեր՝ կամ վարանեալ սպա

Aut enim filios suos sacrificantes, aut obscura sacrificia facientes, aut insaniae plenas ex aliis ritibus comessationes agentes,

Neque vitas, neque nuptias mundas jam custodiunt; et alius

նանէ, կամ գաղտապէս ցակա-
նեցուցանէ 34 :

Եւ ամենայն ինչ խառն 'ի
խուռն, արիւն և սպանութիւն,
գողութիւն և նենգութիւն, ա-
պականութիւն, անհաւատու-
թիւն, խռովութիւն, երգմնատու-
թիւն, աղմկութիւն բարեաց .

Երախտեաց անյիշատակու-
թիւն, ռգւոց պղծութիւն, ծնըն-
դեան փոփոխումն, ամուսնու-
թեանց անառակութիւն, շնու-
թիւն և գիջութիւն :

Զի անուն կռոցն և պաշտօն՝ 35
ամենայն չարի սկիզբն, և պատ-
ճառք, և կատարած է :

Կամ թէ ուրախ եղեալ՝ մոլին,

alium aut per insidias occidit,
aut adulterans contristat:

Et omnia commista sunt, san-
guis, et homicidium, furtum, et
dolus, corruptio, infidelitas, tur-
batio, perjurium, tumultus bo-
norum,

Gratiae immemoratio, anima-

θεύων ὀδυνᾶ.

Πάντα δ' ἐπιμιξ ἔχει αἶμα καὶ
φόνος, κλοπή καὶ δόλος, φθορά,
ἀπιστία, ταραχή, ἐπιορκία,

Θόρυβος ἀγαθῶν, χάριτος ἀ-
μνησία, ψυχῶν μiasμός, γενέσεως
ἐναλλαγὴ, γάμων ἀταξία, μοιχεία,
καὶ ἀσελγεια.

Ἡ γάρ τῶν ἀνωτέρων εἰδώλων
δρησκεία παντὸς ἀρχὴ κακοῦ καὶ
αἰτία καὶ πέρας ἐστίν.

Ἡ γάρ εὐφραινόμενοι μεμήνη-

rum inquinatio, nativitatis im-
mutatio, nuptiarum inordinatio,
moechia et impudicitia.

Infandorum enim cultura i-
dolorum omnis mali initium est,
et causa, et finis.

Aut enim dum laetantur, in-

σιν ἢ προφητεύουσι φευδῆ, ἢ ζῶ-
σιν ἀδίκως, ἢ ἐπιορκοῦσι ταχέως.

Ἀψύχοις γὰρ πεποιθότες εἰδώ-
λοις, κακῶς ὁμόσαντες, ἀδικησῆ-
ναι οὐ προσδέχονται.

Ἀμφότερα δὲ αὐτοὺς μετελεύ-
σεται τὰ δίκαια, ὅτι κακῶς ἐφρό-
νησαν περὶ Θεοῦ προσχόντες εἰδώ-
λοις, καὶ ἀδίκως ὤμοσαν ἐν δόλῳ
καταφρονήσαντες ὁσιότητος.

Οὐ γὰρ ἢ τῶν ὀμνυμένων δύνα-
μις, ἀλλ' ἢ τῶν ἀμαρτανόντων δί-
κη ἐπεξέρχεται αἰεὶ τῆν τῶν ἀδί-
κων παράβασιν.

saniunt; aut vaticinantur falsa,
aut vivunt injuste, aut perjurant
cito.

Dum enim confidunt idolis,
quae sine anima sunt; male ju-
rantes noceri se non sperant.

Utraque autem illos insequen-
tur jura, quoniam male sense-

կամ թէ մարդարէանան ստու-
թիւն, կամ թէ կեան անիրաւու-
թեամբ, կամ թէ 'ի սուտ երգումն
վաղվաղէն :

Ձի յանշունչ կուռսն յուսա-
ցեալք՝ երգնուն սուտ, և պատժի
ոչ ունին ակն :

Արդ երկոքեան յիրաւի եկեա-
ցեն 'ի վերայ նոցա . զի չարաչար
խորհեցան զԱստուծոյ՝ ունկնդիր
լեալ կռոցն, և սուտ երգուան 'ի
կուռսն՝ 36 արհամարհեալ զսրբ-
բութիւնն :

Ձի ոչ եթէ երգնլեացն զօ-
րութիւն, այլ մեղուցելոցն դա-
տաստան հանէ ընդ գլուխ զան-
իրաւացն յանցանս :

runt de Deo, attendentes idolis,
et injuste in idolo juraverunt con-
temnentes justitiam.

Non enim eorum, per quos ju-
ratur, virtus, sed peccantium ju-
dicium insurgit semper super in-
justorum praevaricationem.

15. Այլ դու Աստուած մեր՝
 քաղցր և ճշմարիտ, երկայնամիտ,
 և ողորմութեամբ դարմանես զա-
 մենայն:

Զի թէ մեղանչեմք՝ քո եմք .
 քանզի գիտեմք զզօրութիւն քո .
 բայց ոչ մեղիցուք՝ քանզի գի-
 տեմք, եթէ՛ի քում համարի եմք:

Զի և ճանաչելն իսկ զքեզ՝ բո-
 վանգակ արդարութիւն է, և գի-
 տելն զզօրութիւն քո՝ արմատան
 մահութեան:

Զի ոչ մոլորեցոյց զմեզ մարդ-
 կան չարարութեամբ հնարագիտու-
 թիւն, և ոչ ստուերագրացն ան-
 պտուղ աշխատութիւն, պատ-

15. Tu autem Deus noster,
 suavis, et verus es, et patiens,
 et in misericordia disponens o-
 mnia.

Et enim si peccaverimus, tui
 sumus, scientes potentiam tuam:
 non peccabimus autem scientes
 quoniam tui sumus deputati.

15. Σὺ δὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν κρηστός
καὶ ἀληθής, μακρόθυμος καὶ ἐν
ἐλέει διοικῶν τὰ πάντα.

Καὶ γὰρ εἴαν ἀμάρτωμεν, σοὶ
ἐσμεν, εἰδότες σου τὸ κράτος· οὐχ
ἀμαρτησόμεθα δέ, εἰδότες ὅτι σοὶ
λελογίσμεθα.

Τὸ γὰρ ἐπίστασθαί σε ὀλόκλη-
ρος δικαιοσύνη, καὶ εἰδέναι τὸ κρά-
τος σου ῥίζα ἀθανασίας.

Οὔτε γὰρ ἐπλάνησεν ἡμᾶς
ἀνθρώπων κακότεχνος ἐπίνοια,
οὔδ' ἐσκιαγράφων πόνος ἄκαρπος,
εἶδος σπιλωθέν χρώμασι διηλ-

Nosse enim te consummata ju-
stitia est, et scire virtutem tuam,
radix est immortalitatis.

Non enim in errorem indu-
xit nos hominum male artis
excogitatio, neque adumbran-
tium labor sine fructu effigies

λαγμένοις·

Ἦν ὄψις ἄφροσιν εἰς ὄρεξιν ἔρχεται, ποθεῖ τε νεκρᾶς εἰκόνας εἶδος ἄπνουν.

Κακῶν ἐρασταὶ ἀξιοί τε τοιούτων ἐλπίδων, καὶ οἱ ὀρῶντες, καὶ οἱ ποθοῦντες, καὶ οἱ σεβόμενοι.

Καὶ γὰρ κεραμεὺς ἀπαλὴν γῆν θλίβων ἐπίμοχθον, πλάσσει πρὸς ὑπηρεσίαν ἡμῶν ἕκαστον, ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ ἀνεπλάσατο τὰ τε τῶν καθαρῶν ἔργων δοῦλα σκεύη, τὰ τε ἐναντία, πάντ' ὁμοίως· τούτων δὲ ἑκατέρου τίς

sculpta per varios colores:

Quorum aspectus insensatis in concupiscentiam venit, et diligit mortuae imaginis effigiem sine anima.

Malorum amatores et digni, qui spem habeant in talibus, et qui faciunt, et qui diligunt,

կեր մենքենադործ՝ պէսպէս գու-
նիւք :

Որոց տեսիլն անմտաց ՚ի ցան-
կութիւն գայ, փափաքէ պատ-
կերի մեռելոյ անշունչ տեսլեան :

Չարեաց արուեստագէտք՝ 37
արժանի այնպիսի յուսոյ, և որք
գործենն, և որք փափաքեն, և
որք պաշտենն :

Քանզի և բրտի լմեալ զկակուղ
կաւն դնէ ՚ի վերայ գրգան, և
ստեղծանէ անօթ՝ առ իւրաքան-
չիւր ումէք սպասու մերոյ. սա-
կայն անդստին ՚ի կաւոյ ստեղծ,
կամ թէ սրբութեանց ինչ ՚ի սպա-
սաւորութեան անօթս, կամ թէ

et qui colunt.

Nam et figulus mollem ter-
ram premens laboriose fingit
ad usum nostrum unumquod-
que vas: sed de eodem luto fin-
xit et ea quae mundis operibus
serviunt vasa, et similiter omnia
quae his sunt contraria: horum

գործոյից, կամ թէ ամենևին նոցին հակառակ ըստ նմին օրինակի. և 'ի նոցանէ ըստ իւրաքանչիւր ումեք են պէտքն. դատաւոր կաւագործն է.

Եւ վշտահան՝ զի 'ի զուր 'ի նմին կաւոյ Աստուած ստեղծանէ. որ յառաջ քան զփոքր մի յերկրէ եղեալ՝ յետ սակաւ միոյ 'ի նոյն երթայ ուստի առան, և զպարտս ոգւոյ պահանջեալ:

Այլ կայ 'ի նմա հոգ՝ ոչ զի աշխատելոցն է, և ոչ զի սակաւավախճան կեանս ունի, այլ զի ընդ ոսկերիչս և ընդ արծաթաձոյլս հակառակի, և պղնձաստեղ-

autem utriusque, quis cuiusque sit usus, iudex est figulus.

Et male laborans deum vanum fingit de eodem luto, ille, qui paulo ante de terra factus, post pusillum abit in eam, un-

ἐκάστου ἐστὶν ἢ χρῆσις, κριτῆς ὁ
πηλουργός.

Καὶ κακόμοχος Θεὸν μα-
ταιὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ πλάσσει πη-
λοῦ, ὅς πρό μικροῦ ἐκ γῆς γεν-
νηθεὶς μετ' ὀλίγον πορεύεται ἐξ ἧς
ἐλήφθη, τὸ τῆς ψυχῆς ἀπαιτη-
θεὶς χρέος.

Ἄλλ' ἐστὶν αὐτῷ φροντὶς οὐχ
ὅτι μέλλει κάμνεν, οὐδ' ὅτι βρα-
χυτελῆ βίον ἔχει, ἀλλ' ἀντερεί-
δεται μὲν χρυσοουργοῖς καὶ ἀργυ-
ροχόοις, χαλκοπλάστας τε μιμῆ-

de acceptus est, repetitus animae
debitum.

Sed cura est illi, non quia
laboraturus est, neque quoniam
brevis ipsi vita est: sed concer-
tat aurificibus, et argentariis,
et aerarios imitatur, et gloriam

ται, καὶ δόξαν ἠγεῖται ὅτι κίβδηλα πλάσσει.

Σποδὸς καρδία αὐτοῦ, καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἢ ἐλπίς αὐτοῦ, πηλοῦ τε ἀτιμότερος ὁ βίος αὐτοῦ.

Ὅτι ἠγνόησε τὸν πλάσαντα αὐτόν, καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν, καὶ ἐμφυσήσαντα πνεῦμά ζωτικόν.

Ἄλλ' ἐλογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν καὶ τὸν βίον πανηγυρισμὸν ἐπικερδῆ. Δεῖν γάρ, φησιν, ὅθεν δὴ καὶ ἐκ κακοῦ πορίζειν.

Οὗτος γὰρ παρά πάντα οἶδεν

putat, quoniam res adulterinas fingit.

Cinis est cor ejus, et terra magis supervacua spes illius, et luto vilior vita illius.

Quoniam ignoravit eum qui se finxit, et qui inspiravit sibi

Ժայ 38 նմանէ, և փառս համարի՝
զի զգարչելիսն ստեղծանէ :

Մոխիր է սիրտ նորա, և հող
արհամարհեալ յոյս նորա, և քան
զկաւն անարգագոյն կեանքնորա.

Զի ոչ ծանեաւ զստեղծիչն իւր,
և ոչ զայն որ շնչեաց ՚ի նա զշունչն
ազդեցութեան, և որ փչեացն ՚ի
նա հոգի կենդանական :

Այլ իսալ համարեցան զկեն-
դանութիւն մեր, և զկեանս՝ տօ-
նավաճառ շահից. զի Պարտ է, ա-
սեն՝ ուստի և իցէ, թէսպէտ և ՚ի
չարեաց իցէ՝ շահել ինչ :

Եւ նա քան զամենեսին առա-

animam, quae operatur, et qui
insufflavit spiritum vitalem.

Sed aestimaverunt lusum esse
vitam nostram, et vitae modum
nundinas compositas ad lucrum:
Oportere enim, dicunt, undecum-
que, etiam ex malo acquirere.

Hic enim scit super omnes se

ւել գիտէ, թէ մեղանչէ, 'ի հողե-
ղէն նիւթոյ գիւրաբէկ անօթս և
գրօշեալս գործէ :

Եւ ամենեքին անմտագոյնք և
խօլք են քան զանձն տղայոյ :
Թշնամիք ժողովրդեան քոյ բըռ-
նադատեցին զնա :

Զի և զամենայն կուռս հե-
թանոսաց Աստուածս համարե-
ցան . որոց և ոչ աչաց պիտանու-
թիւն էր 'ի տեսանել, և ոչ ունչք
առ 'ի ձգելոյ զօդ, և ոչ ականջք
առ 'ի լսել, և ոչ մատունք ձե-
ռաց առ 'ի շօշափելոյ, և ոտք նո-
ցա դատարկացեալք 'ի գնալոյ :

Քանզի մարդ արար զնոսա, և

delinquere, qui ex terrae ma-
teria fragilia vasa et sculptilia
fingit.

Omnes autem insipientes et
infelices super animam infan-
tis, inimici populi tui, imperan-
tes ei.

Quoniam et idola omnium
nationum Deos aestimaverunt,

ὅτι ἀμαρτάνει, ἤλης γεώδους εὐ-
 θραυστα σκεύη καὶ γλυπτὰ δη-
 μιουργῶν.

Πάντες δ' ἀφρονέστατοι καὶ τά-
 λανες ὑπὲρ ψυχὴν νηπίου, οἳ ἐχ-
 θροὶ τοῦ λαοῦ σου καταδυναστεύ-
 σαντες αὐτόν.

Ὅτι πάντα εἰδῶλα τῶν ἐθνῶν
 ἐλογίσαντο Θεοὺς, οἷς οὔτε ὀμ-
 μάτων χρῆσις εἰς ὄρασιν, οὔτε
 ῥῖνες εἰς συνολκὴν ἀέρος, οὔτε ὠ-
 τα ἀκούειν, οὔτε δάκτυλοι χειρῶν
 εἰς ψηλάφησιν, καὶ οἱ πόδες αὐτῶν
 ἀργοὶ πρὸς ἐπίβασιν.

Ἄνθρωπος γὰρ ἐποίησεν αὐ-

quibus neque oculorum usus est
 ad videndum, neque nares ad
 percipiendum spiritum, neque
 aures ad audiendum, neque di-
 giti in manibus ad tractandum,
 sed et pedes eorum pigri ad am-
 bulandum.

Homo enim fecit illos: et qui

τούς, καὶ τὸ πνεῦμα δεδανεισμέ-
νος ἔπλασεν αὐτούς· οὐδεὶς γὰρ
ἀνθρώπων ὅμοιον ἰσχύει πλάσαι
Θεόν.

Θνητὸς δὲ ὢν νεκρὸν ἐργάζεται
χερσὶν ἀνόμοις· κρείττων γὰρ ἐ-
στὶ τῶν σεβασμάτων αὐτοῦ, ὢν
αὐτὸς μὲν ἔζησεν, ἐκεῖνα δὲ οὐ-
δέποτε.

Καὶ τὰ ζῶα δὲ τὰ ἔχθιστα σέ-
βονται, ἄνοια γὰρ συγκρινόμενα
τῶν ἄλλων ἐστὶ χείρονα.

Οὐδ' ὅσον ἐπιποθεῖσαι ὡς ἐν
ζώων ὄφει καλὰ τυγχάνει, ἐκπέ-

spiritum mutuatus est, is finxit
illos. Nemo enim sibi similem
homo potest Deum fingere.

Cum sit autem mortalis, mor-
tuum fingit manibus iniquis. Me-
lior est enim ipse iis quos co-

ողի մուրացիկ ստեղծ զնոսա . և
 ոչ ոք 'ի մարդկանէ կարող է ստեղ-
 ծանել նմանութիւն Աստուծոյ :

Քանզի մահկանացու է , և
 զմեռեալ գործ գործէ անօրէն
 ձեռք . զի ինքն լաւ է քան զպաշ-
 տամունս իւր . յորոց ինքն կեն-
 գանի է , և նոքա ոչ երբէք :

Նա և զգարչելի անասունան
 պաշտեն , և այն է անհնարին ան-
 մտութիւն , զի թէ ընդ այլն
 կշռեսցին՝ վատթարագոյն գտա-
 նին :

Ոչ որպէս ցանկանան , այնպի-
 սի գեղեցկութիւնք 'ի կերպարանս

lit : quoniam ipse quidem vixit,
 illi autem nunquam.

Sed et animalia miserrima co-
 lunt : dementia enim comparata
 aliis sunt deteriora.

Neque , quatenus desideren-
 tur , tanquam in animalium

անասնոցն իցեն, բայց զի վրիպե-
ցան յԱստուծոյ գովութենէն, և
'ի նորին օրհնութենէն :

16. Վասն այնորիկ ըստ նմին
նմանութեան արժանապէս տան-
ջեցան . և վասն բազմութեան
ճճեացն գանալից եղեն :

Փոխանակ այնր տանջանաց դիւ-
րեցեր ժողովրդեան քում, 'ի ցան-
կութիւն տենչանաց՝ նորաճաշակ
կերակուր սլտարաստեցեր զըորա-
մարդին :

Զի նոքա ցանկացեալք կերա-
կրոց՝ ցուցելովքն, որ առաքեցաւ
նոցա, և 'ի կարևոր կերակրոյ ցան-
կութենէն արգելցին . և սոքա առ

aspectu bona sunt: effugerunt au-
tem et Dei laudem, et benedictio-
nem ejus.

16. Propter hoc per similia pas-
si sunt digne tormenta, et per
multitudinem bestiarum exterminati sunt.

Pro quibus tormentis bene

φευγε δὲ καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ἔπαινον
καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ.

16. Διὰ τοῦτο δι' ὁμοίων ἐκο-
λάσθησαν ἀξίως, καὶ διὰ πλήθους
κνωδάλων ἐβασανίσθησαν.

Ἄνδ' ἧς κολάσεως εὐεργετήσας
τὸν λαόν σου, εἰς ἐπιθυμίαν ὀρέ-
ξεως ξένην γεῦσιν, τροφὴν ἠτοιμά-
σας ὀρτυγομήτραν,

Ἴνα ἐκεῖνοι μὲν ἐπιθυμοῦντες
τροφὴν, διὰ τὴν δειχθεῖσαν τῶν
ἐπαπεσταλμένων, καὶ τὴν ἀ-
ναγκαίαν ὀρεξιν ἀποστρέφονται,

disposuisti populum tuum, qui-
bus in concupiscentia appetitus,
novum saporem escam parasti or-
tygometrā :

Ut illi quidem concupiscen-
tes escam, propter odiosam de-
formitatem eorum quae immis-
sa sunt, etiam a necessaria con-

οὗτοι δὲ ἐπ' ὀλίγον ἐνδεεῖς γενόμενοι καὶ ξένης μετάσχωσι γεύσεως.

Ἔδει γὰρ ἐκείνοις μὲν ἀπαιτήτητον ἐνδειαν ἐπελθεῖν τυραννοῦσι, τούτοις δὲ μόνον δειχθῆναι πῶς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐβασανίζοντο.

Καὶ γὰρ ὅτε αὐτοῖς δεινὸς ἐπῆλθε θηρίων θυμὸς, δῆγμασί τε σκολιῶν διεφθείροντο ὄφρων, οὐ μέχρι τέλους ἔμεινεν ἡ ὀργή σου.

Εἰς νουθεσίαν δὲ πρὸς ὀλίγον ἐταράχθησαν, σύμβολον ἔχον-

cupiscentia averterentur: hi autem in brevi inopes facti etiam novam gustarent escam.

Oportebat enim illis quidem inevitabilem supervenire inopiam exercentibus tyrannidem, his autem tantum ostendi, quemadmo-

սակաւ մի կարօտացեալք՝ ՚ի նոր
ճաշական վայելեցեն :

Ձի պարտ էր ՚ի վերայ նոցա
անհրաժեշտ կարօտութեն գալ,
քանզի բռնանային . և սոցա ցու-
ցանել միայն , թէ որպէս սոցա
թշնամիքն տանջիցին :

Քանզի յորժամ նոցա անհնա-
րին բարկութիւն գազանացն ե-
հաս ՚ի վերայ , հարուածովք կա-
մակոր օձիցն սատակէին .

Ոչ մինչ ՚ի սպառ յամեաց
բարկութիւն քո , այլ ՚ի խրատ

dum inimici ipsorum exterminabantur.

Et enim cum his supervenit
saeva bestiarum ira, et morsibus
perversorum colubrorum exter-
minabantur.

Non usque in finem ira tua

առ սակաւ յի խռովեցան, զի նշա-
նակ փրկութեան ունիցին, առ 'ի
յիշեւոյ զպատուիրանս օրինաց
քոց :

Զի որ դառնայրն՝ ոչ վասն այնր
զոր տեսանէրն ապրէր, այլ վասն
քո՝ որ ամենեցուն փրկիչդ ես :

Եւ այնու հաւանեցուցեր ըզ-
թշնամիսն մեր, եթէ դու ես որ
փրկես յամենայն չարէ :

Զի զոմանս մարտոյ և մկանց
կոտորեցին հարուածք, և ոչ գը-
տաւ բժշկութիւն անձանց նո-
ցա. զի արժանի էին յայնպիսեացն
տանջեւոյ :

Բայց որդւոց քոց՝ և ոչ թու-

permansit : sed ad correptionem
in brevi turbati sunt, signum
habentes salutis ad commemora-
tionem mandati legis tuae.

Qui enim conversus est, non
per hoc, quod videbat, salva-
batur, sed per te omnium salva-
torem.

Et in hoc autem ostendisti ini-

τες σωτηρίας, εἰς ἀνάμνησιν ἐν-
τολῆς νόμου σου.

Ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ διὰ τὸ
θεωρούμενον ἐσώζετο, ἀλλὰ διὰ σέ
τὸν πάντων σωτήρα.

Καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἔπεισας τοὺς
ἐχθρούς ἡμῶν, ὅτι σὺ εἶ ὁ ῥυό-
μενος ἐκ παντὸς κακοῦ.

Ὅους μὲν γὰρ ἀκρίδων καὶ
μυιῶν ἀπέκτεινε δῆγματα, καὶ
οὐχ εὐρέσθη ἴαμα τῇ ψυχῇ αὐτῶν,
ὅτι ἄξιοι ἦσαν ὑπὸ τοιούτων κολα-
σθῆναι.

Τοὺς δὲ ὑγύς σου οὐδὲ ἰοβό-

*micis nostris, quia tu es qui li-
beras ab omni malo.*

Illos enim locustarum et mu-
scarum occiderunt morsus, et non
est inventa sanitas animae illo-
rum, quia digni erant ab hujus-
modi exterminari.

Filios autem tuos, nec vene-

λων δρακόντων ἐνίκησαν ὀδόντες,
τὸ ἔλεος γάρ σου ἀντιπαρῆλθε καὶ
ἰάσατο αὐτούς.

Εἰς γὰρ ὑπόμνησιν τῶν λογίων
σου ἐνεκεντριζοντο, καὶ ὀξέως διε-
σώζοντο, ἵνα μὴ εἰς βαθεῖαν ἐμπε-
σόντες λήθην, ἀπερίσπαστοι γένων-
ται τῆς σῆς εὐεργεσίας.

Καὶ γὰρ οὔτε βοτάνη οὔτε μά-
λαγμα ἐθεράπευσεν αὐτούς, ἀλ-
λά ὁ σός, Κύριε, λόγος ὁ πάντα
ἰώμενος.

Σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐξου-
σίαν ἔχεις, καὶ κατὰγεις εἰς πύλας
ἄδου καὶ ἀνάγεις.

natorum draconum vicerunt
dentes: misericordia enim tua
ex adverso adveniens sanabat
illos.

In memoriam enim sermo-
num tuorum examinabantur,
et velociter salvabantur, ne in
altam incidentes oblivionem non

նաւոր վիշապացն յաղթեցին ժա-
նիք, և ողորմութիւն քո անջրպե-
տեաց, և բժշկեաց զնոսա :

Զի՛ ՚ի յիշատակ բանից քոց ան-
դրէն պատուաստէին, և վաղվա-
ղակի փրկէին. զի մի՛ ՚ի խոր մո-
ռացումն անկանիցին, և անպա-
տըսպարանք լինիցին ՚ի քումմէ
բարերարութենէդ :

Քանզի ոչ դեղք, և ոչ սպե-
ղանիք բժշկեցին զնոսա. այլ քո,
Տէր, բանդ՝ որ զամենայն բժշկէ :

Քանզի կենաց և մահու դու
ունիս իշխանութիւն. իջուցանես
՚ի դժոխս 39, և հանես :

possent uti tuo adiutorio.

Etenim neque herba, neque
malagma sanavit eos, sed tuus,
Domine, sermo, qui sanat om-
nia.

Tu enim vitae et mortis ha-
bes potestatem, et deducis ad
portas inferni, et reducis.

Այլ մարդ սպանանէ չարութեամբ իւրով. և ելեալ ոգին՝ անդրէն ոչ դառնայ, և ոչ սպարանի շունչն գրաւեալ:

Քանզի ՚ի քումմէ ձեռանէ փախչել անհնարին է:

Ուրանան գիտել զքեզ ամպարիշտք, բայց զօրութեամբ բազկի քոյ տանջեցան, նոր անձրևօք կարկտի, և անհրաժեշտ շառաչմամբք հալածեալք, և հրովք ծախեալք:

Եւ որ ինչ նորանշան սքանչելին էր, զի յամենաշիջոյց ջուրն առաւել գործէր հուրն. զի վերամարտիկ արդարոց է աշխարհ:

Homo autem occidit quidem per malitiam suam, egressum autem spiritum non facit reverti, nec revocat animam, quae recepta est.

Sed tuam manum effugere impossibile est.

Negantes enim nosse te impii, per fortitudinem brachii

"Ανθρωπος δὲ ἀποκτέννει μὲν τῇ κακίᾳ αὐτοῦ, ἐξέλθόν δὲ πνεῦμα οὐκ ἀναστρέφει, οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν παραληφθεῖσαν.

Τὴν δὲ σὴν χεῖρα φυγεῖν ἀδύνατόν ἐστίν.

Ἄρνούμενοι γάρ σε εἰδέναι ἀσεβεῖς, ἐν ἰσχυρῷ βραχίονός σου ἐμαστιγώθησαν, ξένοις ὑετοῖς καὶ χαλάζαις καὶ ὄμβροις διωκόμενοι ἀπαραιτήτοις, καὶ πυρὶ καταναλισκόμενοι.

Τὸ γὰρ παραδοξότατον, ἐν τῷ πάντα σβεννῦντι ὕδατι πλεῖον ἐνήργει τὸ πῦρ· ὑπέρμαχος γὰρ ὁ κόσμος ἐστὶ δικαίων.

tui flagellati sunt, novis pluviis, et grandinibus, et imbribus persecutionem passi inevitabilibus, et per ignem consumpti.

Quod enim maxime mirabile erat, in aqua, quae omnia extinguit, plus ignis valebat: vindex enim est orbis, justorum.

Ποτέ μὲν γὰρ ἡμεροῦτο φλόξ,
ἵνα μὴ καταφλέξῃ τὰ ἐπ' ἀσεβεῖς
ἀπεσταλμένα ζῶα· ἀλλ' αὐτοὶ
βλέποντες ἴδωσιν, ὅτι Θεοῦ κρίσει
ἐλαύνονται.

Ποτέ δὲ καὶ μεταξὺ ὕδατος
ὑπὲρ τὴν πυρὸς δύναμιν φλέγει,
ἵνα ἀδίκου γῆς γεννήματα δια-
φθεῖρη.

Ἄνδ' ὧν ἀγγέλων τροφήν ἐψώ-
μισας τὸν λαόν σου, καὶ ἔτοιμον
ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ παρέσχες αὐ-
τοῖς ἀκοπιάστως, πᾶσαν ἡδονὴν
ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἀρμό-
νιον γεῦσιν.

Quodam enim tempore man-
suetabatur quidem ignis, ne
combureret, quae ad impios
missa erant, animalia: sed ut
ipsi videntes scirent, quoniam
Dei iudicio patiuntur persecu-
tionem.

Quodam autem tempore, et
in aqua supra virtutem ignis

Երբեմն ընտանեկայր բոցն , զի մի այրիցէ զարձակեալ գազանսն 'ի վերայ ամպարշտոց , այլ նոքա հայեցեալ տեսանէին , թէ Աստուծոյ դատաստանաւն խուճապին :

Եւ երբեմն 'ի մէջ ջրոյն առաւել քան զզօրութիւն հրոյ բորբոքէր , զի զմեղանչական երկրին զարդիւնս ասպականեացէ :

Ընդ որոյ կերակուր հրեշտակաց ջամբեցեր ժողովրդեան քում , և զսպարաստական հացն յերկնից ետուրնոցա առանց ջանալոյ՝ առ ամենայն ցանկութիւն բաւական , և առ ամենայն հանդերձանս ճաշակաց :

ardebat, ut iniquae terrae germina exterminaret.

Pro quibus angelorum escanutrivisti populum tuum, et paratum panem de caelo praestitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, et accommodatum ad omnem gustum.

Զի քո գոյաւորութիւնդ առ
քո որդիսն եցոյց զքաղցրութիւն՝
բստ մատուցանելոյ ցանկութէն
արբանեկեալ, առ որ զինչ ոք և
կամեր՝ խառնէր :

Զիւն և սառն կային ընդդէմ
հրոյ՝ և ոչ հալէին . զի ծանիցուք,
թէ զպտուղ թշնամեացն ասպա-
կանէր հուրն՝ բորբոքեալ ընդ
կարկտի, և փայլատակեալ ՚ի մէջ
ջրոյ :

Եւ այն դարձեալ՝ զի արդարք
կերակրեսցին, և զիւր զօրութիւնն
մոռանայցէ :

Զի քո արարած քեզ Արարչիդ

Substantia enim tua dulcedi-
nem tuam in filios ostendebat: et
deseruiens uniuscujusque volun-
tati, ad quod quisque volebat,
convertebatur.

Nix autem et glacies susti-
nebant vim ignis, et non ta-
bescebant, ut scirent, quoniam

Ἡ μὲν γὰρ ὑπόστασις σου τὴν σὴν πρὸς τέκνα ἐνεφάνιζεν γλυκύτητα, τῇ δὲ τοῦ προσφερομένου ἐπιθυμία ὑπηρετῶν, πρὸς ὃ τις ἐβούλετο μετεκινᾶτο.

Χιών δὲ καὶ κρύσταλλος ὑπέμεινε πῦρ, καὶ οὐκ ἐτήκετο, ἵνα γνῶσιν ὅτι τοὺς τῶν ἐχθρῶν καρπούς κατέφθειρε πῦρ φλεγόμενον, ἐν τῇ χαλάζῃ καὶ ἐν τοῖς ὑετοῖς διαστράπτων.

Τοῦτο πάλιν δ' ἵνα τραφῶσι δίκαιοι, καὶ τῆς ἰδίας ἐπιλελησθαι δυνάμεως.

Ἡ γὰρ κτίσις σοι τῷ Ποιή-

fructus inimicorum exterminabat ignis ardens, in grandine et in pluviis coruscans.

Hic autem iterum, ut nutrirentur justi, etiam suae virtutis oblitus est.

Creatura enim tibi Factori

σαντι ὑπηρετοῦσα, ἐπιτείνεται εἰς κόλασιν κατὰ τῶν ἀδίκων, καὶ ἀνίεται εἰς εὐεργεσίαν ὑπὲρ τῶν εἰς σὲ πεποιθότων.

Διὰ τοῦτο καὶ τότε εἰς πάντα μεταλλευομένη, τῇ παστοτρόφῳ σου δωρεὰ ὑπηρετεῖ, πρὸς τὴν τῶν δεομένων θέλησιν.

"Ἴνα μάθωσιν οἱ υἱοὶ σου, οὓς ἠγάπησας, Κύριε, ὅτι οὐχ αἱ γενέσεις τῶν καρπῶν τρέφουσιν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ῥῆμά σου τοὺς σοὶ πιστεύοντας διατηρεῖ.

Τὸ γὰρ ὑπὸ πυρός μὴ φθειρό-

deserviens, excandescit in tormentum adversus injustos, et lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt.

Propter hoc et tunc in omnia transfigurata omnium nutrici gratiae tuae deservebat,

արբանեկէ, և սաստկանայ 'ի տան,
 ջանս անիրաւաց, և օրհնի 'ի բա-
 րերարու թիւն փոխանակ 'ի քեզն
 յուսացելոց :

Վասն այնորիկ և յայնժամ
 յամենայն ինչ փոխեալ ամենա-
 կերակրիչ պարգևիդ քում լինէր
 սպասաւոր, առ 'ի կամս քոյոցն
 կարօտելոց :

Ձի ուսանիցին որդեքն քո՝ զոր
 դու սիրեցեր, Տէր, զի ոչ եթէ
 արարք արմտեաց կերակրեն ըզ-
 մարդ, այլ քո բանդ զհաւատա-
 ցեալսն 'ի քեզ պահէ :

Ձի որ 'ի հրոյն ոչ ապականէր,

ad voluntatem eorum qui desi-
 derabant ;

Ut scirent filii tui, quos dile-
 xisti, Domine, quoniam non na-
 tivitates fructuum pascunt homi-
 nem, sed sermo tuus hos, qui
 in te crediderunt, conservat.

Quod enim ab igne non po-

վայրապար 'ի դոյզն ճառագայ-
թից արեգականն ջեռեալ հալէր:

Որպէս զի յայտ լիցի՝ թէ սարա-
է կանխեւ նախ քան զարեգակն
'ի գովութիւն 40 քո, և յառաջ
քան զծագել լուսոյ յանգիման
լինել քեզ:

Զի յոյս անշնորհակալին իբրև
զսառն ձմերայնոյ հալէսցի, և
ծորեացէ իբրև զջուր անպիտան:

17. Զի մեծամեծ են դատաս-
տանք քո և դժուարապատումք,
վասն այնորիկ անձինք անխրատք
մոլորեցան:

terat exterminari, statim ab e-
xiguo solis radio calefactum ta-
bescebat:

Ut notum esset, quoniam o-
portet praevenire solem ad be-
nedictionem tuam, et ad ortum
lucis te adorare.

μενον, ἀπλῶς ὑπὸ βραχείας ἀκ-
τῖνος ἡλίου θερμαινόμενον ἐτή-
κετο.

"Ὅπως γνωστόν ἦ, ὅτι δεῖ φθά-
νειν τὸν ἥλιον ἐπ' εὐχαριστίαν σου,
καὶ πρὸς ἀνατολήν φωτὸς ἐντυγχά-
νειν σοι.

Ἀχαρίστου γὰρ ἐλπίς ὡς χειμε-
ρινή πάχνη τακῆσεται, καὶ ῥυήσε-
ται ὡς ὕδωρ ἀχρηστον.

17. Μεγάλαι γάρ σου αἰ κρί-
σεις καὶ δυσδιήγητοι· διὰ τοῦ-
το ἀπαίδευτοι ψυχαὶ ἐπλανήθη-
σαν.

Ingrati enim spes, tanquam
hybernalis glacies, tabescet, et
disperiet tanquam aqua super-
vacua.

17. Magna enim sunt judicia
tua, et inenarrabilia: propter
hoc indisciplinatae animae erra-
verunt.

Υπειληφότες γὰρ καταδυναστεύειν ἔθνος ἅγιον ἄνομοι, δέσμοιοι σκότους καὶ μακρᾶς πεδῆται νυκτός, κατακλεισθέντες ὀρόφοις, φυγάδες τῆς αἰωνίου προνοίας ἔκειντο.

Λανθάνειν γὰρ νομιζόντες ἐπὶ κρυφαίοις ἁμαρτήμασιν, ἀφεγγεῖ λήθης παρακαλύμματι ἐσκορπίσθησαν, θαμβούμενοι δεινῶς καὶ ἰνδάλμασιν ἐκταρασσομένοι.

Οὐδὲ γὰρ ὁ κατέχων αὐτοὺς μυχὸς ἀφόβους διεφύλασσε, ἦχοι δὲ καταράσσοντες αὐτοὺς πε-

Dum enim persuasum habent iniqui dominari nationi sanctae: vinculis tenebrarum, et longae noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetuae providentiae, jacuerunt.

Dum enim putant se latere

Կարծեցին բռնադատել զաղզն սուրբ անօրէնք, կապեալք խաւարի, և կաշկանդեալք երկայն գիշերոյ, արգելեալք ընդ յարկօք, փախստականք 'ի յաւիտեանական տեսչութենէն՝ անկեալ դնէին :

Զի զօղեալ 41 համարէին ընդ գաղտնեօք մեղաց, ընդ անճաճանչ յիմարութեան 42 առագաստաւ ցրուեցան, անհնարինս յիմարեալք, և խուճապիւք խուժեալք 43 :

Քանզի և ոչ՝ որ ունէր զնոսա մութն, աներկիւղս սլահեաց. զի բոմբիւնք շուրջ զնոքօք սլահեալ

in obscuris peccatis; tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende, et spectris conturbati.

Neque enim quae continebat illos spelunca, sine timore custodiebat: sed sonitus cum im-

սրարբեցուցանէին, և ցնորք ան-
ժախտք խոժոռադիմացն 44 երե-
ւէին :

Եւ հրոյ և ոչ մի ինչ բռնու-
թիւն կարաց լուսաւորել. և ոչ
խարուկածին 45 բորբոքեալ բոցք
հանդարտէին լըջացուցանել զտը-
խուր գիշերն :

Բայց միայն երևէր նոցա ին-
քնակաց խարոյկ լի երկիւղիւ.
զարհուրեալք յաներևոյթ տես-
լենէն այնորիկ, համարէին չար
ևս քան զոր տեսանէինն :

Ի դիւթական արուեստի խա-
բէութիւնս անկանէին, և ՚ի խոր-

petu descendentes ipsis obstrepe-
bant, et visiones tristes moestis
vultibus apparebant.

Et ignis quidem nulla vis po-
terat lumen praeberere, nec side-
rum limpidae flammae illumina-
re poterant illam noctem hor-
rendam.

ριεκόμπουν, καὶ φάσματα ἀμει-
δήτοις κατηφῆ προσώποις ἐνεφα-
νίζετο.

Καὶ πυρός μὲν οὐδεμία βία κα-
τίσχυε φωτίζειν, οὔτε ἄστρον
ἐκλαμπροὶ φλόγες καταυγάζειν
ὑπέμενον τὴν στυγνὴν ἐκείνην
νύκτα.

Διεφαίνετο δ' αὐτοῖς μόνον αὐ-
τομάτη πυρὰ φόβου πλήρης, ἐκ-
δειματούμενοι δὲ τῆς μὴ θεωρου-
μένης ἐκείνης ὄψεως, ἠγοῦντο χεί-
ρω τὰ βλεπόμενα.

Μαγικῆς δὲ ἐμπαίγματα κα-
τέκειντο τέχνης, καὶ τῆς ἐπὶ φρο-

Apparebat autem illis tantum
subitaneus ignis timore plenus:
et timore percussi illius, quae
non videbatur, speciei, aesti-
mabant deteriora esse quae vi-
debantur.

Magicae autem artis illusio-
nes jacebant, et jactantiae de

νήσει ἀλαζονείας ἔλεγχος ἐφύβρι-
στος.

Οἱ γὰρ ὑπισχνούμενοι δείματα
καὶ ταραχὰς ἀπελαύνειν ψυχῆς
νοσοῦσης, οὗτοι καταγέλαστον εὐ-
λάβειαν ἐνόσουν.

Καὶ γὰρ εἰ μηδὲν αὐτοὺς τερα-
τῶδες ἐφόβει, κνωδάλων παρόδοις
καὶ ἔρπετῶν συριγμοῖς ἐκσεσοβη-
μένοι,

Διώλλυντο ἔντρομοι καὶ τὸν μη-
δαμόθεν φευκτὸν ἀέρα προσιδεῖν
ἀρνούμενοι.

Δειλὸν γὰρ ἰδίως πονηρία μαρ-
τυρεῖ καταδικαζομένη, αἰεὶ δὲ προ-

sapientia erat correptio cum con-
tumelia.

Illi enim qui promittebant
timores, et turbationes expellere
ab anima languente, hi ridiculo
timore languebant.

Nam et si nihil illos turbu-
lentum terrefaciebat ; transitu

հուրդս ամբարհաւաճութեան՝
կշտամբութիւն թշնամանալից:

Զի որք խոստանային զարհա-
ւիրս և զխռովութիւնս հալածել
յանձնէ աստացելոց, նորքա ըզ-
ծաղրալից երկիւղն աստանային:

Զի թէպէտ և ոչ ինչ նորանշան
զարհուրեցուցանէր, ճճեաց ան-
ցիւ, և սողնոց շնամբ խուճա-
պեալք

Եւ դողացեալք սատակէին .
և յանուրեք յանփախուստ 46 օդն
հայելոյ ուրանային:

Զի երկչոտին առանձին իմն չա-
րութիւն ինքեամբ վկայէ դատա-

animalium et serpentum sibi-
latione commoti, tremebundi pe-
ribant:

Etiam aërem, quem nulla ra-
tione quis effugere posset, negan-
tes videre.

Cum sit enim proprie timi-
da nequitia, dat testimonium

պարտեալ . միշտ կանխէ զանհնարինս՝ նեղեալ 'ի խղճէ մտաց :

Քանզի ոչ ինչ է երկիւղ , եթէ ոչ մասնութիւն մտացն օգնականութեանց :

Մինչդեռ 'ի ներքս է , սակաւ ինչ է ակնկալութիւն , և բազում համարի զանգիտութեանցն 47 , որ ածէ 'ի վերայ զպատճառս տանջանացն :

Եւ նոքա զանհնարին զգիշերն , և յանմատուցից 48 մթից դժոխացն հասելոց 49 'ի վերայ՝ զնոյն քունն ննջեցին :

Էր զի նշանօք ցնորիցն պակ-

condemnata: semper autem praesumit saeva, perturbata per conscientiam.

Nihil enim est timor, nisi proditio auxiliorum, quae a cogitatione.

Et, dum ab intra minor est expectatio, majorem computat

σειληφε τὰ χαλεπὰ συνεχομένη τῇ
συνειδήσει.

Οὐδὲν γάρ ἐστὶ φόβος, εἰ μὴ
προκοσία τῶν ἀπὸ λογισμοῦ βοη-
θημάτων.

Ἐνδοθεν δὲ οὐσα ἥττων ἢ προ-
οδοκία, πλείονα λογίζεται τὴν ἀ-
γνοίαν τῆς παρεχούσης τὴν βάσα-
νον αἰτίας.

Οἱ δὲ τὴν ἀδύνατον ὄντως νύκ-
τα καὶ ἐξ ἀδυνατου ἄδου μυχῶν
ἐπελθοῦσαν, τὸν αὐτὸν ὕπνον κοι-
μώμενοι,

Τὰ μὲν τέρασιν ἠλαύνοντο φαν-

in scientiam praebentis tormen-
tum causae.

Illi autem, qui impotentem
vere noctem, et ex impotentis
infernī speluncis supervenien-
tem, eundem somnum dormie-
bant,

Partim monstris fantasmatum

τασμάτων, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς παρελύοντο προδοσίᾳ· αἰφνίδιος γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀπροσδόκητος φόβος ἐπέηλθεν.

Εἶδ' οὕτως, ὃν δῆποτ' οὖν ἦν ἐκεῖ καταπίπτων, ἐφρουρεῖτο εἰς τὴν ἀσίδηρον εἰρκτὴν κατακλείσθεις.

Εἴτε γὰρ γεωργὸς ἦν τις, ἢ ποιμὴν, ἢ τῶν κατ' ἐρημίαν ἐργάτης μόχθων, προληφθεὶς τὴν δυσάλυκτον ἔμενεν ἀνάγκη·

Μία γὰρ ἀλύσει σκότους πάντες ἐδέσθησαν· εἴτε πνεῦμα συρίζον, ἢ περὶ ἀμφιλαφεῖς κλάδους

exagitabantur, partim vero animae deficiebant traditione: subitaneus enim illis, et insperatus timor supervenerat.

Deinde si quiquaque illic ceciderat, custodiebatur in carcerem sine ferro conclusus.

չէին , և էր զի ոգւոցն մասնու-
թեամբք լքանէին . զի յանկար-
ծօրէն և յանկարծուսումածանէր
ասն 'ի վերայ :

Ապա այն զիարդ և էր , անդ
յանդէր , և սահէր յաներկաթ
բանտն արդէլեալ :

Եթէ հողագործ էր , և եթէ
հովիւ , և եթէ անասպատական
աշխատութեանցն գործաւոր՝ ըմ-
բռնեալ յանլոյծ տաղնապ հա-
սանէր :

Քանզի միով խաւարային շրջ-
թայիւ ամենեքեան կասկեցան :
Եթէ հողմ՝ շնչէր , և եթէ 'ի

Sive enim rusticus quis erat,
aut pastor, vel operarius labo-
rum qui in deserto, praeoccu-
patus ineffugabilem sustinebat
necessitatem.

Una enim catena tenebrarum
omnes erant colligati. Sive spi-
ritus sibilans, aut inter spissos

Թանձրախիտ ուստոց քաղցրաձայն
հաւուց բարբառ հնչէր, եթէ
յորդուծիւն ջրոց հոսելոց բըռ-
նուծեամբ,

Եւ եթէ բոմբիւնք սպառնա-
լեաց վիմաց հոլովելոց, և եթէ
ընծացք աներևոյթք անասնոց
կայտուելոց, և եթէ բարբառ ա-
հագին գազանաց գոչելոց, կամ
անդրէն յանձն բեկելոց⁵⁰ ի քար-
անձաւաց լերանց ձայնից⁵¹ ար-
ձագանգաց՝ լքոյց զնոսա զարհու-
րեցուցեալ:

Զի ամենայն աշխարհ սլայծա-
ռացեալ լուսով լուսաւորէր, և
անխափան գործով կայր պնդա-
կազմ:

ramos avium sonus suavis, aut
rythmus aquae decurrentis vi,

Aut sonus validus praecipit-
tantium petrarum, aut luden-
tium animalium cursus invisibilis,
aut mugientium saevarum
bestiarum vox, aut repercussa

ὄρνέων ἤχος εὐμελής, ἢ ῥυθμὸς
ὑδατος πορευομένου βία,

"Ἡ κτύπος ἀπηγῆς καταρρίπτο-
μένων πετρῶν, ἢ σκιρτώντων ζώων
ὁρόμος ἀθεώρητος, ἢ ὠρυομένων
ἀπηνεστάτων θηρίων φωνή, ἢ ἀν-
τανακλωμένη ἐκ κοιλοτάτων ὄ-
ρέων ἤχῳ, παρέλυσεν αὐτοὺς ἐκ-
φοβοῦντα.

"Ὅλος γὰρ ὁ κόσμος λαμπρῶ κα-
τελάμπετο φωτὶ, καὶ ἀνεμποδί-
στοις συνείχετο ἔργοις.

ex cavis montibus echo, defi-
cientes faciebant illos prae ti-
more.

Omnis enim orbis terrarum
limpido illuminabatur lumine,
et non impeditis continebatur o-
peribus.

Μόνοις δὲ ἐκείνοις ἐπετέτατο βαρεῖα νύξ, εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοὺς διαθέχεσθαι σκότους. ἑαυτοῖς δὲ ἦσαν βαρύτεροι σκότους.

18. Τοῖς δὲ ὁσίοις σου μέγιστον ἦν φῶς, ὧν φωνὴν μὲν ἀκούοντες, μορφὴν δὲ οὐχ ὄρωντες, ὅτι μὲν οὖν ἀκῆνοι ἐπεπόνθεισαν, ἐμακάριζον,

Ὅτι δὲ οὐ βλάπτουσι προηδικημένοι, εὐχαριστοῦσι, καὶ τοῦ διενεχθῆναι χάριν ἐδέοντο.

Ἄνθ' ὧν πυριφλεγῆ στυλόν, ὀδηγὸν μὲν ἀγνώστου ὁδοιπορίας,

Solis autem illis superposita erat gravis nox, imago tenebrarum, quae superventurae illis erant. Ipsi autem sibi erant graviores tenebris.

18. Sanctis autem tuis maxima erat lux: quorum quidem vocem audientes, sed figuram

Բայց միայն 'ի վերայնոցա տա-
րածանէր ծանր գիշեր, օրինակ
խաւարին՝ որ յաջորդելոց է զնո-
սա. ինքեանք ինքեանց իսկ ծա-
նրագոյնք էին քան զխաւար:

18. Բայց սրբոց քոց լոյս մեծ
էր, զորոց զբարբառն լսէին, և
զկերպարանն ոչ տեսանէին. զի
և նոքա՝ որ զայսպիսի չարչարանս
կրեցին, երանէին:

Եւ զի ոչ մնասէին յառաջա-
գոյն զրկեալքն, գոհանային, և
վասն անցանելոյ աղաչէին:

Ընդ որոյ սիւն բոցոյ առաջնոր-
դէր անծանօթ ճանապարհին, զա-

non videntes, quoniam quidem
et illi passi erant, magnifica-
bant.

Et quia ante laesi non nocent,
gratias agebant, et ut esset diffe-
rentia, donum petebant.

Pro quibus ignis ardentem
columnam ducem quidem igno-

րեգական անջնաս՝ ետուր առատ
ասպնջականութեանն :

Քանզի արժանի իսկ էին նոքա
վրիպելոյ՝ ի լուսոյ, և արգելոյ ի
խաւարի, որք արգելականս պա-
հէին զորդիսն քո, որովք հան-
դերձեալ էր անեղծ օրինացն լոյս
կենաց 52 աշխարհի պարգևել :

Զիսորհեալ էին նոքա զտղայս
սրբոցն կոտորել, և ընդ Միոյ ման-
կան ընկեցիկ եղելոյ և ապրելոյ,
ի յանդիմանութիւն զնոցա ըզ-
բազմութիւն որդւոցն սատակե-
ցեր, և առհասարակ կորուսեր ի
ջուրս սաստիկս :

Այն գիշեր յառաջածանօթ

tae viae, solem autem sine laesu-
ra boni hospitii praestitisti.

Digni siquidem illi carere lu-
mine, et pati carcerem tenebra-
rum, qui inclusos custodiebant
filios tuos, per quos incipiebat
incorruptum legis lumen saeculo
dari.

ἥλιον δὲ ἀβλαβῆ φιλοτίμου ξενι-
τείας παρέσχες.

Ἄξιοι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι στερη-
θῆναι φωτός, καὶ φυλακισθῆναι
ἐν σκότει, οἱ κατακλείστους φυλά-
ξαντες τοὺς υἱούς σου, δι' ὧν ἡμελ-
λε τὸ ἄφθαρτον νόμου φῶς τῷ αἰῶ-
νι δίδοσθαι.

Βουλευσαμένους δ' αὐτοὺς τὰ
τῶν ὀσίαν ἀποκτεῖναι νήπια, καὶ
ἐνός ἐκτεθέντος τέκνου, καὶ σω-
θέντος, εἰς ἔλεγχον τὸ αὐτῶν ἀ-
φείλω πλήθος τέκνων, καὶ ὁμοθυ-
μαδὸν ἀπώλεσας ἐν ὕδατι σφοδρῶ.

Ἐκείνη ἢ νύξ προεγνωσθῆ πα-

Cum autem cogitassent justo-
rum occidere infantes, et uno
exposito filio, et liberato, in tra-
ductionem illorum multitudinem
filiorum abstulisti, et pariter per-
didisti in aqua valida.

Illa nox ante cognita est a

τράσιν ἡμῶν, ἵνα ἀσφαλῶς εἰδότες οἷς ἐπίστευσαν ὄρκους, ἐπευθυμήσωσι.

Προσεδέχθη ὑπὸ λαοῦ σου σωτηρία μὲν δικαίων, ἐχθρῶν δὲ ἀπώλεια.

⁷ Ω γὰρ ἐτιμωρήσω ὑπεναντίους, τούτῳ ἡμᾶς προσκαλεσάμενος εἰδόξασας.

Κρυφῆ γὰρ ἐδυσαίζον παῖδες ἀγαθῶν, καὶ τὸν τῆς θειότητος νόμον ἐν ὁμοιοῖα διέθεντο, τῶν αὐτῶν ὁμοίως καὶ ἀγαθῶν καὶ κινδύνων μεταλήψεσθαι τοὺς ἀγίους, πατέρων ἤδη προαναμελώντων αἴνους.

patribus nostris, ut secure scientes, quibus juramentis crediderunt, animae quiores essent.

Suscepta est autem a populo tuo, sanitas quidem justorum, inimicorum autem exterminatio.

Quo enim laesisti adversarios,

եղև հարցն մերոց , զի հաստա-
առութեամբ տեսեալ յերդմունս՝
յոր հաւատացին , խրախամիտ լինիցին :

Ահնկալութիւն եղև ժողովըրդեան քում արդարոցն փրկութիւն , և թշնամեացն կորուստ :

Ձի որով պատժեցեր զհակառակորդսն , նովին զմեզ առ քեզ կոչեցեալ փառաւորեցեր :

Ձի գաղտ զոհէին որդիք աշնուացն , և զսրբութեանն օրէնս միաբանութեամբ ուխտէին , ըստ նմին օրինակի բարութեանց և վշտաց սրբոցն հաղորդակից լինելանդ հարբ քաղցրացուցանէին զօրհնութիւն :

hoc nos provocans magnificasti.

Absconse enim sacrificabant justii pueri bonorum, et divinitatis legem in concordia disponebant, tandem similiter et bona et pericula recepturos justos, patrias jam decantantes laudes.

Կա աւանիկ հակառակ ձայնա-
տու էր անմիաբան բարբառ թըշ-
նամեացն, և ձայն ողորմ՝ ելանէր
մանկանցն սգացելոց :

Ձնոյն օրինակ ծառայք հան-
դերձ տէրամբք տանջեալ, և ռա-
միկն թագաւորաւն զնոյն չարչա-
րեալ :

Առհասարակ ամենեքին միով
անուամբ մահու՝ ունէին մեռեալս
անհամարս, զի և թաղելոյ անգամ
չէին բաւական կենդանիքն. քան
զի՛ ՚ի միում վայրկենի պատուա-
կան ազգն նոցա սատակէր :

Զի ամենայնի չհաւատային

Resonabat autem inconueniens
inimicorum vox, et flebilis au-
diebatur ploratorum puerorum.

Simili autem poena servus cum
domino afflictus est, et popularis
homo regi similia passus.

Similiter ergo omnes uno no-

Ἀντήχει δ' ἀσύμφωνος ἐχθρῶν
βοή, καὶ οἰκτρὰ διεφέρετο φωνή
θρηνουμένων παιδῶν.

Ὅμοια δὲ δίκη δοῦλος ἅμα δεσ-
πότῃ κολασθεὶς καὶ δημότης βα-
σιλεῖ τὰ αὐτὰ πάσχων.

Ὅμοθυμαδὸν δὲ πάντες ἐν ἐ-
νὶ ὀνόματι θανάτου νεκροὺς εἶ-
χον ἀναριθμήτους, οὐδὲ γὰρ
πρὸς τὸ θάψαι οἱ ζῶντες ἦσαν
ἱκανοί, ἐπεὶ πρὸς μίαν ῥοπήν ἢ
ἐντιμοτέρα γένεσις αὐτῶν διε-
φθάρη.

Πάντα γὰρ ἀπιστοῦντες διὰ

mine mortis mortuos habebant
innumerabiles. Nec enim ad se-
peliendum vivi sufficiebant; quo-
niam uno momento, quae erat
praeclarior natio illorum, exter-
minabatur.

De omnibus enim non cre-

τάς φαρμακίας, ἐπὶ τῷ τῶν πρω-
τοτόκων ὀλέθρῳ, ὡμολόγησαν Θεοῦ
οἶόν λαόν εἶναι.

Ἡσυχου γὰρ σιγῆς περιεχούσης
τὰ πάντα, καὶ νυκτός ἐν ἰδίῳ τά-
χει μεσαζούσης,

Ὁ παντοδύναμός σου λόγος ἀπ'
οὐρανῶν ἐκ θρόνων βασιλειῶν, ἀ-
πότομος πολεμιστῆς, εἰς μέσον τῆς
ὄλεθρίας ἤλατο γῆς,

Ξίφος ὄξυ τὴν ἀνυπόκριτον ἐ-
πιταγὴν σου φέρων, καὶ στάς ἐ-
πλήρωσε τὰ πάντα θανάτου· καὶ
οὐρανοῦ μὲν ἤπτετο, βεβήκει δ' ἐ-
πὶ γῆς.

dentes propter veneficia, tunc
cum fuit exterminium primoge-
nitorum, confessi sunt Dei filium
populum esse.

Cum enim quietum silentium
contineret omnia, et nox in suo
cursu medium iter haberet,

Omnipotens sermo tuus de

վան կախարդութեանցն . բայց 'ի սատակելոյ անդրանկացն խոստովանեցին ժողովուրդ . քո լինել 55 :

Մինչդեռ խաղաղութեանն պատեալ էր զամենայն , և այն ինչ գիշերն իւրով երագութքն ընդմիջէր ,

Ամենազօր բան քո յերկնից յաթոռոց արքունեաց սաստիկ պատերազմող 'ի մէջ սատակման երկրին հասանէր :

Սուսեր պողովատիկ զանաչառ հրամանդ քո բերեալ , և 'ի մէջ անցեալ՝ զամենեսին ընոյր մահուամբ . անդ առ երկնիւք քերէր , և այսր յերկիր հասանէր :

caelo a regalibus sedibus durus bellator in mediam exterminii terram prosiliit.

Gladius acutus insimulatum tuum imperium portans : et stans replevit omnia morte : et caelum quidem tangebatur , descenderat autem in terram.

Յայնժամ վաղվաղակի ցնորք
անհնարին երազոց խռովեցուցա-
նէին զնոսա, և արհաւիրք ան-
կարծք ՚ի վերայ հասանէին :

Եւ այլ ոք այլուր անկեալ կի-
սամահ՝ վասն որոյ պատճառա-
նաց մեռանէրն, յայտ առնէր :

Զի երազոցն խռովեցուցեալ
զնոսա, զնոյն յառաջագոյն գու-
շակէին, զի մի յանգէտս վասն ո-
րոյ չարաչարն տանջէին, կորնչի-
ցին :

Մատեաւ և յարգարսն երբեմն
փորձ մահու, և սատակումն բազ-
մութեանն եղև յանապատին .
այլ ոչ ընդ երկար կալաւ բարկու-
թիւն քո :

Tunc continuo visus quidem
somnia graviter turbaverunt
illos, et timores supervenerunt
insperati :

Et alius alibi projectus semi-
vividus, propter quam causam mo-
riebatur, demonstrabat.

Τότε παραχρῆμα φαντασίαι
 μὲν ὄνειρων δεινῶν ἐξετάραξαν αὐ-
 τοὺς, φόβοι δὲ ἐπέστησαν ἀδό-
 κητοι.

Καὶ ἄλλος ἀλλαγῆ ῥίφεις ἡ-
 μίθνητος, δι' ἣν ἔθνησεν αἰτίαν
 ἐνεφάνιζεν.

Οἱ γὰρ ὄνειροι θορυβήσαντες αὐ-
 τοὺς, τοῦτο προεμήνυσαν, ἵνα μὴ
 ἀγνοοῦντες δι' ὃ κακῶς πάσχουσιν,
 ἀπολωνται.

Ἦψατο δὲ ποτε καὶ δικαίων πεῖ-
 ρα θανάτου, καὶ θραῦσις ἐν ἐρή-
 μῳ ἐγένετο πλήθους· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ
 πολὺ ἔμεινεν ἡ ὀργή.

Visiones enim quae illos tur-
 baverunt, hoc praemonebant, ne
 inscii, quare mala patiebantur,
 perirent.

Tetigit autem et justos ten-
 tatio mortis: et commotio in ere-
 mo facta est multitudinis; sed
 non diu permansit ira.

Σπεύσας γάρ ἀνὴρ ἄμεμπτος
προεμάχησε· τὸ τῆς ἰδίας λειτουρ-
γίας ὄπλον, προσευχὴν καὶ θυμιά-
ματος ἐξίλασμόν κομίσας, ἀντέσ-
τη τῷ θυμῷ, καὶ πέρασ ἐπέθηκε
τῇ συμφορᾷ δεικνὺς ὅτι σός ἐστι
θεράπων.

Ἐνίκησε δὲ τὸν ὄχλον οὐκ ἰσχυῖ
τοῦ σώματος, οὐχ ὄπλων ἐνερ-
γείᾳ, ἀλλὰ λόγῳ τὸν κολάζοντα
ὑπέταξεν, ὄρκους πατέρων καὶ δια-
θήκας ὑπομνήσας.

Σωρηδὸν γάρ ἤδη πεπτωκότων
ἐπ' ἀλλήλων νεκρῶν, μεταξὺ

Properans enim homo sine
querela propugnavit: proferens
servitutis suae scutum orationem,
et incensi propitiationem, resti-
tit irae, et finem imposuit neces-
sitati, ostendens quoniam tuus
est famulus.

Vicit autem turbam non vir-

Զի փութացեալ այրն անա-
րատ՝ մատեալ յառաջ 'ի կռիւ-
իւրով պաշտաման զինուն՝ աղօ-
թիւք և խնկօք ուղերձեալ զքա-
ւութիւնն, եկաց ընդդէմ բար-
կութեանն, և արար վախճան հա-
րուածոցն, յայտ արարեալ, թէ
քո ծառայ է:

Յազթեաց բազում ամբօխի ոչ
զօրութեամբ մարմնոյ, և ոչ զի-
նուց ազդեցութեամբ, այլ բանիւ
զտանջիչսն հնազանդեաց, զերդ-
մունս և զդաշինս հարցն յիշա-
տակեալ:

Զչեղջաշեղջ դիականցն անկե-
լոց առ միմեանս՝ կացեալ 'ի մէջ

tute corporis, nec armatura po-
tentiae: sed verbo illum, qui ve-
xabat, subjecit, juramenta pa-
rentum, et testamentum comme-
morans.

Cum enim jam acervatim ce-
cidissent super alterutrum mor-

դադարեցոյց զբարկութիւն, և ե-
հերձ ճանապարհ ընդ մէջ կեն-
դանեաց և մեռելոց :

Քանզի 'ի սլճղնաւոր հանդեր-
ձին էր ամենայն զարդն, և փառք
հարցն 'ի չորեքկարգեան ականսն
քանդակեալս, և մեծութիւն քո
'ի վերայ թագի գլխոյ 'նորա 54 :

Յայնց խորշեցաւ սատակիչն,
և 'ի նոցունց զարհուրեցաւ . զի
բաւական էր միայն փորձ բարկու-
թեանն :

19. Բայց ամպարշտացն մինչև
'ի սպառ եհաս 'ի վերայ անողորմ
սրտամտութիւնն : Քանզի գիտէր
զնոցա և զհանդերձեալսն :

tui, interstitit, et amputavit im-
petum, et divisit illam, quae ad
vivos ducebat, viam.

In veste enim poderis totus
erat orbis terrarum, et paren-
tum magnalia in quatuor ordi-
nibus lapidum sculpta erant,
et magnificentia tua in diade-

στάς, ἀνέκοψε τὴν ὀργὴν, καὶ
διέσχισε τὴν πρὸς τοὺς ζῶντας
ὁδόν.

Ἐπὶ γὰρ ποδήρους ἐνδύματος ἦν
ὅλος ὁ κόσμος, καὶ πατέρων δόξαι
ἐπὶ τετραστίχου λίθου γλυφῆς, καὶ
μεγαλωσύνη σου ἐπὶ διαδήματος
κεφαλῆς αὐτοῦ.

Τούτοις εἶξεν ὁ ὀλοθρεύων, ταῦ-
τα δὲ ἐφοβήθη· ἦν γὰρ μόνη ἡ
πεῖρα τῆς ὀργῆς ἱκανή.

19. Τοῖς δὲ ἀσεβέσι μέχρι τέ-
λους ἀνελεήμων θυμὸς ἐπέστη·
προήδει γὰρ αὐτῶν καὶ τὰ μέλ-
λοντα,

mate capitis illius.

*His cessit qui exterminabat ;
et haec extimuerunt : erat enim
sola tentatio irae sufficiens.*

19. *Impiis autem usque in no-
vissimum sine misericordia ira
supervenit. Praesciebat enim et
futura illorum :*

Ὅτι αὐτοὶ ἐπιστρέψαντες τοῦ ἀπείναι, καὶ μετὰ σπουδῆς προπέμφαντες αὐτούς, διώξουσι μεταμεληθέντες.

Ἐτι γὰρ ἐν χερσὶν ἔχοντες τὰ πένθη, καὶ προσοδύρομενοι τάφοις νεκρῶν, ἕτερον ἐπεσπάσαντο λογισμὸν ἀνοίας, καὶ οὓς ἰκετεύοντες ἐξέβαλον, τούτους ὡς φυγάδας ἐδίωκον.

Εἶλκε γὰρ αὐτούς ἡ ἀξία ἐπὶ τοῦτο τὸ πέρασ ἀνάγκη, καὶ τῶν συμβεβηκότων ἀμνηστίαν ἐ-

Quoniam cum ipsi permisissent, ut se educerent, et cum sollicitudine praemisissent illos, persequentur poenitentia ducti.

Adhuc enim inter manus habentes luctum, et deplorantes ad monumenta mortuorum, a-

Զի և նոքա դարձցին 'ի գնալ,
և տագնապաւ յուղարկեալ զնո-
սա՝ հալածեցեն զղջացեալք :

Զի մինչդեռ տակաւին 'ի ձեռս
իւրեանց ունէին զսուգս իւ-
րեանց, և ճչէին առ գերեզմանօք
մեռելոցն, միւս ևս անմտութեան
խորհուրդ յինքեանս կորզեցին,
և զորս աղաչէինն և հանէին, նո-
ցին որպէս փախստէից հետա-
մուտ լինէին :

Զի ձգէր զնոսա արժանն յայնր
վախճանի տագնապ, և զանցելոց
անցիցն ընդ նոսա անյիշատակու-

liam sibi assumpserunt cogitatio-
nem inscientiae : et quos rogan-
tes projecerant, hos tanquam fu-
gitivos persequiebantur.

Ducebat enim illos ad hunc
finem digna necessitas, et eo-
rum, quae acciderant, comme-

Թիւն 'ի միտս արկանէր 55, զի զմնացելոց տանջանաց լցցեն ըզսպատիժս :

Եւ քո ժողովուրդ զնորասքանջ ճանասպարհ գնասցէ, և նորքանորանջան մահ գտանիցեն :

Զի ամենայն արարածք յիւրաքանչիւր կարգի վերստին նորոգէր՝ արքանեկեալ քոյոց 56 հրամանաց . զի որոց 57 որդիքն անմլասս պահէին ,

Ամսն ծածկեսցէ զբանակն . զի 'ի ջրոյն ցամաքու թենէ՝ որ 'ի ներքոյ կայր, յատակք երկրին երևէին, և 'ի Վարմիր ծովուն 58 ճա-

morationem amittere faciebat ;
ut quae deerant tormentis , re-
pleret punitio :

Et populus quidem tuus mira-
biliter transiret, illi autem novam
mortem invenirent.

Omnis enim creatura in suo

νέβαλεν, ἵνα τὴν λείπουσαν ταῖς
βασάνοις προσαναπληρώσωσιν κό-
λασιν.

Καὶ ὁ μὲν λαός σου παράδοξον
ὁδοιπορίαν περάσῃ, ἐκεῖνοι δὲ ξέ-
νον εὗρωσι θάνατον.

Ὅλη γὰρ ἡ κτίσις ἐν ἰδίῳ γέ-
νει πάλιν ἄνωθεν διετυποῦτο, ὑπη-
ρετοῦσα ταῖς σαῖς ἐπιταγαῖς, ἵνα
οἱ σοὶ παῖδες φυλαχθῶσιν ἀβλα-
βεῖς.

Ἡ τὴν παρεμβολὴν σκιαζου-
σα νεφέλη, ἐκ δὲ προῦφροστωτος
ὑδατος ξηραῖς ἀνάδουσις γῆς ἐθεω-
ρήθη, ἐξ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὁδοῦς

genere rursus desuper refigura-
batur, deserviens tuis praecep-
tis, ut pueri tui custodirentur
illaesi.

Nubes castra obumbrabat, et
ex aqua, quae ante erat, terrae
aridae emersio apparuit, in mari
Rubro via sine impedimento, et

ἀνεμπόδιστος, καὶ χλοηφόρον πε-
δίον ἐκ κλύδωνος βιαίου,

Δὶ οὖν πανεθνὶ διηλθόν οἱ τῆ σῆ
σκεπαζόμενοι χειρὶ, θεωρήσαντες
θαυμαστά τέρατα,

Ὡς γὰρ ἵπποι ἐνεμήθησαν,
καὶ ὡς ἄμνοι διεσκίρτησαν, αἰ-
νοῦντές σε, Κύριε, τὸν ῥυόμενον αὐ-
τούς.

Ἐμέμνηντο γὰρ ἔτι τῶν ἐν τῇ
παροικίᾳ αὐτῶν, πῶς ἀντὶ μὲν
γενέσεως ζώων ἐξήγαγεν ἡ γῆ
σκῆψα, ἀντὶ δὲ ἐνύδρων ἐξηρεύ-
ξατο ὁ ποταμὸς πλήθος βατρά-
χων.

campus germinans de profundo
nimio.

Per quem omnis natio transi-
vit, quae tegebatur tua manu, vi-
dentes mirabilia monstra.

Tanquam enim equi depave-
runt escam, et tanquam agni
exultaverunt, magnificantes te

նասպարհանխափան, և դաշտ ծաղկաբեր 'ի պտուտից բունու թեանն:

Վասն որոյ միագունդ անցանէին՝ որ քով ձեռամբդ ծածկեալ էին, տեսեալ զգործս սքանչելիս:

Զի իբրև զձիս ճարակեցան 59, և իբրև զգառինս խայտացին, օրհնել զքեզ, Տէր՝ որ փրկեցեր ըզնոսա:

Քանզի յիշէին տակաւին զիրան որ 'ի պանդխտու թեան իւրեանց, թէ զնորդ փոխանակ ծննդեան անամնոց բղխեաց երկիր նոցամուն, և փոխանակ ջրականացն բղխեաց գետն բազմութիւն գորտոց:

Domine, qui liberasti illos.

Memores enim adhuc erant illorum quae in incolatu suo facta fuerunt, quemadmodum pro natione quidem animalium produxit terra muscas, pro piscibus autem eructavit fluvius multitudinem ranarum.

Ասլա յետոյ տեսին և նոր
 ծնունդ թռչնոց, յորժամ ցան-
 կուլթեամբ տենչացեալք՝ խնդրե-
 ցին խորաիկս կերակրոյ :

Զի 'ի մխիթարուլթիւն ել նո-
 ցա լորամարդի 'ի ծովէ .

Եւ պատիժք 'ի վերայ մեղաւո-
 րաց հասին, ոչ առանց յառաջա-
 դոյն եղելոց նշանացն բռնու-
 թեամբ հրացան բարկուլթեանցն :
 Քանզի յիրաւի չարչարեցան ըստ
 իւրեանց չարուլթեանց :

Զի չարաչար օտարատեցու-
 թիւն հնարեցան. զի ոմանք զան-

Novissime autem viderunt et
 novam creaturam avium, cum
 adducti concupiscentia postula-
 verunt escam epulationis.

In allocutionem enim deside-
 rii ascendit illis de mari ortygo-
 metra :

Et vexationes peccatoribus su-

Ἐφ' ὑστέρω δὲ εἶδον καὶ νέαν
γένεσιν ὀρνέων, ὅτε ἐπιθυμία
προαχθέντες ἠτήσαντο ἐδέσματα
τρυφῆς.

Εἰς γὰρ παραμυθίαν ἀνέβη
αὐτοῖς ἀπὸ θαλάσσης ὀρτυγομή-
τρα,

Καὶ αἱ τιμωρίαι τοῖς ἀμαρ-
τωλοῖς ἐπῆλθον, οὐκ ἄνευ τῶν
προγεγονότων τεκμηρίων τῇ βία
τῶν κεραυνῶν· δικαίως γὰρ ἔπασ-
χον ταῖς ἰδίαις αὐτῶν πονηρίαις·
καὶ γὰρ χαλεπωτέραν μισοξενίαν
ἐπετήδευσαν.

Οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἀγνοοῦντας
οὐκ ἐδέχοντο παρόντας. οὔτοι δὲ

pervenerunt non sine illis quae
facta erant argumenta per vim
fulminum: juste enim patiebantur
secundum suas nequitias.

Et enim detestabiliorem in-
hospitalitatem instituerunt: si-
quidem illi ignotos non reci-

εὐεργέτας ξένους ἐδουλοῦντο.

Καὶ οὐ μόνον ἀλλ' ἦτις ἐπισκοπή ἔσται αὐτῶν, ἐπεὶ ἀπεχθῶς προσεδέχοντο τοὺς ἀλλοτρίους.

Οἱ δὲ μετὰ ἑορτασμάτων εἰσδεξάμενοι τοὺς ἤδη τῶν αὐτῶν μετεσχηκότας δικαίων, δεινοῖς ἐκάκωσαν πόνοις.

Ἐπλήγησαν δὲ καὶ ἀορασία, ὡς περ ἐκεῖνοι ἐπὶ ταῖς τοῦ δικαίου θύραις, ὅτε ἀχανεῖ πε-

piebant advenas; hi vero beneficos hospites in servitutum redigebant.

Et non solum haec, sed et alius quidam erit respectus illorum: quoniam illi invite recipiebant extraneos.

Hi vero cum recepissent cum

Ծանօթս եկեալս ջընդունէին, և նոքա զերախտաւոր հիւրս ծառայեցուցանէին :

Եւ ոչ այնչափ միայն, այլև այցելութիւն եղիցի նոցա, քանզի ատելութեամբ ընդունէին զօտարս :

Բայց նոքա խնդութեամբ տօնիցն ընկալեալք՝ ընդ վաղուց ընտնոցին արդարոցն վայելէին, զի անհնարին ցաւօք չարչարեցին ըզնոսա :

Հարան շացութեամբ իբրև զայնոսիկ որ առ դուրս արդարոցն, յորժամ աննշոյլ անբաց խաւա-

solemni laetitia eos, qui jam earundem legum facti erant participes, saevissimis afflixerunt doloribus.

Percussi sunt autem caecitate, sicut illi in foribus justi, cum subitaneis cooperti tene-

րաւն պատեցան . իւրաքանչիւր
ոք զիւրոյ գրաց ելա խնդրէր :

Ձի վասն նոցա բնութիւնք
պատշաճեալք իբրև սաղմոսարա-
նաւ իւրաքանչիւր յարդարեալ
ձայնիւք , զիւրաքանչիւր անուն
նուագէին , յամենայն ժամ 'ի
նմին ձայնի հաստատեալք . զոր է
ճշմարտիւ կարծել յեղեւոցն տես-
լենէ :

Ձի ցամաքայինքն 'ի ջուրս փո-
խէին , և լուղակքն յերկիր դառ-
նային :

Հուր ջրոյ յաղթէր իւրով զօ-
րութեամբ , և ջուր զիւր շիջուցիչ
բնութիւնն մոռանայր :

bris, unusquisque transitum o-
stiorum suorum quaerebat.

In se enim elementa conver-
tebantur, sicut in psalterio soni
modulationis nomen mutant,
semper custodia sonum:
quod aestimari potest ex ipso

ριβληθέντες σκότει, ἕκαστος τῶν
ἑαυτοῦ θυρῶν τὴν δίοδον ἐζήτει.

Δι' αὐτῶν γάρ τὰ στοιχεῖα με-
ταρμοζόμενα, ὡσπερ ἐν ψαλτη-
ρίῳ φθόγγοι τοῦ ῥυθμοῦ τὸ ὄνο-
μα διαλλάσσουναι, πάντοτε μέ-
νοντα ἤχῳ, ὅπερ ἐστὶν εἰκάσαι
ἐκ τῆς τῶν γεγονότων ὄψεως ἀ-
κριβῶς.

Χερσαῖα γάρ εἰς ἔνυδρα μετε-
βάλλετο, καὶ νηκτὰ μετέβαινε
ἐπὶ γῆς.

Πῦρ ἴσχυσεν ἐν ὕδατι τῆς ἰδίας
δυνάμεως, καὶ ὕδωρ τῆς σβεστικῆς
φύσεως ἐπελανθάνετο.

rerum factarum visu certo.

*Terrestria enim in aquatica
convertebantur: et quae erant na-
tantia, in terra transibant.*

*Ignis in aqua valebat supra
suam virtutem; et aqua extin-
guentis naturae obliviscebatur.*

Φλόγες ἀνάπαλιν εὐφθάρτων
ζώων οὐκ ἐμάραναν σάρκας ἐμπε-
ριπατούντων, οὐδὲ τηκτὸν κρυσταλ-
λοειδές εὐτηκτον γένος ἀμβροσίας
τροφῆς.

Κατὰ πάντα γάρ, Κύριε, ἐμε-
γάλυνας τὸν λαόν σου, καὶ ἐδό-
ξασας, καὶ οὐχ ὑπερεῖδες, ἐν παν-
τ' καιρῷ καὶ τόπῳ παριστάμενος.

Flammae e contrario, facile
corruptibilium animalium non
vexaverunt carnes coambulan-
tium, nec dissolvebant illam, quae
facile dissolvebatur sicut glaciem,
bonam escam.

Եւ բոցք դարձեալ զգիւրա-
ծախ անասնոցն զմարմինսն ոչ
Թառամեցուցանէին՝ի շրջէն իւ-
րեանց, և ոչ հալէին զսառնա-
կերսւ զգիւրահալ զազգ անուշակ
կերակրոցն :

Զի յամենայնի բարձրացուցեր
զժողովուրդքո, և փառաւորե-
ցեր. և ոչ անտես արարեր յա-
մենայն ժամանակի, և յամենայն
տեղիս, քոյով սլաշասլանու [Թեամբ,
Տէր * :

In omnibus enim magnifica-
sti populum tuum Domine, et
honorasti, et non despexisti, in
omni tempore et in omni loco
assistens.

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՔ

ԹԻ- ԷԸ

- 1 6 Բազումս հասանել
- 2 6 Sapientiae.
- 3 9 Յոյնն ամպարշտի
- 4 14 Յոյնն մեր
- 5 17 Բազումս զանաւազն. իսկ
Յոյնն զանանկն արդար
- 6 21 Բազումս արդարն ըստ
Յոյնն
- 7 25 Յոյնն ՚ի պատկեր քաղ-
ցրութեան արար զնա
- 8 25 Յոյնն տանջանք . Լստ .
տանջանք մահու
- 9 34 Յոյնն պսակաւոր ճեմէ
- 10 37 Յոյնն քնոյ

ԹԻ- ԷՂ

- 11 49 Յոյնն առընթացեալ
 12 50 Յոյնն նեախի
 13 50 Յոյնն ունի Տիայն զեղեամն
 14 53 Յոյնն գնաց
 15 54 Բաղուճք անվտանգ
 16 66 Բաղուճք սլաամեցից
 17 81 Բաղուճք շարժուհս
 18 85 Այլ ըստ ազնուականու-
 թեան փառաւոր է
 19 85 Այլ գեղոյ . Յոյնն ըն-
 արող գործոց նորա
 20 89 Անեայն օրինակի այսպէս
 ունին . առաջի ծերոց :
 Մանուկ սուր . . . ար-
 Կէցաւ ըստ Յունին
 21 90 Բաղուճք բնակցու թիւն
 22 94 Ի Տիոմեէն օրինակի գա-
 նի և ասացի ըստ Յո-
 նական բնագրին
 23 102 Յոյնն 'ի ձեռս
 24 113 Այլ զազգն
 25 117 Յոյնն բժշկու թիւն
 26 118 Յոյնն աղբեր գետոյն
 27 122 Բաղուճք նովիմբք
 28 125 Ոճանի փարատողս

ԹԻ- ԷՂ

- 29 137 Իմա ըսք Յոանիս աղգ . որ .
դէս և այլուր
- 30 137 Յոյնն Ջայն որ չէր սլարա
պատուհասել զատա
պարտել օտար համա
րեալ ՚ի քուսմէ զօրու
թենէ
- 31 138 Յոյնն այլապէս
- 32 145 Ի լուսանոցս իջ անգիտու
թիւն համաճայն Յոանիս
և ոմանոց ՚ի Բնաբանի
- 33 162 Յոյնն ոգւոց
- 34 170 Ի լուսանոցս թախանձե
ցուցանէ . օրինակի մի վա
ղէմի թախծուցանէ
- 35 170 Յոյնն զի անօրէն հուոցն
սլաշտօն
- 36 173 Յոյնն ունի Եւ Տօլա որ է
նենգութեամբ . զոր
Բարգմանչիս Բոսի ըն
Բերցեալ Եւ Է՛Տօլա ՚ի
հուռսն
- 37 177 Յոյնն սիրողք . որդէս Բէ
Յն . Էրաստիս ԼԾ՝ԵԵ Իօէ
ընդ հայրսմս արուեստ

ԹԻ- ԷԶ

- 38 181 Այլ+ պղնձագործաց
- 39 193 Յոյնն 'ի գրունս դժոխոց
- 40 202 Յոյնն 'ի գոհուլթիւն
- 41 205 Յոյնն զօղիլ
- 42 205 Յոյնն մոռացուլթեան
- 43 205 Այլ+ խուճապեալք և
խուովեալք
- 44 206 Յոյնն անժպիտ խոժո-
ուագիմացն
- 45 206 Յոյնն աստեղացն արտա-
փայլեալ բոցք
- 46 209 Յոյնն փախչելի
- 47 210 Յոյնն զանգիտուլթիւնն
- 48 210 Յոյնն յանհնարին
- 49 210 Յոյնն հասեալ
- 50 214 Յոյնն բեկեալ
- 51 214 Յոյնն ձայն
- 52 218 Չի+ 'ի Յոյնն' կենաց
- 53 225 Յոյնն ունի խոստովանե-
ցին որդի Աստուծոյ ըզ-
ժողովուրդն լինել
- 54 230 Բազում+ ևս թագ 'ի վե-
րայ գլխոց նոցա
- 55 234 Բազում+ ևս արկանէին
- 56 234 Այլ+ արբանեկել բոց

ԹԻ- ԷՂ

57 234 Յոյն զի քո որդիքդ ան-
փնաս պահեցին՝ Ամսին
ծածկէր զբանակն

58 234 Բազումս եւս ծովէ

59 237 Բազումս եւս ճախրեցան

* Լապին Լարգմանո-Լիւն Իմաս-
տութեան գրոյս՝ է ըստ օրինակին Քսէն-
տոսի Ե հոռվմայ Քահանայապետին:

6-119, uen
7687
U477
11941P.

11/xi. 41P.

2013

ՅԱՆԿ ԳԼԽՈՅ

ԳԼ.	Էջ	ԳԼ.	Էջ
Ա.	5	ԺԱ.	117
Բ.	13	ԺԲ.	129
Գ.	25	ԺԳ.	145
Դ.	33	ԺԴ.	157
Ե.	45	ԺԵ.	174
Զ.	57	ԺԶ.	186
Է.	69	ԺԷ.	202
Ը.	82	ԺԸ.	217
Թ.	94	ԺԹ.	230
Ժ.	105		

8001 P. H. 88

2.1	1.1	2.1
711	40.	2
133	40.	13
141	40.	22
153	40.	23
171	40.	23
181	40.	27
202	40.	29
217	40.	33
230	40.	34
		301

940

773

67152900

